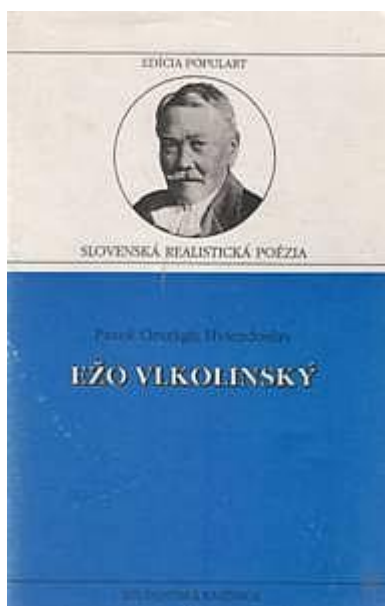

Pavol Országh - Hviezdoslav: Ežo Vlkolinský

Ežo Vlkolinský

Pavol Országh - Hviezdoslav

Digitalizátor: Rudolf Hladík

Copyright © 2007 Zlatý fond denníka SME

Tento súbor podlieha licencií 'Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 2.5 License'. Viac informácií na <http://zlatyfond.sme.sk/dokument/autorske-prava/>

Pôvodná publikácia

Pavol Országh - Hviezdoslav. *Ežo Vlkolinský*. Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry. Bratislava . . Dr.. Andrej. Kostolný. Text pripravil a poznámkami doplnil. . Dr.. Ján. Ormis. Vysvetlivky napísal. .

Bibliografické poznámky

Text Hviezdoslavovej básne „Ežo Vlkolinský“ sme upravili tak, že sme prihliadali k básnikovmu rukopisu (str. 1—135), k separátnemu vydaniu básne z r. 1890 (Ežo Vlkolinský. Báseň Hviezdoslava. Otisk zo Slovenských pohľadov. Turč. Sv. Martin. Nákladom Slovenských pohľadov. 1890. Kníhtlačiarsky účastinársky spolok v Martine.) a k prvému vydaniu básne v

Sobraných spisoch básnických Hviezdoslava. (Sväzok III. Oddiel epický. Martin. Vydanie Kníhkupecko-nakladateľského spolku. 1901. Od str. 263 do 385.) V spomenutom separátnom vydaní z r. 1890 v exemplári, opatrovanom MS v Martine, je mnoho vlastnoručných autorových opráv a vsuviek, no zachovala sa len jeho časť, a to: od str. 31, t. j. od slov „... aj rozsial pšenicu.“ do konca básne.

Čo sme v texte upravili, zaznamenávame a dokladáme stranou i riadkom. Ak sú výrazy, ktoré upravujeme, rovnaké vo všetkých troch vyššie spomenutých našich predlohách, uvádzame text len raz a potom po pomlčke kurzívou je vytlačený text v našej úprave pre toto vydanie. Záznamy o úprave treba rozumieť takto: pošmurne — *pošmúrne* (vo všetkých troch predlohách je rovnaká forma: pošmurne a v našej úprave: pošmúrne); väzu, -", vežu — *vežu* (v rukopise a v separátnom vydaní z r. 1890 je: väzu, v I. vydaní Sobraných spisov z r. 1901 je vežu a v našej úprave: vežu); kvietim, kvietím — *kvietím* (v rukopise: kvietim, v separ. vyd. a v I. vyd. Sobr. sp.: kvietím, v našej úprave: kvietím).

Pri textovej úprave pridržiavali sme sa zásad, ktoré sme podrobnejšie uviedli v poznámkach k textovej úprave Hviezdoslavových „Básní biblických“.

Dnešnému gramatickému a pravopisnému úzu sme však neprispôsobili tie časti textu básne „Ežo Vlkolinský“, v ktorých ide o priamu reč oravských ľudových alebo zemianskych postáv. V ich reči sa totiž odrážajú jazykové prvky miestne a zachovávanie týchto znakov je pre Hviezdoslavov rečový realizmus typické. V týchto častiach sme text opravili len so stránky pravopisnej, kým hláskoslovné, kmeňoslovné, tvaroslovné, syntaktické a lexikálne odlišnosti dnešnej spisovnej normy sme ponechali. Práve tak sme ponechali aj pravopisné formy cudzích výrazov v priamej reči, lebo odlišnými pravopisnými formami básnik chcel charakterizovať aj odlišnosť svojich postáv. Všimnime si napr., ako vyslovujú niektoré zemianske postavy cudzie slová, ako sú: oppo-nujem, apellujem, assessor a pod.

Zo zásad, uvedených v Poznámkach k textovej úprave „Básní biblických“ a dodržiavaných i v textovej úprave básne „Ežo Vlkolinský“, vyzdvihujeme najmä úpravu písania predpôň z-, s-, zo-, so-, vz- (čo v poznámkach podľa jednotlivých prípadov ani nezaznamenávame), práve tak aj úpravu písania predložiek z, s, zo, so (čo jednotlivo tiež nezaznamenávame). Opravu spisovania prísloviek, ako: *od dola— oddola, na oko— naoko, na slepo— naslepo, v tom— vtom* (zrazu) a pod. jednotlivo zaznamenávame len pre typizovanie. Dôsledne sme upravili tvary *jim, jichna im, ich*, neurčitkovú kmeňotvornú príponu v slovesách typu *trpet'sme* upravili na *trpieť*, formy prítomného času typu *vinena vinie*, upravili sme chybné príslovkové prípony, napr. *laskave— laskavo, hrave— hravoa* pod., substantívne tvary, ako napr. *v prsach— v prsiach, do krve— do krvia* pod. V priamej reči sme však aj tieto tzv. chybné tvary ponechali, lebo sú typické pre reč, ktorou jednotlivé postavy tu hovoria. Pre zachovanie rytmu, alebo iných zvukových estetických prvkov verša sme vždy uvážili, či by úprava neúčinkovala rušivo.

V oblasti čisto pravopisnej sme sa tiež pridržiavali zásad, ktoré sme vysvetlili v poznámkach „Básní biblických“. S tým súvisí aj náš zásah do úpravy písania složených slov, ktoré spisujeme, keď ide o jeden pojem, ako napr. v slovách: *ružo-kvietky— ružokvietky, zvuko-hra— zvukohraa* pod.

Ežo Vlkolinský

Pán Beňo Vlkolinský (z linaje
pradedá Jóba: jak to rodostrom
vám stvrdí povesený v sypárni,
keď odhrniete pláchu pavučín,
prach sofúkate —), zeman zarytý,
kedysi najhorlivší insurgent
na Vlkolíne; v slávnej obci tej
držiteľ hrdý prvej kúrie
i majetností spolných direktor;
muž vážny, vzácna hlava rodiny,
kmeť, sprevádzaný úctou napospol:
dnes ľahol na máry a skončil púť
pozemskú. Z vetehej veže kostolca
(v ňomž i on vládnuť vlastnou stolicou
s vkladným erbom, v ktorej sedával,
bo prísny viery otcov vyznavač,
za služieb božích zhusta — nad hlavou
mu prápor s chóru svislý — a vše sa
v pohodlí, svojmu stavu príslušnom,
prez plecía skvostná s majcom mentieka,
v nej porozloživ: hlučne velebil
z Tranosciusa; abo uprel zrak
— nad riasne brvy šupnuv okuliar —
na kazateľa: i fúz šedistý
si prihladzujúc ukazovákom,
na ňomžto prsteň dedičný sa skvel,
počúval zbožne, v zápale jak kňaz
text tohočasný umne vykladal —),
z tej viežky starej, sťa by ulieval,
to jemu zvonía hranou kvílivou
a jemu blízko u dvier kostolných
to kopú čierny hrob...

Už na mukách
dlel takmer, aspoň smutní domáci
tak trúfali, — syn Ezech skrušene
si dumal v šerom kúte u hodín
i neraz placho zazrel na otca,
kým tohoto choť verná, Estera,
za rezaný štít konča posteľe
zas túlila sa, kryla do dlaní
tvár, časom poutrela slzný tok —
a ešte starosť kás' ho trápila.
Pokýval chvelým prstom. Skočil syn
Ezechiel takoj; ale zdvihla sa
i matka vtom, upustiac ručníček,
a poodtísnuť syna, chorého
už pýtala sa: čo mu? hlavnicu
či popraviť má a či podať liek?
I v kríži, ako dobrá manželka,
len sama chcela si ho ošetriť.
On pokrútil však hlavou záporne;
i keď mu desný záduch uľavil,
— bo žena preds' len dvihla podušky —:

viac šeptmo sdelil súrnu žiadosť tú,
 by dali papier, pero, černidlo,
 syn ale aby podklad opatril.
 Estera nevedela od divu,
 na syna žmurkla na znak zákazu,
 v spech zatitlala čierny pod čepiec
 si našedlý vlas, šuchla obočím
 a: „Ešte čo! — a nač?“ sa pýtala.
 Nemocný zbrhlal kruto, hlava mu
 pokväcla stranou, čelom vstával pot;
 „Estera moja,“ vetil úzkostne
 a v svoje ruky chvatol scivené
 jej pravicu, „už vkrátce odídem
 ku otcom od vás — skoro veta — ach,
 a ešte nezrobil som poriadku —“

„Poriadok! aký?“ prudko ozvala
 sa manželka, i vstala s peľasti
 a pravou podniesla si zásterku;
 „či syn náš Ežo je nie jedinák? —
 Bár kľapäl by bol v školách, ako ja
 som nástojila! nesedľáčil by
 dnes, a i mne by lepšie napotom —
 A či, pán manžel, obávate sa,
 že ja to všetko s sebou odnesiem,
 až príde na mňa rad —? Ba testament!
 Toť moje vlasy žúžel' ešte vždy,
 či nie!?!...“ chlp vyskubla vtom zpod čepca,
 a zosrkajúc sklesla k posteli.
 Pán Beňo vypleštil zrak na tú reč,
 polykol horič zrejme, lebo tvár
 viac smraštil ešte, schradlú neduhom,
 zastenal, zdvihol ruku, upustil
 i dodal iba toľko: „Ezechiel,
 jak ctil si dosiaľ oboch rodičov,
 cti matku naďalej i poslúchaj —
 a šanuj, synku, otca mozole;
 no nado všetko boha nespust' sa —“
 Ten prívet odrieknuv, nímž pohýbal
 natoľko mäkkým srdcom synovým,
 že tento ledva stlmil hlasný plač, —
 priam skoršie začal k smrti pracovať;
 hrud' dmula sa mu prudšie, krátil dych —
 zrak lomil sa — či svetlo haslo, bo
 von schumelila metel' marcová? —
 Po chvíli bily staré hodiny,
 i prebral sa a spýtal: „Koľko to?“
 „Päť,“ hlesla šeptom v bázni manželka
 a v zásterku prúd polapila slz.
 „Päť — ani piad' — Aj, deň sa nachýlil —
 a slnce —“ nedokončil, zanemel
 a schrkav, oči zavrel na veky.

A pochovali Beňa s veškerou
 okázalosťou: jak sa svedčilo
 na značného tak člena rodiny

široko známej, starozemianskej.
 Kňaz parentoval ozaj výrečne.
 Do venca vovil kvietkov na spôsob
 spomienky zásluh všetkých, jakové
 už zosnulý ten — urodzený pán —
 tak hojne vydobyl si, pokým žil,
 a dobro obce, cirkvi, vidieka;
 jak pečoval zvlášť svojich o prospech,
 na srdci nosil samodediča,
 sť'a svojho onen starý Tobiaš,
 s manželkou tiež vždy v láske nažíval,
 bo bola mu aj strážnym anjelom —
 i požehnával jeho domu boh:
 to všetko spomnul pekne, dojemne
 a okrasou mu složil na rakev.
 Nakoniec menom jeho žalostné
 dal ‚vale‘ všetkým, vďaku za počesť —
 i hnul sa z dvora zástup veľiký
 pri zvukoch teskných: ‚Ach, jak biedny, ach...‘

A vdova žila vedno so synom.
 Dom spravovala ako predtým, ba
 i hospodárstvo pod jej dozorom
 sa točilo, jak plynul roku tok.
 Jej povel aspoň čerstvo ozýval
 sa s pavlačky vše; čo viac, riadne si
 i sama vysúkala rukávy
 a jako robotnica najtuhšia
 prác viedla predok. Syn len poslúchal —
 no jak sa zdalo, žili vo shode.

*

Je svätodušné ráno rozkošné.
 Sť'a oko čistý blankyt nebeský
 sa šíre rozpál ponad svet a hôr
 kdes' za okruhom na zem pooprel:
 a po ňom ako modrým kobercom
 si vykračuje slnce, panovník
 ten svetla. S pliec mu skvúci splýva plášť,
 a pred i za ním v slávy jasote
 chór spevných škovránkov...

I nálada

kol vozduchu je taká sviatočná:
 jak čakal posla znad Jordána by,
 či ševel plamenistých jazykov —
 Bez šumu porozlial sa priestorom
 sť'a jazero, čo búrok nepozná,
 lež večite je smavé, priesvitné.
 Doň hravo tečú bujných zo záhrad
 tu stínov sladkých vodopády, tam
 stých voní jarky, ručaj vtáčích nôt;
 doň sprcha rosa s líčok pivónij,
 veň levandule dychot plynie, doň
 svoj opojný kvet striasa orgován...

— Na Vlkolíne, jak i inde snád',

pred touto práve krásnou slávnosťou
mládenci zvykli milým dievčinám
staviavať máje, hviezdnej za noci,
keď ešte panny sladko snívajú
o šťastí budúcom...

A ponevác
i Ezech Vlkolinských srdce mal
na svojom mieste, v žilách teplú krv
a oči, ktoré lipnú za pekným:
nuž nie div, keď čo mládenec i druh
tiež pripojil sa k jarej čeliadke.
Paholci kdes' dve šumné jedličky
mu ulovili. (Radi mali ho,
mladého gazdu.) Tie si tedy bol,
vše podvečierkom v sade za včelín
sa ukryjúc, sám rúče vyzdobil:
do hladučkej ich kôrky nožíčkom
narezal totiž podôb, nanajviac
však srdiec, ružokvietkov ku tomu
a ľalíj, pomedzi ichž obrazce
sa hybkou chvojkou vinie rozmajrín;
ba všetko to i vhodne zafarbil.
I jako svätvečer sa pominul,
ďľ'a dohovoru v polnoc vysokú
s družinou vychytil sa. Oddola
zajali postat', každý na pleci
si nesúc stromky, ktorých vetvice
sa pri mesiačku leskle mihaly.
Tak zamestnaní, došli poriadkom
— a bolo skoro hornom na konci —
i pred dom, v ktorom podľa rozsudných
hláv dedinských čo ruža kvitla vraj
najkrajšia panna — Žofka Bockovie.
Dom na briežku stál strojný, nad cestou;
záhradka pred ním, jejžto u dveriec
ker bazičkový dychčal voňavo,
kým za hrádzou si jarok zurkotal.
Tu Ezech šepnul druhom: „Ostaňte;
tot' viešky podáte mi ponad plot —“
a do záhradky vošiel tíško sám;
tam pod oblôčky dal sa do práce
i onedlho máje zasadil.
Kým sádzal ich, vše vzozrel mimod'ak;
no v okienku len lunny obličaj
sa skvel — preds' ona spala v čase tom,
ba možno práve toho zrela v snách,
kto pod jej oknom túžil. Za svet by
ju nedal zbudiť, prerušiť jej sna!
nech spí — Ved' skoro i tak svitne deň,
turíčna slávnosť: a on v nádhere
zdôb sviatočných si uvidí ju zas
nad sviece krajšie v chráme plápolat',
na ústkach zvonný spev a modlitby
horúci zániet v duši — Nechže spí —
Nuž z hĺbky srdca zaželel si len:

jak totie jedle v horskom obvode
sa k smrečkom švárnym rady tesnaly,
i ona, ktorú láskou zobjal on,
by večne sa tak k nemu túlila —
„— Hej, Ežo! driemeš?“ zvolali naň vtom.
„Šak ešte máme sadiť, hybaj —“ Šli —

I nie div tedy: slnko nastalé
že nemáličko zarazilo sa,
keď stromky, ktoré v bralách vídalo
donedávna v hrách s vrstvou rozmilých,
mu prišlo razom v obci uvítať.
No lúče jeho najskôr uhádly,
jak a kým cieľom jedle došly ta:
bo ani vtáčky priam sa rozlietly
i sadly na chvoj; každý ihličku
si vyzrel za korist' — Hja, vtáčky to,
čo miesto zrnka rosu zobkajú:
a na ihličkách totých najsladšie
jej krôpky, perly lásky visely.
I maly ozaj pravú hostinu
na májoch sviežich — Len keď popod ne
sa mihol devy utešený zjav,
čo prišla uviť z kvieťat perečko,
jej čarné rúcho, čistý tváre pyl' —
či keď sa dvormi zjagal partíc jas
u neviest, ktoré zrejme mienily
už do kostola — v uličkách tiež ruch:
len vtedy slniečko sa ocitlo,
prebralo z onej vnadnej rozkoše:
i pospešilo nebom, zbadajúc,
jak dlhú ešte pút' má pred sebou! —

— U Vlkolinských pokoj slávnostný
tiež rozhostil sa. Včasne čeliadka
si odbavila všetko, čokoľvek
sa pri gazdovstve musí pokonať,
či piatok a či sviatok značí deň.
V stavaniach tedy ticho, po dvore
i čisto k tomu.
Kde sa jaksi preds'
kus opozdili: bolo v kuchyni.
Ezechiel aspoň drahne sedel už
u stola v prednej — čakal raňajky;
no nedajbože vyčkať — Divil sa,
tým viac, bo ani matky nevidel
dnes ešte; proti zvyku vystala
i od služby: nuž zticha prespieval
za rannou i tú „Prijdiž, Duchu —“ sám.
Nevedel poňať, čo sa mohlo stať.
Hnul sebou, že sa pôjde presvedčiť;
vtom ale šťuklo v dverách —
Vkročila
mať strmou chôdzou. Čosi na miske
priniesla i priam drgla pred syna.
Dnu rascová polievka špl'achla, zrel;

i ešte čudnejším mu: výročná
preds' slávnosť — a toť, aká objedza!
Chcel pozrieť na matku; no nechal tak,
neriekol slova, — prichytil sa jest'.
Však matka zastala si oproti,
zrak pohrúžila doň (bol nevľúdny),
a na roh stola vzprúc sa, riekla mu:
„Ty, Ežo! — ty len chceš ma dopáliť,
bárs vystríhala posiaľ som ťa dost' —
Kde blúdil si zas noci predošlej,
há? — Neodtajíš! lebo, tuláku,
i nocou ťa ja zápät' sprevádzam:
keď usnem, iní za mňa strehocú —
znám kľučky tvoje — tedy?“
Ezechiel
pozdvihol oči, vzhliadnul matke v tvár,
vtom zapýril sa; složil lyžicu,
i opät' vzozrúc, krotko odvetil:
„Nie, netajím; bol som — šak viete, kde —“
a kukol oknom —
„Viem!“ mat' nevrle
mu odsekla, až zvrátil spešne zrak,
i ťažko polkla. „No ty ešte vždy
nevedieš zdáš sa: že to protiví
sa mojej vôli, synku! A preds' som
ti to už dudala, i za otca
(och, keby ťa bol lepšie zavracať!
a nie ti povoľoval vo všetkom —);
ba neraz-nedva som ťa úprimne
i upomla — Ty ale, zrejma vec:
dnu jedným uchom, druhým pekne von
si všetko púšťal; túrnul naoko
a pritom ďalej svoje vyčíňal,
nu, pravý potmehúd, krt — Teraz však
ti zahudiem ja (vtom sa vypála),
mňa nebudeš viac vodiť za nosom!
Dnes ostatný môj ortiel zneje, čuj:
Tú ledačinu nikdy nevezmeš,
kým žijem! a keď budem umierať,
i v závete ti prísne zakážem —
vieš, Ežo? nikdy! (v doklad do dlane
si pľasla päst'ou). To si pamätaj!
Ja prelomím ti tvoju hlavatosť!
ja uvidím —“ A stiahnuť obočie:
„Čo neješ!“ doložila zhrozene.
„Ďakujem,“ vetil chladnokrvne, bár
ho jedno slovo ozaj pobodlo,
lež prevýšil sa; „už je po jedle —
je preslanô —“ S tým na stoličke sa
popravil, sšimral prsty po skrání
i podoprev sa na stôl, nadpriadol
tak potichu: „No, mamko, dovoľte
raz rieť i mne; som preds' už dospelý.
Čo máte proti Žofke? povedzte.“
„Čo!“ zdupnela. „Čo? — Že je sedlička,

že —“ zajakla sa. On sa užkrnul,
zhral prsty po stole. „To?“ pýtal sa,
„to? — dajsabože! Vaše zemianstvo
či nepošlo tiež dolu Dunajom
i s košútkami, pani matko? jak?
Ba utenulo, veru, žiadna plť
ho nedohoní viacej! — Ale, hľa,
i Žofkina mať bola zemianka,
veď z rodu Vlkolinských pochodí —“
„Čuš mi s tým!“ skočila mu do reči;
„aj pochodila — vydedili ju,
hej — lenže ty to ani nechápeš! —“
„Dost’ na tom: neviete jej pohany —“
„Viem!“ vrkla. „Akú?“ „Takú: za cudzie
sa groše parádi —“ „To nepravda!“
vykrikol Ezech, zbledol, zachvel sa,
vstal — však zas sadnul. „Utrháčstvo to! —
No, počujte i vy môj úmysel:
Ja slúchal som vás posiaľ vo všetkom,
i poslúchal som, lebo matku, rád;
v tom ale jednom niet mi rozkazu,
to nejde nijak! nemôže byť, boh
môj svedok, mamko! — Upokojte sa.
Viem, vám sa páči vaše krstňa, viem:
tú za nevestu by ste chceli mať,
i česť jej všetka; ale darmo je:
— a tu ver’ každý mne dá za pravdu —
kde o mne je reč, mojom o srdci,
tam výlučne ja právo voľby mám:
a mne sa ľúbi Žofka jedine.
Len tú si vezmem — Upokojte sa —“
„Čo!“ zdupkala, až čipky čepca jej
sa pootriasly, oči podbehly
jej krvou, zvrávorala pohnutím
i zhíkla — „nuž ty! ty sa protivíš
mi budeš, papľuh? opovážiš sa
mne protirečiť? moje myšlienky
mi prekrižovať? — Či vieš, že som mať
i otec v jednom? Vieš, čo vo štvrtom
na veky stojí? — Ale horký vieš,
ty rebelant! — Šak počkaj, poviem ti
hneď inšie — Ale prečo nevstaneš,
keď shovára sa s tebou rodič, há?
neúctivec! — sed’, bodaj — Nuž či vieš,
človeče! že tu všetko moje je,
či dom, či role, celý majetok?
tvoj otec že len prílepil sa a
čo palec na prístupky prišiel sem?
či vieš to? hovor!“ — „Od vás počúvam —“
„Vieš, že ti otec neporučil nič,
ni byťky márnej?“ — „Chudák, nemohol —“
„Vieš tedy, že tu pani som len ja,
a rozhodovať môžem, ako chcem,
môj rozkaz platí všetky nad súdy,
a tys’ len črviak...?“ Stisol plecami.

„Keď vieš, i to vedz: od dneška si nie
 viac mojím synom! navždy odriekam
 sa ťa i vymietam ťa zo srdca —
 Vstaň môjho od stola! a zpod strechy
 mi vystúp mojej! Ber sa, kade chceš —
 a vrátiť sa sem kedy, boh ťa chráň! —
 Som vdova a dnes umrel mi i syn:
 i budem sama, sama ako trst',
 st'a jabloň obráňaná — Rušaj priam!
 chod'!“ ukázala rukou na dvere
 a jak mrak hrozný bol jej obličaj...

On iste toho konca nečakal,
 čo viac, v deň taký! — váhal, myslel ísť
 i zas len zostal. Až keď skríkla znov':
 „Si hluchý!?“ sosbieral sa, s klina sňal
 si mentiečku i líščiu čapicu,
 a šupnul dvermi, slovka nerečúc,
 len vzdychnúc zľahka, zrejme príkrošťou.

Povedľa cestou ľudia medzitým
 už prechádzali vážne do chrámu:
 vše v slnku zblýskal zlatých čepcov jas,
 skvost mentiek, parta, hodváb lunivý —
 Začuli ostrú vravu u Beňov;
 zo zvedavosti stíchli postupom,
 i fľochli starej hrušky prez vetvy
 (čo stála kde-tu v kvete v záhradke)
 do okien: ale zvedieť nemohúc
 ni vysvetliť si kriku príčinu,
 šli zvoľna ďalej...

A len Ezechiel
 von mykol, zvony slávne zahraly:
 ich velebný tón letel údolím
 čo anjel-zväč a všade hlásil sa,
 z dom' do dom' ťuknul v okno peruťou
 i volal ostro, volal láskavo:
 ó, pod'te! pod'te! pod'te! —
 Estera

tým precitla vraz z búre duševnej:
 v um svitol jej deň slávny; povedľa,
 aj, zbožných húfy... Ako? boží Duch
 len jej dom mal by obísť? Užasla.
 Skrušená padla na podlahu vtom,
 i na kolenách, ruky skl'účené,
 vhor zdvihla zrak a z hlbín vyvzdychla:
 „Môj bože! odpusť moje hriechy mi...“

*

Od Beňov ned'aleko, lenže za
 potokom, ktorý tiekol cez obec,
 ju pozdĺž krájal takmer napoly,
 brat Beňov starší býval: Eliáš.
 Pravdaže starec, ale k podivu,
 bez šedin, prostý, rezký ešte vždy
 natoľko, že sa mnohí mýlili,

za mladšieho ho držiak od Beňa,
kým tento vskutku mladší toť už hnil.

Tiež mal sa dobre. Hodné gazdovstvo
uhájal; klopotal sa, hrdlačil
a skývraživo sháňal na hŕbu,
sť'a keby celý svet chcel obsiahnuť:
a všetko vzdor tomu, že pre koho
ni nemal sporit', bo ved' potomka
mu nedoprial boh — Sestru Zuzanu
síc' obdaril bol hojne drobizgom
tým, k tomu ovdovela zavčasu
i v nebárs pomeroch sa octla, bo
pán švagor Daniel — pravdu hovoriac —
nu, popíjal si pilne do smrti;
no že len dcérky mala: bezdetný
brat naskrz nemal vôle dajedno
vziať za svoje; a ženin — Judkin — rod
zval v istej pýche zavše háved'ou.

Tým horšie s bratom Beňom ráčil sa.
Zajedno už to strašne škrelo ho,
že otec do škôl Beňa vypravil
(kdes' do Gemera...) a rad rokov naň,
až po jurátstvo takmer (pokým sám
nezomrel), mnohý tvrdý dvadsiatnik
utrovil z dúžej mošny: jeho však,
ledaže stihol prebŕsť donátom,
už privrel ku pluhu a robotou
i v samom vŕaste tela zaväzil.
Len tým sa zviedlo, že brat Beňo raz
i jurasorom stal sa, tykal si
so slúžnodvorským; slovo v stolici
mal aké-také: kým on, Eliáš,
hoc zeman tobôž, navždy krpčiarom
toť musel zostať, k hrude prikutý
a bez povážky — I jak by mu to
nebolo oči klalo dôsledne
a neškvarilo jatrú závisťou!? —
Ku tomu prišiel proces rodinný,
čo okľukami vliekol sa sť'a had
i trval veľké roky. Eliáš
po smrti otca totiž vo všetkom
bol zostal; i jak šťastný držiteľ
odoprel rovný diel dať Beňovi:
vraj preškoloval hodne navyše,
kým on naň robiť musel — teraz nech
sa z črepa živí! a ak orať chce
pán veľkomožný, tož nech diplom si
čo lán či stráň v šír, pozdĺž rozprestrie;
nuž preto skrsnul medzi nimi spor.
A toto bolo, čo ich ešte viac
rozdvojilo a sť'a tie póly dva
i odcudzilo — najmä staršieho!
(hja: on bol, ktorý prehrál pravotu
vzdor, že i novonarodeniatka

mu čepček šupla Judka do vaku —),
 hej, toho natoľko, že verejne
 sa zaprisahal: nikdy, prenikdy
 vraj neprekročí jeho noha viac
 Beňovho prahu! — I ver' držal sľub:
 ni neobzrel sa v stranu Beňovu,
 ak povedľa šiel, vše odvrátil zrak;
 a mohol sa aj buchnúť stretnutím
 doň alebo jeho vážnej manželky:
 čo kameň odrazil sa — najviac ak
 zahmkal, odpľul — a už drobčil dial'.
 Tu Beňo onemocnel osudne.
 Nuž navštívil ho asnád'? Prehorký!
 bárs vedel, že ver' Beňo zabudol
 už dávno na hnev, i čul, že si ho
 —preds' brata — viac ráz žiadal ku sebe,
 čajs' odobrať sa — Nie, ni netúrnul;
 ba ani neišiel mu na pohreb.

— Nuž Ezech v onen sviatok turíčny,
 keď prisna mať tak nemilosrdne
 ho vypudila z domu do sveta:
 kam mal sa vrhnúť, chudák? — Po službách
 jak vyšiel z chrámu, kde sa otužil
 čo pravý kresťan viery vzrušením
 (dač, možno, pohľadom i na Žofku:
 veď v prvej sedela čo svätica
 v belostnom rúchu, zánet na líčku,
 jas lúčov kolo nej, i bolo čuť,
 jak zvonným dúškom i chór preráža), —
 z kostola, vravím, jak sa ubieral
 i ocítil sa zrazu samotným:
 len prirodzená vec, že bez dlhých
 okolkov (predsa k svojmu dľa otca!)
 hor' vodou šibol prosto k strýkovi.

Ten oči vyvalil. Bo Ezechiel,
 ač vravel s ním i uctieval ho vždy,
 preds', rodičom snád' kvôli, nechodil
 ku nemu.

„Laľad'! — Vitaj, mi fili
 Balthazáre či Ezech —“ ozval sa,
 i od stola mu v stretky pricupkal.
 „Tos' ty!? hm,“ odpľul, ruky založil
 si krížom nazad; „veru, novina,
 a aká! — I rec, synku, čo bys' rád?“
 (porozkročil sa a nastavil sluch).
 Ezechiel okúňal sa s farbou von;
 konečne ale musel vykrámit',
 čo za príčina dohnala ho ta.
 „Tak!?“ stákal Eliáš a na päte
 sa zvrtoľ — „Tak? hm!“ streknul zas — „Či tak?“
 požmurkal očami; a cmuľknuv si
 ret: „íha!“ spískal, „íha!“ — Vystrel sa
 (bol územčistý, ale svalitý);
 i prihladiac si chvisty narudlé,

nadpriadal: „Tisíc! — pekná historka!...
 Hja, chlapče! tvoja horenosá mať
 sa nazdá, že ty druhý Beňo si,
 ktorého takto (ukázal mu i
 vtom odpl'ul) okrucala na palec,
 i zahuckala neraz proti mne,
 tá —! (zahrozil sa smerom k oblokom).
 I dobre máš, keď nedáš sa — buď chlap!
 Ty predsa nosíš klobúk! ktorý vždy
 viac stojí, ako všetky čepúchy,
 a čo by boly zlaté, kochlaté! —
 Ba chlap si! (potľapkal ho po pleci)
 chlap, užtoveru! — Ale bližej pod';
 si doma, neboj! — Hm-hm (pousmial
 sa potuteľne, kol úst schamril si,
 dnes ráno vyholených na hladko,
 i jak by čos' bol našiel, poskočil).
 Mňa to len teší, že si prišiel sem,
 len teší! ver mi — Akožeby nie?
 toť nemám syna! nemám — Nahrad' ho! —
 A u mňa práce nazbyt, Ezechi,
 až prez hlavu! — Šak z toho, otec tvoj
 čo nezabral mi, nezmarhal som nič,
 skôr pričiniť, skôr! — Nuž, dost' robôtky
 tu pre teba! a keď sa obabíš
 dl'a chuti, i pre ženu, pre deti,
 pre — Ale dívaj! kde som zašiel až? —
 Sad', synku, slož sa. Starká! —
 (Judka vtom
 dnu vkĺzla, i že zrela Ezecha,
 až zmatla sa —) Daj dobrý obed hneď!
 toť synovec je našim hosťom dnes,
 i zajtra, i vždy... čuješ?“ Fľochla a
 von dvermi cúvla celá zjašená.
 Eliáš ale sebou potiahov
 synovca, sám hneď myknul za vrchstôl,
 i sedel už a živo hnieždil sa;
 i jako Judka jedlo priniesla,
 vo vytržení núkal: „Ezko! jedz,
 jedz, Judka moja, — pravá objedza! —
 Ba, prisámbohu! veľmi teší ma...“
 (Dost' ľahko, hútal pritom: Predsa raz
 sa vyvrším! — ač pozde, lepšie preds',
 jak keby nikdy! — Jeho všetečnosť
 ten aspoň náter mala — Kto ho vie?)
 — Mať, jak len zazvonili z kostola,
 priam prikryť dala, a to obrusom
 stôl činovatým, aký najkrajší
 len mala v truhle, samý po ňom kvet;
 naň ihned' slietly hajná koláčkov —
 nu, ved' sú sviatky! —
 Čaká, čaká; no
 Ezecha len niet, neprichodí — Už
 videla oknom krdle ľudí prejsť,

však zo žiadneho nevylúčil sa.
Ni v ostatnom ho vidieť nebolo;
ba, čoho takmer obávala sa,
bo veď len pohlo by ju ešte viac,
že ráno: ak tak povedie sa s ňou:
nie, i tá sama prešla s pannami.
To zmýlilo ju čajsi; potrela
si pravé oko. „Mara!“ ku služke
vtom preriekla „chod! popozerať preds’,
kde trčí Ezech? — Zaber podjedným
aj do čel’adnej jedlo paholkom —“
Šla. Brúsila sem-tam, sa spytujúc,
či nevideli kde ich gazdíčka?
A pravda, pritom neomeškala
ni podštrknúť tej-ktorej babke: „Jój!
kej vedeli ste, čo sa stalo vám
dnes u nás! — Strašňô! — onô — ale že
ma neprezrad’te —“ („Šu-šu“ — a šla diaľ);
no vzdor kutaniu nedopadla naň.
Až keď i druhú — Katru — vyslala
Esteru, tej sa takoj zdarilo
ho vyňuchať. Sť’a diablom posadlá
pribehla s náveštím: „Je — u Elov!
tam, urodzenká — zazrela som ho!
a sedí už aj s nimi pri stole;
hej, na môj’ pravdu! —“
Čujúc Esteru
chýr tento, málo že nespada s nôh:
tak zhrozila sa. Ako? Ezechiel
ku najväčšiemu nepriateľovi
i jej i muža — svojho otca to! —
ku tomu falošníku, predrelcu,
netvora bez duše i bez boha
sa utiecť vedel vlastnou pred matkou!?
Neuznal za hodné ju odpýtať?
a sľúbiť, že jej žiadosť vyplní
a nikdy nebude sa protivíť?
keď ona preds’ mu iba dobre chce,
oň stará sa, v ňom žije jedinom...?
„Och, to je mnoho! mnoho!“ vyjakla,
ku srdcu chmatnúc; „och, ten nepodar! —“
S tým sama zasadla si k obedu.
No muška uniesla by na krielci,
čo utroвила; všetko pošlo späť.

Po jedle chcela bohu poslúžiť;
však podivné, ni k tomu prípravy
nenašla jaksi v duši — Na knižku
složila ruky a tak dumala —
Vtom zvony zhlaholily na nešpor;
i vzbopila sa: a ich zvukohra
čím diaľ, tým trúchlivejšie znela jej,
sť’a pri pohrebe — Pustila sa v plač;
i sklóniac sirú hlavu na ruky,
jak zvonov súzvuk vlnou dorážal,

vše skvílila i vykladala tak:
 „Ach, nemám, nemám viac už nikoho!
 i syna pochovala som si dnes —
 ja biedna mať! — ja vdova úbohá —
 ó, bože! čoho som sa dožila
 na starosť!? čoho! koľkej neresti!
 ja slabá žena, osamelá, ach —“

V kuchyni, ako ráno výstup ten,
 i teraz jej kvil' čuly služobné;
 no ponevác ju znaly rozhodnú
 čo hospodyňu, matku čel'adnú
 i kazárku vše, ktorá netrpí
 rád nežiadaných od kohokoľvek:
 nemaly smelosti dnu vstúpiť k nej,
 tým menej v náрку jej ju potešiť.

A cestou kto-ten teraz ešte skôr
 sa pozastavil, sledil očima
 a uchom dychtil niečo uloviť;
 smiech pritom — možno, škodoradosti —
 mu uťahoval kútky — Podistým
 už mnohý vedel zvláštnom o spore;
 zlá povest' všehdy bystré nohy má...

Jak zmĺkly zvony, poutíchla tiež.
 Zodvihla hlavu, slzy utrela;
 s tým popravila čierny čepiec si
 i pritúžila stužkou pod bradou,
 tak chvatne jaksi, že sa v spechu tom
 zo slučiek skoro stály hrdúsky,
 i pridusiac vzdych schválne: „Ale nech —
 nech!“ vyrkla srdnate. „Keď šiel, nech šiel!
 ten zanovit! — To nedožije ver',
 bych ja sa prosila mu! Ja som mať!
 jedine moje môž' byť navrchu —
 I škoda každej slzy! — Dúfam, boh
 ma neopustí — on je radcom vdov
 i pomocníkom, on —“ A ukrotlá
 začala vo spevníku prehrebať,
 a nájduc pieseň, hlasom trasľavým
 nôtila: jakí stáli povždy sú,
 čo Sion, hradby jeruzalemské,
 tí, ktorí v Pána stále dúfajú...

*

A Ezech ozaj pevne prilipol
 u strýka. Nielen sviatky turíčne
 že strávil v jeho dome vítaný
 (len Judka jaksi zazerala naň
 a patrne sa hrýzla v sebe), lež
 i robotný deň, ktorý nastúpil
 hneď nato, tam ho našiel: ako včas
 za rána už bol dlubal pod cieňou,
 čos' strúhal, dlabal, vrtal: ku čomu
 strýk Eljaš, klobúk majúc na uchu
 a boky podpreté, sa s úľubou

uškieral, hlavou krútil — nebodaj
 si bláhal: Robotník, a bez plače!
 bo najviac čo mu denne dá vše jest' —
 „Hm — tak!“ mu prisvedčil. „To javorec!
 šak, synku? Bude z neho kosisko?
 A kebys' znal, kde som ho vyňuchal!?“
 „Kde, strýku, kde?“ sa spýtal synovec,
 no ďalej majstroval. „Hm! — v Brde až
 tá potvora ti rovno svietila,
 a nad priepasťou! málo chybelo,
 že som ju nepremeral — Ale, hľa,
 i z toho vidíš, že si nelením,
 bárs starý, ani takých po pekliech
 sa driapať, ver' nie! — uč sa odo mňa!“
 „Var' nemyslíte,“ Ezech prevral ho,
 „že štítil bych sa ktorej roboty?“
 „Oj, nie!“ sa sponáhl'al strýk, „božechráň!
 Viem, že si ani doma pod pecou
 nelíhal, ačpráve tam posluhy
 vždy bolo až moc! Budeš tedy, viem,
 i tu sa usilovať, budeš — Hľaď,
 tam i tam v streche mrcha pazuchy!
 až po ten šiar! Len snopkov naviazať
 a pošiť — šúpy stoja v záčine —
 I pokrov domu skoro opraviť
 sa zide; lenže v hore ešte klát!
 a (šepnul) v cudzej...“ „Furták, strýko, ste!“
 sa Ezech zasmial. „Nono,“ priam mu strýk,
 pohroziac čudne prstom skvačeným;
 „mlč!“ zžmurkal. „Potom — potom, ale dost'! —“
 a odpľuv, postrečkoval po cieni.
 „I rob len, synku! Ale nezabud'
 dáť do hrabieli, toť, zuby povsádzať:
 by naša hospodárka šmrľavá,
 no robotnica ani víchrica!
 — nie ako čias pani Hestera —
 čím mala narábať: keď štepnice
 a trávniky nám príde pokosiť,
 a ty sa chytíš svojho javorca!
 tak po chlapsky! šak, Ezech? Pravda! — A
 čis' videl, koľké trávy máme tam?
 Nech nepl'uvnem viac, ak nie vyše mňa!
 nech —“ „Ibák lopúch a či konský štiav,“
 prehodil Ezech. „Perse! bršlica,
 žitnačka, mádra — fajnité zeliny —
 Hm, pohodlný rok — Len prikladať
 vždy ruky! Chleba, úfam, dostačí...“

Tam tedy prebol leto Ezechiel;
 za letom jeseň, plnú všakých prác,
 tiež prekonal tam; ba i pozdejšie
 len zostal.

Ako dáky paholok
 (strýk horkýže by teraz ponajal!)
 tak robotoval po mrak od svitu

a vždycky s tou najväčšou ochotou
a chuťou bez únavy: vzdor tomu,
že ani snád' sám nevedel si dať
odpoveď na to: Nač to všetko je?
tá služba otrocká? ten chvat i pot?
to prepínanie svojich mladých síl?
— Tu pri dome sa našlo všeličo,
čo treba bolo odbaviť; tu zas
rad iných vecí mimo gazdovstva
(tých, čo sť'a lúče šibú navonok)
sa prihrnul a vliekol bez konca:
napríklad v horách hotovenie dŕv
ku zime, — v holi pastva zporiadky,
nad salašom vše dozor, — zápasy
pri klčovaní chrastí, poľných ciest
opravy — a tak ďalej; všetko to
on podnikol i zdolal vďačne, bárs
dost' oštary mal pri tom. Robôt však
jak svitla doba: tu len ešte bol
vo svojom živle! Ako pravý lev
sa v kosbu vrhol; radok za radkom
len hrčal spádom ani ručaj z hôr.
Zatým zas nastúpilo svážanie:
ten najrezkejší dej na prknách žní
pri plnom svetle nebies priaznivých;
i svázał tobôž. Bujných na voloch
a bielych jak sneh, ktorých súmerne
ohnuté rohy skvely sa čo kvet,
prez čelá pásik branel červený
(sám fáborce tie vplietol v zinky), kým
im pod lalky v krok zvučná hrala spiež —:
na takých vozil, hrdo kráčajúc
si vedľ'a šumnej spráže, len tak bez
lajblíka— marcelínky povol'ná
na hrdle slučka, klobúk na očiach —
Bral do drabín až zbožia na podiv,
po stohu takmer, že keď dedinou
sa terigal voz ťažkým ruchotom
a svištiac (— zpod sníc riasa splývala —):
o vetvy rafal sa, čo zo záhrad
nad cestu obrodené ovisly.
Preds' neraz i sám vyhupol sa hor',
a pri pavúze sediac bezpečne,
poháňal zvol'na voly, od sparna
sa preťahujúce, vše sšmižkajúc:
„Hejk, Beľ'a, Široň!...“ I jak vtedy mu
prejsť prišlo popred rodičovský dom
(bo zeme sem-tam v stráňach boly), to
tým väčšmi spukal bičom (trojakou
zdobeným kystkou); áno, zakaždým
vše tuho spráskal — —
Vôbec u strýka
sa udomácnil cele. A keď chcel,
či vlastne keď deň tvrdý minul sa,
si bez prekážky zašiel do Bockov,

ak neprimál ho večer k práci tiež.
 Tam v blízkosti svojej švárnej milenky,
 pod svetlom krásnych očí jej, jej vnád
 tajomným vplyvom všetkým, rozkošou
 z jej odvíet vtekajúcou v srdce mu,
 znova okráľ, posilnil sa nadiľho.

Či toto bolo pohútkou, že v tej
 koľaji, do nejž viac bol vohnaný,
 než vklínil sám, i potom zotrval
 — bo vedel veľmi dobre, matka že
 tak ľahko nepopustí; a či snád
 v ňom urazená hrdosť osobná
 to pôsobila, keďže papľuhom
 už nebol, ale mužom? — ťažko riecť.
 Lež najskôr vzpruhou bolo oboje.
 To ale stojí: že strýk Eliáš
 ho valne potvrdzoval v úmysloch
 i v pôtku s matkou; Judka zase, tá,
 ač ani moriak zdúvala sa vše,
 škúľila, mraštila tvár pehavú
 i odvíkala leda cez zuby:
 si netrúfala vypovedať mu.

On nehneval sa ožajst na matku;
 no predsa bolelo ho nemálo
 i mrzelo ver' dlho, že ho tak
 bez príčiny (veď srdce nenie ňou!)
 a bez okolností vysúdila vraz
 von z domu: z toho hniezda milého,
 kde narodil sa, mladý prežil vek
 vždy v prítulnosti, v láske k rodičom,
 ho vykázala, čo viac vo sviatky,
 a obrátila v posmech pred svetom.
 Nie, nezanevrel na ňu, vedomý
 súc pomeru si ku nej; toľko len,
 že vyhýbal jej — —
 Raz preds' stretli sa.
 Mimod'ak v poli. On šiel z kosenia,
 mať ale proti s krdľom hrabáčok
 sa brala hore stráňou, sama tiež
 si hrable nesúc. Ezech kamsi sa
 bol zahľadel (var' niekam v inú stráň,
 zrak aspoň žiaril mu, smeť kolo úst —),
 čo sostupoval vľahce výhonom,
 na pleci kosu lesklú, hrkavú
 za pásom oselník; tým prepásol
 včas pobadať, kto ťahne oproti.
 Len jak mu vrava uderila v sluch,
 vdol pozrel, videl — ovšem, neskoro.
 A predsa dosť včas. Lebo matka vtom
 už upozornila ho (hrabáčky
 až zanemely zrazu) činom tým,
 že ač aj boli ešte na dostrel
 si zďale, spešne pevnou pravícou
 v bok utrčila dlhé hrablisko

i zrakom mrskla — zrejme na povel:
 by vyhnul... Porozumel rozkazu
 i s cesty umkol brázdou — —
 Paholci,
 keď s ním sa sišli, tí len sa ho dač
 nadomrzali! By vraj zabudol
 na všetko, čo sa stalo-nestalo;
 by domov prišiel, prejal gazdovstva
 on správu — Jakí budú poslušní
 mu povždy! — Ved' vraj, pravda, robí sa
 tam i dnes svedomite, lenže boh
 ho tam zná! nejde to jaks' od ruky —
 Hja, darmo: hlavou v dome má byť muž!
 a zvlášte nad čel'ad'ou... Riekol im:
 „Synkovci! prídeme iste — dakedy,
 hej; lenže ako svoju matku znám,
 ver' mnoho vody ujde potokom —
 I dotiaľ bud'te verní, robotní! —
 Nuž, s pánombohom —“
 Ale staral sa
 o hospodárstvo preds' len otcovské
 čo hneď i z diaľky, lebo paholkom
 vše porádzal to — takto, onakno —
 No ak však matka potom z rečí ich
 dáč' zhádla, v tom že ruky Ezech mal,
 už z protivne hneď ináč prevrtla:
 „Tak chcem, tak bude! — viete?“ dotušiac,
 „vy, trúpi! i s tým, čo vám radcom bol —
 Marš, na Kubľovo! —“
 Neraz, matere
 kde nebolo, keď skončil svoje si,
 i pomohol vše v práci služobným
 a nájomníctvu, pravda, úchytkom —
 Tak doukladal križe — Sprevadil
 dol' závozom zas záprah so zbožím,
 potľapkav pritom známe tátoše —
 a iné — Pod jeseň tiež pomohol
 im porozorať d'atelinisko,
 bo pre sucho šli pluhy dolámať;
 aj rozsial pšenicu — Ba stalo sa
 hneď počiatkom žní, že keď so strýkom
 už boli srubli žito Ploštinou:
 priam poshora (kde stálo otcovské
 a ktoré bol sám zasial v jeseni,
 dnes súce už tiež pod nôž), z toho tam
 jaks' nevedomky, kýmsi pudom len
 prv štrkáč začal pot'ahovať — vtom
 zaostřil kosu, zakosil — „Hop, stoj!“
 strýk zakríkol naň. „Čože vystrájaš?
 to predsa cudzie žito! Zabudols'
 ha? — Ezech! che-che! kdeže myslíš? Ťaj!
 či nie to k smiechu. Judka?“ rehtil sa,
 až boky sa mu otriasaly — „Hm,
 hm... nikdy!“ odpľul; siahol po krčah,
 i priložiac ho k ústam, pokým pil,

poločkom mačím strežal na Eža.
 A tento sa až zmiatol — neznal, čo
 riečť. „Eha, próba —“ hlesnul; nevädze
 kvet zdvihol, strčil stonkom do zubov
 a bral sa viazať —
 Taktiež pozastal
 si vedľa lánov neraz otcovských
 a v dumách sledil krásnych po zbožoch.
 Tá hrobl'a, kdejaký krík, medzička:
 to všetko tislo sa mu pod oči;
 ba každá byť, ten turček úvrat'mi
 si hupkajúci, briežkom králiček
 sť'a pýtal by sa: Nie sme tvoji viac? —
 Tak prekvapil ho v jednu nedeľu
 podvečer tam i Gábor Šimúnov,
 druh od mladi i verný kamarát,
 ho zpoza krovin zrazu osloviac:
 „Čo dumieš, Ezko, tunák?“ Obrátil
 sa zarazený: „Tos' ty, Gábor? no —
 Hen strýkov jačmeň obzeral som, či
 už došiel? I hej...“ „A ten tu? či tiež
 nezajmeš —? preds' si pomáhal ho siať...“
 „Daj pokoj, braček...“ „Ja, veď nezúfaj —“
 „To už nie! prečo? —“ vňatku ľadníčka
 vtom skubol z jarca. „Pozri, strúčkov čo!“
 „A videl by si hrachy, Na skale“,
 to bohatstvo ti, Ezech!“ „Tams' až bol?
 po kého, povedz —“ „Ale posúď si:
 Boldkovi chlapci nijak odlihu
 mi nedali: vraj v dierach skaly toť
 hniezd sila — Mladé kavky radi by...“
 „Ver' sa ti divím... Nuž a lúpež kde?“
 „Ozlomkrk pošli s nimi v dolinu —“
 „Var' na pečienku...“ Ezech zasmial sa.
 „No, aspoň,“ Gábor nato v rozpakoch,
 „mám tiež dač — hľaď len: pero sokolie...“
 A pošli dolu stráňou chodníkom,
 naľavo zbožím dlhé tône ich,
 pred nimi v skoku poľné koničky —
 — Že v dedine tiež mnohí hasili,
 čo nepálilo ich, sa rozumie.
 Už je to v prírode raz ľudskej, že
 tak radi pasieme sa na cudzích
 nesnádzach, z cudzích napájame rán;
 i roztriasame veci susedov
 sť'a kúdeľ zrebnú, cúdiac-súdiac, bár
 na múdrosť našu nik sa nepýtal.
 Nuž boly zvlášte pani sestry, čo
 nedaly železu ver' vystydnúť
 i kovaly ho tak i naopak.
 Tu jedna prišla (Tera Jonkovie;
 jak víchor vtrhla dvermi, ručník až
 jej sklzol sa s pliec, len že zlapla ho —).
 „Ach, pani tetka!“ tľaskla rukami,

„jak ľutujem vás — óvi! —“ „Terezka,
 a prečo?“ na to vážne Estera.
 „Ľad! a či ešte nenapadlo vám:
 tak opustená čo si počnete?
 čo? beda, prebeda! — Och, zlý to syn
 ten Ezech — hrúza!...“ „Nono, nechaj tak,
 kačička — nezaslúži spomienky.“
 „Ba tretiu už noc nemala som sna,
 len pre vás, tetička! mi uverte;
 ach, reku, tá sa dačo nazhrýza
 po trápnom dni v tú neodbytnú noc —
 len pre vás!...“ „Vidíš, a ja dobre spím —“
 „Ach-ach! tak?“ „Veru.“ Vypleštila zrak
 a popravila šatku na hlave,
 postúpila sa, ústy žmykla a:
 „To nemožná vec!“ vrkla; „nemožná! —
 Ved' predsa povedzte, jak budete
 sa sama trápiť s toľkým gazdovstvom?“
 „Nuž nebudem sa —“ „Nebudete sa?
 a ako, bože?“ „Predám židovi
 ta všetko, Terka, všetko popredám!
 a z istizny si budem dobre žiť —“
 „Tak?“ „Tak.“ „A všetko na írečitosť?“
 „Na —“ „To už inô, inô, tetička,
 a pravdu máte! pravdu pravdivú...“

A hádam: ten chýr hneď že odniesla
 aj do Elov.

„— Ty, Ezech! ratuj sa;
 id' domov, odpros — lebo uvidíš,
 zle prejdeš. Vieš, čo tetka zamýšľala?
 Že spredá majetok vraj do byle!
 Z jej úst som čula, na moj' dušu! z jej,
 nuž? —“ Ezech v odvet: „Ak tak, darmo je—“
 „Hí! čudák! — Sváku, no ho vydurte!
 Vy, totka —“

Judka ozaj mala už
 čos' na jazyku, prežúvala, nos
 si šuchla, chcela práve prerieť; no
 vtom predbehol ju chytrý Eliáš
 a spustil raptom: „Ezech — ten je náš!
 odkedy odvtedy — ten nepôjde!
 ja nepustím ho! nie! — A Hestera
 že predať mieni? — pletky! klebety!
 Tá predala by! — Pravda, pani! hm!
 nie jak toť Judka, včela, vrtielka —
 I nech! tu máme na čom robiť vždy
 i so sto rukami! — nech, rohačka! —
 A kapitálmi nevysteleme
 jej do truhly! to nech sa nenazdá!“
 „A ak ich minie?“ „Minie? che-che-che,
 na dobrý úžitok! Juj, premúdre! —
 A súdy by kde? — Stvora, nebaluš —
 (tu trojak odpľul, nohy preplietol).
 Ty, Tera, šípim, odkiaľ podúvaš!

si oslom-poslom — či nie? Predarmo,
 nič neporídiš! — Ezech, šak vieš tiež?
 (Ten kývnul hlavou i sa uškrnul.)
 I čo sa pcháš? — „Som predsa z rodiny —“
 „Bří, žihľava sa dotkla plotu, bří —“
 „Noženo, Ežo! obanuješ raz...“

Tu zase Tomášovie Ilona
 sa prilúdala pokryjome (tot'
 tá kmotra, ktorej dcéru Estera
 by za nevestu bola chcela mať).
 Len vošla, plné oči mala slz
 i ledvúčičko riekla ‚dobrý deň‘,
 a kmotre skoro padla kol krku.
 „Sad', sestra,“ ponúkla ju domová,
 „a vitaj. Dávno si tu nebola.“
 „— A počo, drahá moja Hesterka?
 Ved' odúfali sme sa všetci, ach! —
 (tu ruky sklúčila a vrhla v klin).
 Ved' naša Marka predsa dievča je
 tiež poriadno a st'a ten chleba kus,
 tak dobrô, milô, tichô, pokornô —
 ved' hodnô je tiež — Ved' sme starali
 sa o veno; ved' nie sme ostatní —
 Ved' Marka, chúd'a — môžete uhádnuť —
 a, hľa, ten Ezech! —“
 „Kto by zúfal hneď?“
 jej tvrdo Estera; „ten úskok, ten
 lecikto! ešte nepreskočil, nie
 môj ohrad! —“ „A ak predsa preskočí?“
 „To zlomí väzy! zlomí — Nemyslím,
 by mal tú drzosť. Črepa z ocele
 je síce, zato srdce má čo vosk —“
 „Ved' práve v takom rady bujnejú
 náruživosti, verte, kmotrička!
 i trň len v dobrej zemi vyhúka —“
 „Id', stvorička, id'! Trpezlivosť! ľad',
 ja koľko jej mám! —“ „Ved', ach (povzdychla),
 bár zlyhala bych! Ale spomnete
 si mojich rečí, čo ten vykáže?
 Ach, dievka moja, dievka radostná —“
 „Čo, kmotra? to bych chcela uvidieť!“
 „A čo mu vykonáte?“ „Vykonám!
 Ja vydám sa! a jemu nedám zbla —“
 „Ved' dobre, ale moja dcéra, tá...“

To zavzali tiež skoro do Elov;
 však Ezech vetil zas len: „Darmo je.“
 Strýk ale, ten sa dobre nevaľkal
 od smiechu. „Vydá sa? ej, tisíc striel! —
 a za koho? za hrivka!?“ odpľuvnul.
 „Jaj, bodajže ťa! starô, hundravô —
 joj, bok môj! — chrenu, Judka! — Trarara!
 Hej, Ezech, čuješ? vyskoč, pôjdeme
 na svadbu! hotuj vinše, šablicu —
 Ihop! (a česol dlaňou o sáru)

hop! Judka —“ No tá: „Ale — blaznieš sa?“

(Čo okrem tohto iní zahúdli
zas Estere, tí bližší, ďalší tiež
— však Vlkolinských tam z dom' do dom' moc —,
napríklad múdry Nátan, rozšafný
Jób, polprokátor Petro, Efraim
s lišajom v tvári, jeho cipuška:
čo po tom všetkom? I tak Estera
si nevšímala figľov ich a rád;
a Ezech urputne stál na svojom.)
Nakoniec prišla Zuzka, zolvica.
I túžily sa jedna druhej, až
sa poplakaly pritom. Nečud, však
už obe boli vdovy. Tamtá, že
muž odumrel ju dlžôb pod tiažou
a s krdľom drobných sirôt — Estera
zas, v prebytku že veľkom zostala
a s jedným synom len, no ktorý i
päť dievok starosť hodne prevážil:
dost' každá mala svojho trápenia.
„Tvoj Ezech,“ dotušila Zuzana,
„sa môže vrátiť, predsa stratený
je nie, a tvoju vôľu vyplní
a starostí sa zbavíš šťastlive;
no kde je koniec mojim nerestiam?“
„Ech, Zuzka!“ pretrhla ju Estera,
„nebude zo psa slanina, nie ver' —
to ťažko pôjde, badám. Do seba
ten ztvrda vstúpi; povedz skale, priam
ti vrkne svoje ,ale' — taký je!
A že bych ja ho ani holuba
vábila ,holúš-holúš' — toho niet!
Keď začala som, tak i dokončím;
nech pyká, zlosyn! — A ty neboj sa,
boh opatrí nás! — Ktorú mi dáš z dcér?
No navždy! —“
Zuzana až zmrzla, tak
ju prekvapila tá hľ'a otázka.
„Ach, Hesterka — ty myslíš naozajst?
Och, moje kuriatka! čím ďalej, tým
viac prirastajú k srdcu mi — nie div:
v nich žijem — Ozaj? bože môj —“ „Hej, hej!
chcem jednu.“ „Najstaršia je na vydaj —“
„Tú nie.“ „Tá za ňou pravou rukou mi,
a stredná, chúd'a, ani žubrienka
je šťúplo, biedno — Ibák Uličku,
ach, milô dieťa moje! —“ „Tedy tú —“
„Ale var' nie hned'? — Ani nemôže,
ved' ešte na učenie chodiť má —“
„Nuž tedy potom.“ „A ak Ezech by
tak nazpäť prišiel? — on by —“ „Mlč mi s tým! —“
Snád' vánok nasluchoval pod oknom
a umknúc letkom, potom narazil
prúd rečí týchto schválne u Elov,

tiež odchýleným oknom — lebo kto
by iný klebetil bol? kto? — a tam
preds' za horúca všetko zvedeli.
Čo Ezech na to? Ani najmenej
sa nezduril (nu, ozaj tvrdá šij —),
ba zrovna dodal: „Dobre urobí! —“
Strýk rozpačil sa chvíľku. „Neverím! —
to neverím —“ sa vzchopil. „Tvoja mat',
tá radodajnou nikdy nebola.
Si zakäroval rúce, pokračuj
i ďalej smelo! Vlkolinský si!
a ja som tvoj strýk! (Do prs hlobnul sa.)
I jak tu stojím, v zácti nepadneš!
a Vlkolinský ešte nežobral...”

Ba čo viac, sama Judka vpálila
raz do Beňov. Už čajsi na konci
to bolo robôt; mračno, šústal dážď.
I dobre nepuklo ver' Esteru,
keď zazrela ju razom vo dverách
v obruse čo smrť, celá schviala sa.
„Nu — začala hneď bez privítania —
čo zjednali ste tomu paholku?
Preds' nahrldloval prez leto sa dost'!
sť'a, neprimeriavajúc, hovädo —
Vy zvodci, zhubci! vy... A čo tu chceš?“
„— Ja príčina som?“ Judka vyjakla,
čo fakľ'a rozpálená; „ale ja?
ja?... Práve preto ku vám prichádzam.
Ja neviem, ako ma tu vidíte,
čo vlastne Ezech hľadá u nás? Ja
toť prosím vás: ta vezmite si ho,
ja nepotrebujem ho —“ „Rozumiem,
po robotách! ps...” vtrhla Estera
jej do reči. „— Ja nechcem, nechcem...” „Nuž!
mám s povrazom var' poňho, s tatarcom?
ty sprostá Dora! Prečo nevezmeš
naň metlu, nevysobášiš ho von?
ty Júda... Viem síč, že ten diabol tvoj
mňa iba dráži, môjho štenca len
chce huckať do mňa, a ver' nikdy mu
nič nedá — sám by zhltnal i tú prst',
sám — bodaj! — ale tak ti treba, tak,
ak dedičom ho robí, hlupaňa...
Id'; mne daj svätý pokoj! — Hanbi sa
jesť cudzie mozole — id'! radím ti.
Ja nechcem o vás ani slýchať — vieš?...“
— A Judka pošla, až tak fíkať
od plaču — Vonku mračno; lial sa dážď.

— U Bockov že jak?
Inu, rodičom
bol Ezech vítaný až veľmi. I
na šťastí dcéry pracovali tiež,
jak mohli (predsa prvý v dedine
to vydaj! najlepší dom — jediný

syn, k tomu bez úhony mládenec —
zat' driečny — a moc iných ohľadov,
čo riadne padávajú na váhu...).

Len vhod im tedy prišiel rozhodný
ten vývin vecí, prevrat u Beňov
a rozpadnutie. Hnedky statnejšie
sa vystrel Jano (otec), rozkálav
na dvore kladu. „Len klin, starká, klin!
klin, jak sa patrí! (vrkol ku žene,
čo práve triesky niesla podstenou),
a niet tej hrče! toho stržňa, čo
by neoslbnul — šak ver'?...“ „Pravdaže!
no ale i chlap musí páckať doň...“
„Tých pirohov — vieš? strela...“ „Akože!“
— No Žofka sama ináč húpala.

Ten spor ju mrzel, čím diaľ, omínať
ju počal tým viac; rusou hlávkou jej
však myšlienky sa braly bez konca.
Veď srdce veľkú tají hĺbinu,
a v tmách jej, áno, jedno svetlo len
sa ligoce, i jeden predmet je,
čo osvecuje jasne: Ezechov
to obraz drahý — jeho strmý vzrast
sť'a topol'ca by — pohľad sokolí
zpod temných obrv — hrdosť kolo úst,
kde ľahce brnel porast — vábny smeľ —
tá ruka kornatá, jak rukávom
utieral znojné čelo — každý ťah,
ten zrkadlil sa stále v svetle tom;
však v hlave, v hlave! och, tam rozličné
sa lúče krížily a posvit ich
nevolil, čo mal žiarou poliať, lež
i stínom frskol zrovna v mračnú tvár.

Tak neraz akejkol'vek pri práci
sa zahľadela razom, trudila;
čo uzol dáky hcela rozlúštiť
vec totú: márne, nezdarilo sa.

Na tráve zastala si nad medzou
a srpec v ruke, strnula; jej zrak
sť'a sivý holub rozpál perute
a letel k zoriam, ktoré vznikaly
čo riadky plamenného písma — z nich
snád' úfala sa rady dočítať
(veď škovránok, toť, ztadiaľ načiera
tiež smysel svojej piesne vysoký —),
z nich — avšak zbledly, zhasly hádankou —
Alebo v žatvu naslúchala vše
šumotu klasov; vzniesla stebiel hrst'
a hádala z ich reči budúcnosť —
složila na snop: riasa znemela,
však bez toho, by šepala útechu.

A pri roztáčke? žmurkal mesiačik,
no skoro zašiel za oblačnú hrádz
a nechal dievku v tiesňach pochyby.
Ba v komôrke, kde nevidel ju nik,

len oko božie padajúce z hviezd,
 i slzy ronila, a bolo jej
 tak krušno, bôľno. Ako? vezme ju?
 a jeho matka nepožehná im,
 ba ani nesmie Ezech, vlastný syn,
 ju ku nej priviesť, ženu, nevestu? —
 On rozvadil sa s matkou pre ňu... hriech!
 Hriech matku nectiť, mater zarmútiť,
 hriech! ktorý pomstu... „Bože, pomáhaj!
 Ty uprav všetko svoju na cestu —
 a jestli nie?... och, bože, bože môj!...”

Raz v jeseni — bol večer sobotný,
 na hviezde hviezda, mesiačik čo srp —
 delila práve ľan, a Ezechiel
 jej viazal hrsti, sediac na kláte
 a tropiac žarty pritom: pokrúti
 vraj tak ich, že ich nerozuzlí nik.
 Už s chvíľa, čo reč sa im pretrhla.
 Vtom z hĺbkы vzdychla. A on postriehol,
 keď vzhliadla k mesiačku, jak zaleskla
 sa slza v oku jej a zpod víčka,
 čo pokrylo ju vláknom hodvábnym,
 jak mykla hrašky hladkom po líčku
 sťa rosa ružou... „Čo ti? preboha!?”
 sa strhol Ezech. „Kto ti ublížil? —“
 „Ach, Ezech,” vetila, „ten záder ja
 už dlho v srdci nosím —“ „Aký? čo?”
 „Tá tvoja matka — tá sa nesmieri
 ver’ nikdy s nami — To ma trápi, to
 ma nepokojí...” Hustých do vlasov
 si Ezech vpálil, hútal — hupol, „nuž!”
 sa ozval príkre a hlas chvel sa mu,
 „to chceš ma odbaviť!? chceš zatradiť —
 Keď tak, to idem hneď — no nikdy späť
 k materi svojej! nikdy bez teba!
 Svet veľký je, var’ dakde ustrniem —“
 „Nie, bože! Ezech! zle mi rozumieš,
 zle —“ polapila jeho tvrdú dlaň,
 „ach, nebuď...” zvykala. „Tak neželej!
 nie! Žofka moja; nemáš príčiny —
 Mat’, verím, smieri sa raz. A ak nie?
 mne jedno. Moja vôľa láska je,
 jej razí iným — moja zvíťazí!
 Čuj! (lastovičky pískly pod plátvou,
 nu, zo sna) takí šťastní budeme!
 bo kto môž’ nášmu šťastiu zabrániť?
 kto rozdvojiť, čo spojiť mieni boh? —
 I nebudeš už dumať o tom viac?
 čo? — Ľad’! čo ľanu ešte čaká — Sem!
 nech poviazem v ňom tvoje myšlienky!
 a ty ich obuchkáš a otrepeš
 a pod trepačku padnú pazderím...
 oj, plaché holúbä...”
 A po chvíli

(mesiačik práve sedal za hole)
do noci tichej, ktorou tiahol vzdych
kejs' túžby a či šelest líst'aťa
opadom, obapolné zaznelo
i ozvalo sa znova: „Dobrá noc.“

— Tak prešla jeseň.

Prišli Vianoce.

Za nimi Nový rok —

I nešpor len:

a tuliti! už rázne nôtili

u Beňov tú „Rok nový...“ Po speve
však farár, rektor vážne vošli dnu.

Tam všehdy skvostná bola koleda,

kým ešte Beňo žil (i na pozdrav
vše vetil latinsky, zvlášť Seneku
si prizvav na pomoc). No ani dnes

nič nechýbalo, lebo Estera

sa rúče postarala o všetko

a zavčas, ani Marta biblická.

Stôl s chvíľu čakal pekne pokrytý.

I len že vošli, pozdravili ju,

už plná vďaky sadnúť prosila:

„Sem nech sa ľúbi vašej milosti —

pán rektor tam —“ A sama od slúžok

hneď v dverách odberala misy (z nichž
až viala vôňa), na stôl odniesla —

i sama ponáľala vínca (čo

nebohý ešte prijal z Tokaja,

isteže dobré — staré —). Samučká

len prívetivosť bola, číry nuk.

„— Och, vaša milosť! ráčte — stehience —

kus kľásky — tu z toho koláčka,

či pampúšky: môj vlastný výrobok,

a vínka, vínka, prosím, neškodnô —

Pá'rektor — vedže z chuti! z chuti! Tot'

prez sviatky mnoho služieb bývalo —

Aj slávik potrebný je pokrmu

a nápoja, i slávik! nono —“ Ba

pomedzi rečmi, ichž sa zvlnil prúd,

a medzi ponukom, čo neustal,

a ďakovaním vrelým od hostí

i sama žartík dovolila si;

a ovšem, pá'rektor bol na celi.

(Lež ani ináč to byť nemohlo:

bol predseda mládenec a ku tomu

i začiatovník ešte, akého

ľže poštekliť vždy bez toho, by dať

smel ťažkovať si.) Ináč nevinné

to celkom boly smiešky; napríklad:

„Hej, pá'rektor, tie hodnie oblátky

či viete, aké boly? (Vidličku

upustil ľakom, štrngla prez tanier,

i tľpnul.) Miesto cukru solené —“

„Ah —“ zapálil sa. „Veru! — Však či div?

preds' mladý človek! fara hotová,
 nuž, pravda! za Marou že pomýšľa —“
 „Nie —“ zahanbil sa ešte väčšmi (bo
 pán farár smial sa tiež, až briadka mu
 sa striasla tlstá, ohly tabličky).
 „Ja nezostanem tu —“ „Čo? — Ani krok!
 Sem vokátor, nech tiež ho podpíšem! —
 A viete, príslovie čo hovorí?
 to: ktorá skala nemá miesta, tá
 vraj ani mochrom neobrastá — tak!
 No, ale nech sa páči! — Príde čas,
 ej, príde (a to bol vše onen vtip,
 čo Beňo predniesol), kde povieme:
 Pán rektor — ten má rozum —“ Smiali sa.
 A do spomienky prišlo všeličo.

Tu farár počal vážne; premenu
 vyzdvihnul znova, ktorá udala
 sa vlni tu hľa. Vzdychla Estera
 a meravo sa zahľadela — „Ten,
 ten Ezech — pár ráz privolal som ho
 ku sebe, napomenul otcovsky:
 no vždycky svoju húdol pesničku.
 Ja neviem...“ „Ja nuž, tvrdá kotrba!
 ej, tvrdá, vaša milosť —“ preriekla
 až príkrym hlasom; „dúfam v boha však,
 že prebije mu ju raz, prevrta —
 ech...“ polknula. „Ved' ale skúmajme,
 či, pani matko, nebolo by preds'
 spôsobu? vec tú dajak narovnať —“
 „Nie, vaša milosť, nie,“ sa ozvala;
 „mne síce jedno je — nech robí si,
 čo chce, nech robí! neprekážam mu:
 no ale nech aj u mňa nehl'adá,
 bych prisvedčila mu — Mne odpadol,
 odpadol od srdca mi nadobre! —“
 „Však ale srdce materinské! to
 neznalo hraníc nikdy v láske a
 vždy neprebrané bolo v obetiach!
 Po bohu kto zná najviac odpustiť:
 je matka; po jeho kto veľtoku
 ten najbohatší prameň milosti
 má v srdci svojom: iba matka zas;
 kto požehnáva plným priehrštím,
 so sebazaprením je hotový
 za svojet' strádať, trpieť, pod krídla
 ju schovať každým pred nebezpečím,
 na oheň súžby celú zásobu
 slz vyliat' drahých, ba v bied najvyšších
 horúcej chvíli hrud' si rozboriť
 a tekúcim z nej krvi potokom
 ohradiť svojet': voždy matka len!
 Nuž, privolajte tedy: Synu môj,
 oj, vráť sa v náruč matky! Predsa si
 nie Kain! nie si ani Absolon!

ba ani onen márnratný syn,
 čo predsa prijatý bol na milosť —
 príd! srovnáme sa...“ Zduševnela mu
 tvár až, zrak blčal — tak sa rozhorlil.
 I čakal odvet, čakal — Mlčala.
 No badať bolo záchvev pohnutia
 jej bytím celým. Riekla vposled: „Ach,
 veď ľúto mi — a predsa nemôžem...“

Odišli.

Ona ale sadla si
 zpät na predošlé miesto; myšlienky
 ju zajaly — či naslúchala snád'
 vždy ešte citným slovám kňazovým? —
 Len keď jej mimovoľne veľiké
 dve slzy hrkly z očí, stenuly
 až ku kútikom úst, spamätala sa:
 utrela spešne ich a zvolala
 dost' tvrdo: „Mara! sobrat' so stola...“

*

V ten rok bol dlhočizný fašianok,
 do neprežitia. A ten, vedomo
 (tak aspoň pospolitost' hovorí):
 len švárnym dievkam žičí, naplniac
 ich žhavú túžbu, pekným čepčekom
 môcť zameniť svoj krajší panenstva
 ver' venček, lebo zbojci mládenci,
 toť, majú času nazbyt! preberať
 v nich — ani v hnilých hruškách; kdežto, keď
 je krátky: chvácu zkraja, naslepo.
 I živo bolo v obci. Hostinky
 a veseliny, tieto kratochvíľ
 a zábav vhodné príležitosti,
 len tak sa striedaly: ni iskry z prs
 mohutnej vatry, ktorá sprasťala
 na grúni priedušnom. A známo je,
 že pri prípadkoch, kde sa hýriť a
 nezbediť dalo, najmä zemäni
 (bývalí síc' už, ale urputne
 vždy ešte držiaci sa za takých)
 vše v svojom boli živle, v remesle
 tom precibrení, majstri; zjarení
 — len cvenglo sklo, či struna zbrnkala —
 hneď hraním žiliek všetkých, v rozkoše
 vždy chytrí skočiť more, rozpustlí
 až do krajností... (Inu: dozvuky
 nedávnych slobôd, volieb krajinských
 i reštaurácií...) Málo chybelo,
 že krčma nekľakla im na hlavy:
 tak harmatili neraz v sjevoli
 pod trámovým jej čadným — válčili
 i rákošili; a jak zahráli:
 to haštrili zas, medzitým si vše
 zakrešúc ostrôžkami do skladu
 i výsknuc: „Hore hu!“ — „Juch! Kohutiar!“

Kohútik jarabý... ‘, Juch! Aráreš!
 rež ju, rež... ‘; za čím spevot, jasot, krik,
 pľask do dlaní, skok, vrt —
 A pojeden
 (najskej toten, čo ho ,cifrášom‘
 prezvali: tanečník i džava —
 iskriace oko, pohyb strunistý;
 lajblíček sám skvost, jemná košielka
 a za klobúčkom rozmajrínik — ten,
 sťa družiny by driečnej kapitán)
 si pojav z radu, ktorý otáčal
 krútnavu plesu vôkol ani breh
 by zakvitnutý, strojnú panenku
 či nevestu vždy ešte sviežich líc:
 vše najprv zastal pred muzikantmi,
 „pst!“ pohrozil im (stíchlí); „túto mi!“
 pohvízda — „Ale, cigo-rigo, tak,
 jaks’ nezahral jej posiaľ nikomu!
 vieš? — rúče, čerstvo, ináč na triesky
 poštiepam vaše riady!...“ Počúvli,
 v spech poladili, skúmlí, bičíky
 potreli, husle postavili zpät
 pod kostrbatú čeľusť, zgánili
 navzájom, hlavy nahli čupravé:
 i začali ju rezať — On však „ťu!“
 zahúkal, ľavou zmihal v povetrí,
 ručníčkom povial: i už v kolese
 bol, tenul s prúdom — zrel si na nohy
 (čižmičky na nich len tak jagaly
 sa leskom, strapce hraly ozdobné —),
 tak spleťal nima (mnohým k podivu,
 zvlášť ženským); zrazu skrútil nevestou
 ni víchor hybkou skorušou, že jej
 až sšumel šat a cípy kosičky
 sťa kriela podlietly i vykríkla:
 „Jaj, Gábor! čepiec môj —“ no vrtela
 sa ďalej preda, v letku postihnúc
 zastrknúť ihlicu. A zakaždým
 (nedarmo šuškalý si ženy: „Ľad’ —“
 „Ja, nuž toť, viete, stará láska, to!...
 Tí mali svoji byť, ej, svoji! pár
 by iný, jak ten mrmaj —“ „Veru — A
 u Beňov čože slýchať?...“), zakaždým,
 čo k hudcom, vlastne k sprave, na ktorej
 drepčali, pribýl tancu na vlnách:
 štrng! rimštiak vrhol a či dvadsiatnik
 do vrčnej barbory. Ba naposled,
 vždy ešte v kole, Abrahámovi
 z rúk krčah chvatol s vínom, podniesol
 ho muzikantom, že však nestihli
 priam prevziať, čo blesk oknom hodil ho
 (že zhíkli ľudia —), vrkov: „Maml’asi!
 tam! pochlípte si — Ihop!...“ Po chvíli
 však nová nôta, oná úchvatná
 ,Pod horou ovos bujný‘ šťastlive

ponapravila všetko, do vôle
 uvedúc rovnováhu... Drpčili:
 za náčelníkom jak by každý, kmán,
 no gavalier i junák ničmenej,
 bol vpálil do ohňa, v boj rozkošný...
 I tančili by boli — ale vtom,
 nu, pán brat Krištof —
 (Korteš kedysi,
 rváč, štekáč hrozný; dnes už obstarný,
 však chlap i teraz zdrúzgať podkovu);
 ten, nešianajúc vôbec spoločnosť,
 jak bavili sa voľne: znevrady,
 len zmrmlúc „ustúp!“ z bočnej (v ktorej sa
 trundžilo) privalil sa medzi nich,
 a nie var' krokom ani skokom, ba!
 kolesá lámuc — Všetci ucúvli —
 I videv, jak mu postúpili plán,
 „pod'se-břř!“ zbrblal. „Košíar, ovce, brš!...
 Vykopal red'kev — hopsa!“ proboval
 „od zeme“ — „Ech, nek! (hodil pravickou
 i popľul dlane). Teraz hrajte mne,
 mne! íkom-fíkom pod rebríkom — No?
 kuk! — Ja som bača veľ'mi...“ Zahúdli
 až prenikavo. „Kukú!“ skukal, „kuk!“
 a rozkročiv sa, počal obvyklý
 svoj tanec stvárať (to vraj žabáci).
 „Hup! do močila!“ sfňukal, rozkrídlil
 čo plutvy ruky, zdul sa, posošil
 i tľapnul v podlahu a zveslujúc
 nohami, hmýril — sťa by plavil sa.
 „Pod vodu!“ zmeravel: „ú — z vody — ú!“
 vytýčil hlavu, „křř—křř!“ zakřřkal
 a skackom viac ráz prehnal vôkol, čím
 kruh diváctva vše roztisol sa viac —
 (veď čudné bolo to i do smiechu).
 „Von z močila! — Kvak! na breh! na breh! kvak —
 křřř —“ zvríeskal ani večer po Ďure,
 vyvrátil bielka, bradou pohýbal,
 hrbatým skuknul nosom — vzchopil sa,
 vyskočil ani divý, poza trám
 sa lapnul: s toho hybaj na druhý,
 zas na tretí... Tak popod povalu
 sa krepko prehadzoval, drugajúc
 nohami nešeredne, škrekcúc,
 až desno bolo slúchať — Nastal krik
 a zmätok. „Och, čert! —“ „Rata! Bodaj ťa —“
 „Zbesnelec —“ „Plesňúch! posmech...“ šprihaly
 mu ženy, pričom prchly, mlely sa
 von dvermi stiskom. Mužskí avšak už
 ho chmatli; navzdor spriečkam vpratáli
 do bočnej, dvere nato uzamkli.
 I len že zvířil tón zas, uspeli
 naraziť „Počkaj, starý, šedivý —“
 k ručníčkovému tancu: tuliti!
 už biele hrnulo sa pohlavie

zpät do izby, či ono kvetúce
či staršie, ani cipky do humna...
— A svadby? Krsty? (Zvláštne! Nový rok
čo zavítal: kde prírastok, to kluk!
Znak blízkej vojny — len by zase nie
revolúcie! — veštili.) Nu, tam
pri radovánkach totých viac-menej
tie isté počínania, tarkavé
prírody zjavy... Najtiaz holbice
dno zazriet', s'ta by zmaľované ním:
už skrsá, pučí, skvitá, druží sa
kvet s nekvetom; hja, sama dúha, tot',
nie vždy sa čisto skveje na mrakoch!
Ba slnce! ni to nenie bezo škvrn...
V tých výtržnostiach, hluku, pohyboch
nie div, že málokto si povšimnul,
čo kutilo sa zatiaľ u Bockov.
Pojedni pamätliví predností
(tých pominulých) i dnes zhrdavo,
prez plece hľadeli len na ten dom,
ak totiž museli. Ved' Bocko vraj
len vodral medzi nich sa, spôsobom,
sám Lucifer vie, akým — podsadnul
zemana! (tenže, ovšem, spustlec bol)
a gvaltom, proti vôli veškerej
rodiny slávnej chvatol kúriu
i uviaznul v nej: kdežto sedliactvo
— a čo by ktorý ešte šťastnejšie
bol s lichvou čachroval a nastíhal
viac ešte zvyškov, než čo zhabal on —
má predsa priestor dolnom na konci —
Ba čo viac: ešte bratříčkovať sa
osmelil s nimi — že vraj po žene!
No všetko málo, lebo posúďte
si len tú drzosť: za zemana, hej,
za toho sa vám počal vydávať,
on! ktorý kdesi blízko pastierne
sa vykotúlil! t'ahal z urbáru
a skáľa drvil. (Jaksi spozdilcom
nechľuplo do umu, že na cestách
už tlkli spolu s ním.) Ten odkundes!
on s harmálesy? leda z lopúcha!
Však hegli ho aj, hegli, roháča!
hej, že mu razom navždy prešla chuť...
Tak jedni z pánov bratov. Druhí (a
tých iste bolo viacej) dl'a toho,
že „nepečujte o zajtrajší deň“:
zas bez starosti — nech vraj beží svet,
jak chce a vie, i tak je márný dost'
a tvojím toľko, čo v ňom užiješ —
nuž dl'a pravidiel pravých svetákov
(snád' Kazateľ'a hodne čítali —)
si žili prítomnosti radostnej;
vraj, beztak v roku raz sú fašiangy.
No pritom všetkom boli viacerí,

čo neprestali okom sprevádzať
i ďalej spor ten matky so synom,
ichž nedočkavosť stále trápila
hneď za horúca zvedieť: čo a jak
tam pod popolom tleje? pokiaľ to
as zájde? a čo z toho vykvitne?
Ba po tom, čo už dosiaľ skúsili
— nech je to našskejší dom; Estera
— nech nie je takou hrdou, nesdielnou
a neprístupnou (čo viac, Ezechiel
tiež mlčky zatváral sa do seba);
nech vôbec inde tá niť zhrčí sa:
i sami prispeli by čím-tým a
rozmotali by abo rozskubli.
— Nu, Žofka, trebárs Ezech prišiel si
vše pre kužeľ jej, lásky záloh to,
i sama nespomla nič: pomaly
začala miznúť z priadok, strácať sa,
až povystala celkom. Pravdaže
to napadlo priam. Predtým, nedávno,
as' dva-tri razy, áno, pozvala
k nim bola všetky kamarátky vše:
nu, piera párať; to však prekvapiť
nemohlo žiadnu, lebo páračky
boly i budú, pokiaľ húsky sa
liazť neprestanú — A hľa! ktorási
keď nadhodila vtedy podvodne:
„Ej, Žofka, budemeže vyžívať!
ak len nás nezohrdíš —“, sama mať
sa sponáhľala odriecť: „Horký tam!
prehorčený — len aby nesprelo
mi na povale, preto párame...“
No druhý — tretí večer vystane
bez všetkého: či aby znova ich
na pomoc privolala (ak by tak
i v zime možno bolo podskúbať,
čo veru nepočuly ešte!), či
by aspoň skukla: s bohom! priadajte,
ja neprídem viac pre to, pre onô —:
nuž, musí sa tam čosi robiť! Tot',
čo bolo muzík dosiaľ: na jednej
ledaže blysla! — Snujú, istá vec!
Len čo? — „Že snujú?“ ohlásila sa
zpod pece priadka; „už i otkali,
a teraz šijú o dušu — nuž tak!
ja to už viem, mi verte!“ „Odkiaľ?“ „Hm —
tá pec mi šepa; mohly ste sa tu
rozložiť, vám by tobôž...“ „Len si sed',
sed' v teple!“ krikly dievky v smiechu. „A
vie ešte dačo tá pec?“ — „Vie: že keď
sa vydať ide za takého — ver'
len závidieť jej môžete! — treba jej
aj pripraviť sa s rúchom, no, či nie?“
„Ak pravda, pravdaže; len otázka,
či neklepnú jej zúbky...?“ „Toho niet!“

„To pôjdeš za družicu?“ „Nemyslím —“
 „A Blažkúľ, ľaľad', nechyrovať tiež!“
 „Hja, sesternice —“ „Mladšia vyšíva
 akiste pre ženícha košeľu —“
 „A Žoša plače pritom...“ „Uhádla! —“
 Zamyslely sa, stíchly; ledalen
 vretienka sľuňaly vše —
 Na priadkach,
 kam zemianske zas panny chodily,
 tam skrsaly tiež reči podobné.
 Tak zvlášte ťažkaly si: Ezechiel
 že ani nenakukne na tanec —
 odoprel družbovstvá; raz jediný
 sa neukázal medzi nimi, ač
 dosť kúziel zviedly všakých... „Ak
 má ešte pokoru?“ „Ba! — Predsa rok
 už minul — či nie?“ „Veru pokora,
 a aká! u Bockov sa cmukotať
 deň po deň — hanba!“ „Ja, nuž, keď má tam
 svoj poklad, sestra —“ „Poklad-nepoklad!
 to mrzko! zachádzat' tak s materou,
 to mrzko! Ale divím sa jej len,
 že trpí tomu — ona!“ (— Marienka
 vtom vše len stírpla — stislo srdce jej —
 i priadla, drmúc —) „A čo urobí?“
 „Čo? Spôsobov sto! — A tam, pravda, tam
 len pašmú za ním; akoby aj nie?
 zemianstvo...“ „Akokoľvek, nech sa tak
 soberú: pomkneš sa jej v kostole,
 ej, pomkneš, moja!“ „Nikdy!“ „Noženo;
 i v pesničke jej riadok ukážeš,
 keď neskôr príde —“ „Neplet'!“ — „Ale čo
 nás po nej? eha!...“ „Zvedavá som len:
 kde dovedie ju?“ „Pôjde z dom' do dom',
 bo Eliáška, viem, ich neprijme,
 o matke ani nehovoriac —“ „Var'
 prístupky budú z toho —“ „Cha-cha-cha,
 jedinák — zvláštno!“ — Iným razom zas:
 „Či viete, dievčatá, čo nového?“
 „Nie; povedz chytro!“ „Ežo bol vám už
 i u zlatníka. Mama bola toť
 na trhu, zazrela ho —“ „A ja Bockule
 som u Fišera našla. Celý sklep
 mu sprevracaly: delín, kažmíre,
 tafata, brokát, stužky, partice —
 to všetko jagalo sa pred nimi;
 st'a v sene prehŕňaly...“ „Potvory!
 podrastieže im hrebeň —“ „Čula som
 i koľko čepcov bude mať: len šesť
 okrúhlych...“
 Práve večer sobotný
 bol. „Pod'me!“ hlesla ktorás', „pod oblok —“
 „Hej, pod'me, sestry!“ „Keď tam vysoko —“
 „Podsadíme sa. Luče! ovečky...“
 ich kŕdľom zduriac, nisko chabinou,

vtom zachytila Uľa Šľachtovie.

— V ten večer riekol strýko Eliáš —
keď najprv vyholil sa, ulizkal,
obliekol skvostný úbor, mentieku,
ňouž pasománty, gombí blýskal rad
(kol hrdla čo viac sama Judka mu
hodvábný uviazala ručníček);
i palicu vzal striebrom okutú —
nuž vtedy zvrtkom riekol: „Ezech, pod!“

Do Bockov tiahli prosto.

Vošli. Tam

aj hneď ich uvítali so všetkou
vl'údnoš'ou, vrúcne zaprosili, by
postúpili, sadli — „Hoho, počkajte!“
vtom Eljaš, strmnúc (za ním Ezechiel
sa s'ťa by skrýval), „to tak nemôž' byť,
tak nemôž'! jestli krásny otcov mrav
si uctiť známe, vieme poriadky —“
S tým stal si do gliedy, vbok palicu
odstrčil, pohmatkal sa po prsiach,
i odkášľúc si, takto započal:
„Hm — urodzení!... ba hej (pre seba:
,poľahlo —'), mnohovážni páni!... hm
(zas k sebe: ',plno'; sepnul sebou i
si mrmkom zistil: ',dost' tým —'), priatelia
či ľudkovia!...“ Tu všetci zdvihli sa
s miest svojich: otec, matka, rodina,
neináč zpoza stola príbuzný,
už starší, no líc sviežich, červených
(mal začesané pekne šediny,
i v kožušku si sedel, ovaliv
sa o stôl, rukáv biely svinutý,
a pozoroval prišlých), nebodaj
bol a či mal byť oddavačom a —
nu, Ondráš Blažkovie. No Eliáš
len-len že neuviaznul v prívete,
tak pomiatol ho mrcha titul ten
či iné; zhmkal neraz, zechkal i
čapicu mäčkal v rukách — Nuž toť: keď
liet veľa tomu, čo bol posledne
pytačom; pamäť, jak sa vymľúval
neskoršie, veru vekom oslabne;
a potom, kôň má štyri nohy a
vraj, preds' sa potkne... Akokoľvek však,
vynechav úvod, kde sa prosí prv
za dovoľenie prehovoriť môcť,
to povynechav (schválne najskorej),
predniesol, čo je hlavné. Vyzdvihnul:
čo k prvému boh riekol človeku
už v samom raji, že je samota
len clivota; i stvoril z vlastného
mu jeho rebra milú ženu a
dal mu ju k pomoci: tak založiac
stav manželský sám. Že boh mohol síť

hneď stvorit' celé ľudstvo; nezrobil,
 a prečo? bo chcel, aby veškeré
 z tej istej pošlo krvi, potoky
 jak všetky z jedných zeme-matky prs
 sa prýštia: aby už i pôvodom
 za bra... (Tu zhačkal sa.) Cieľ manželstva
 však že je poriadok i poctivosť
 jak spolčených ním, tak i splodencov;
 i diabol len je zmätku milovník
 a nešľachetnosti... I jako stav
 ten z píšem svätých krásne zračí sa!
 Jak patriarchovia sa chlúbia ním!
 Čo riekol Batuel? čo Šalamún
 kráľ vraví v Prísloviach: nech žena je
 tá, akou má byť? — Áno, od tých čias,
 čo slúčil prvé, zrejme Hospodin
 má svoje zvláštne zaľúbenie v ňom;
 či nie on poslal k studni Rebeku?
 a Tobiaša, syna, doviedol
 kto k Raguelovi, keď nie sám on?
 No nad to všetko Kristus Pán či tiež
 sa nezúčastnil na svadbe, jak to
 Ján svätý píše, evanjelista?...
 Aj! dôvody, cieľ jejich príchodu
 sem do príbytku tohto! Ezechiel,
 toť jeho principál i synovec,
 ba zrovna jeho syn! ten isteže
 to všetko uvážil: keď skrz neho
 (čo previesť podujal sa milerád)
 prítomne vážne žiada o ruku
 domácej dcéry; sám on ale vraj
 čo pytač, povereník popred už
 je bezpečný v tom: že ver' mládenec,
 jak Ezechiel — nie súdruh Nábalov,
 no ani roveň heno paholkom! —
 chlap hodný a statočný do kosti,
 ten voliť mohol takô jedine,
 čo vskutku stojí za to...
 Odpoveď
 dal zápät' Blažko. Vlasy prihladiv
 si, hánky zoprev na stôl, oslovil
 ich celkom priamo, zrovna „priateľmi“.
 „Nezabud', Ondro! — páni!“ pretrhol
 ho takoj Eliáš, si odpľuvnúc
 i uvoľniac si pritom mentieku.
 „Nuž! (tomuto smiech mihnul po tvári,
 i rozopäl si tobôž kožuštek)
 nuž, nechže páni! — generosi, nech —
 Velice teší ma i rodinku
 váš vzácny príchod. Ovšem, lebo ved'
 nám samým plynie z toho všetka česť,
 nám! — no aj povďačným. A ponevác
 tie ťažké dôvody, čo predniesli
 ste, vaša milosť, pekne, jadrne,
 my vážime si tiež: že totiž boh

sám ustanovil manželský stav a
mužovi súdil ženu; pretože
je ďalej námer toho patrný:
by totiž týmto riadnym, počestným
sa jednotením ľudstvo množilo
i zachovalo sa tu na zemi
k oslave jeho, prečo v šiestom aj
si mocným ohradil ho zákazom;
pretože teda božia vôľa je:
by muž si pribral ženu, táto zas,
opustiac otca-matku, aby sa
k mužovi pripojila a tak by,
bárs dvaja, jedným predsia za cieľom
kráčali svorne života po cestách,
sa pritom deliac v dobrom, v nešťastí
ratujúc obapolne; pretože —“
„Hej, Ondro!“ prerval ho zas Eliáš,
„tých ‚poneváčov‘ bude ešte moc?
Môj milý orátor! hm — skonč už a
tot', utri sviečku!“ (No vtom Bocková
už načiahla sa bola kroz toho —.)
„Moc-nemoc,“ vrkol onen, „oddavač
som, vaša milosť; cit! — Nuž, pretože
z rozumných vašich rečí čuli sme:
že tot' pán Ezech je tým pútnikom,
čo hľadá spoločnicu, ďalej že
sa sem-tam obzerajúc, zreteľ svoj
na pannu tohto domu obrátil
a za okom i srdce tiahne ho,
i rád by túže za choť pojal si;
pretože známy nám je najkrajšie,
čo bezúhonný, vzorný mládenec —
no, že on nenie Nábal, tamtá zas
mu iste bude aspoň Abigail,
nie Jóbova, nie zradná Delila,
však žena podľa rečí Siracha —
je poctivá a k tomu šumná dost',
a stavom nemáš pri nich rozdiel,
i budú môcť sa oba obšťastniť
vzdor bremeniskám, aké Hospodin
vyhnancom raja kedys' uložil:
v tých okolnostiach ja sám — pristávam.
No strpieť ráčte: ešte spýtam sa
prv principála môjho, matky tiež,
či privoľujú? — Privolíte, šak?“
„Keď — vetil Jano — božia vôľa v tom,
nech stane sa.“ Mat' tobôž prikývla,
podnesúc zásterku si ku očiam.
„Šak — Blažko zas — z úst počuť musíme
i samej dcéry! — Kde si, Žofia?“
zrel vôkol; ale nebolo jej dnu.
Lež vtom už dvierka hrkly kuchynské,
a vstúpila dnu dievka, „Či je tá,
Ezechiel?“ spýtal sa strýk; „dobré hľad'!
Hej, kebych ja bol lepšie prezeral. —“

„Nie,“ Ezech vrkol. Vbehla druhá! „Nuž
a tá?“ „Ani.“ Iná vlietla; však
ni jednej nepriznal sa. Konečne
sa ukázala Žofka. Studom jej
tvár horela až, oči klopila
i poskúbala šviček záponky.
„Tá bude už var’ len?“ „Hej, strýku, tá!“
„No, chvalabohu!“ kríkol Eliáš.
„Ved’ bol by to aj pád! nech bzíkne nám
sť’a srna v háji strelcom zpod mušky
a musíme ju hľadať! — ačpráve:
že ,nechodil som za ňou...‘, bývalo
už za krčaha sveta, bude aj
na veky, synku.“ Kráčal, nahnul sa
a obdivoval ju. S tým oddavač,
súc pamätlivý svojej hodnosti
i úloh, ktoré bolo dokonat’,
zas prejal slovo —
I keď vypýtal
sa Žofky: chce-li Ezechovou byť?
a ona hlesla ,áno‘ nesmelé;
keď zatým, onen jak im naložil,
si ruky podali a Ezechiel,
bár vzpierala sa, Žofke urval bozk,
rodičia ale i sám Eliáš
(vraj ako otec, prečo činil sa
dojatým tobôž) požehnali im
a Blažko ešte vínšom zavíšil:
tu boli zdatí; on obrúčku
jej zotknul na prst, ona pierko zas
mu podala i krásny ručníček —
„Ty, Ezech!“ na to strýk, „len pozor daj:
tú šmatku abys’ nenosieval ty!
a ona klobúk; lebo nespí čert —“
„To už nie! strýku. Šak nie, Žofka? čo?“
Usmiala sa mu v odpoveď a blíž
sa pritúlila k nemu, polapiac
ho za rameno, sť’a keď povejka
sa dubca chytí — „Ale pod’že sem,
ty dievča — k svetlu, nech ť’a uvidím:
čo za nevesta budeš? Neboj sa!
var’ nie som strašidlo? a nezjem ť’a —
Hm, užtoveru! rúčo (štípol ju
na líce), sť’a kvet — Majster! (pohrozil
Ezechielovi), ten ti ale vie,
od čoho kapú muchy! Kaukliar! hm —
A zúbky? von ich! — Ani mýšatko —“
„To nejde,“ zhundral Blažko, „obzerať,
jak na jarmoku — nejde!“ „A ty čuš!“
Eliáš zahriakol ho. „Oddal si
nám dievča — koniec! A jak nachodím,
aj škoda by ho, jak vy, brdárom!
(Tu Bocko štuchol Blažku.) Na šťastie,
v ňom pôvod matky nezgrmančil sa —
Zrak belasý — ten už ver’ neškúli!

Vlas ani zlato — A dlaň? ukáž dlaň!
 hm — vyrobená! (pľuvnuť). Žabiar! — tuť,
 na, svoju škratu! — A šak si jej rád?“
 „Rád, strýku, rád —,“ sa zasmial Ezechiel,
 si pojmuč Žofku, ktorú skúška tá
 až predesila: že si povzdychla,
 jak keby umkla bola pohrome;
 len Ezech čo ju porozjaril znov
 a devy, tíško škádliace sa s ňou.

I len jak odbavili obrady,
 čo predpísané sú či podaním
 sa dochovaly k takým prípadkom:
 len potom dopriali si pohodlia.
 Rozložili sa riadkom kol stola
 či po stranách, kde vedľa bielych stien
 lavice, pozdlž postieľ nastlatých
 však stolce tiahly (— po tých ženské zvlášť —):
 za vrchstôl, rozumie sa, pod samým
 zrkalcem, rámom nad ním s krčiazky,
 sám pytač Eliáš sa posadiv,
 tak Blažko, za ním iní... Ezecha
 tiež zvali medzi seba, budúca
 testiná hnedky pri strýkovi mu
 vykážuc čestné miesto; ale on
 d'akoval zrovna: a kde kozúbok
 stál poblíž kachiel, v pološerý kút
 i s oddanicou utiahol sa; tam
 si potom, málo dbajúc abo nič
 o ostatných, zrak v zraku utkvělý
 a ruku v ruke, zamieňali srdce
 reč tichú — o čom? ľahko domysliť...

Po stole ale jedlá, nápoje
 sa objavily v chvíľke. Hostili
 sa tedy prisediaci hojne — nu,
 veď oddávky sú! — Rozprávali, i
 vše zazdravkali: predne oddancom
 (že Ezech skoro ustal d'akúvať,
 i na mnohý zyv šiel si štrngnúť len —),
 a zápät' sebe — zprvu vážne i
 kaľabne, neskôr? ako býva, zvlášť
 keď z ruky udrelo už do hlavy.
 Eliáš pripil Žofke napríklad
 (ten raz už po tretie a samotnej,
 bez Ezechiela — pomenujúc ju
 dôrazne svojou milou nevestou):
 by, ako to vraj vínko červené,
 čo k ústam podnáša, sa líčka jej
 vždy rumenily, vždy! — bo nič vraj niet
 nechutnejšieho, ako ohyzdný
 u ženy parsún: sadneš ku stolu,
 si lačný čo vlk, chceš jest' — nevdojak
 vtom na ňu kukneš! miesto do misy:
 i bfff! už striaslo ťa, a tvoja chuť
 najmenej brúsi kdesi v Krakove —

i šmariš radšej všetko o stenu!
 Hm; pľuvnul — No s ňou sa to nestane!
 ak za zôr ešte myť si bude tvár,
 ak... „Ved' hej! hák je len v tom,“ opravil
 ho Blažko: „že je ružou bez šípov,
 i ošarpe ju skoro Ezechiel —
 preds' chlapina! nie ako ktosi... Nuž
 jalový to vinš, prisám! jalový
 a prázdny ani (— dopil —) pohár môj!
 (Dost' skubla žena ho, len neprestal —)
 Tak narafičte: že sa splniť môž'!
 hej, taký koláč! jak bol tento tu,
 nech nosí často na ramenách —“ „Id'!
 za mudrák...,“ zazrel naň i zvrtnul sa
 doň chrbtom. „Var nie!? — Vivat Eliáš!
 pán starý tatko!“ a sa zrehotal
 i pľasol o stôl. „Čičík! predsa raz...“
 „Id', ľaba!“ pľuvnul, „ta preč! pomkni sa —
 tvoj kožuch vonia var'? A nepásol
 som s tebou husi! Nevieš, kto som ja?
 hm, surovô s'ta... ustúp!“ Len-len že
 neskrsla zvada. (V ten čas čosi bac!
 do okna; prchly dvermi dievčiny.)
 I zpoza stola vymáhal sa. „— Ved'
 to smiech len, prosím vás! nič iného —
 Nie, nesmiete... Toť, na stálo vám i
 úprimnô zdravie! —“ Bocko pokojil
 tak Eliáša; „a ty (k Ondrovi),
 maj rozum, švagre! — Nono, užite —“
 Nastalo prímerie.
 S tým Eliáš
 sa pýtal na deň svadby; najlepšie,
 vraj, čo sa navarilo, čím skôr zjest'.
 „Nuž — vetil Bocko — po ohláškach nech...“
 „A ako a kde —?“ „Iste u nás len —“
 „To u mňa var, nič? Protestujem, hm;
 ja žením syna! moja polovic...
 Kto všetko pôjde?“ „Hja, dost' rodinky —“
 „Toť Ezech by rád len vraj v tichosti
 sa vrabčil — bez muziky, úchytom;
 no tomu nikdy nedopustím ja!
 nie! (pľuvnul). Ja sám chcem sa veselieť,
 sám! Cele zemiansku — hej, nad svadby
 chcem svadbu, ameň! Len mi nezvite
 vy ďaku háved' (fľochnul na Blažka),
 či viete? — O družbu tiež prvého
 ja postarám sa — dobre?“ „Nedbáme —“
 prikryla matka. „Ale, Jano! hm —
 bo najmúdrejšie všetko zariadiť
 zavčasu; tak sa vyhne škriepkam — Nuž
 reč: čo dáš s dievkou?“ „Ale, strýku, čo? —“
 sa Ezech ozval prudko; „prosím vás...“
 „Mlč, synku!“ Eliáš mu — „hlúpy si.
 Ja viem, že láska s chlebom chutí len —
 Nuž, Jano?“ Vetil: „Nezahynú! nie.

Mám dolu chalupu i čiastočku:
 ta tedy sídeme my starí i
 tot' s chlapcom (ktorý u dvier kuchynských
 stál práve a čos' kváril s prípecka,
 prv nebodaj sa dievčin okúňav —),
 tých mladých ale osadíme tu —“
 „To múdre, Jano! múdre. Zemianstvo
 ťa veru pochváli! Ved' kúria,
 hm, to tu — nech ju tedy zeman má!
 Tak má byť... (pľuvnul). A preds' nebude!
 Tí — u mňa budú bývať! musejú!
 Šak, deti?“ — Ale jaksi mlčali —
 „No, o tom potom!“ Jano zasmial sa;
 a ponalejúc ako peniaz, piť
 ponúkal: „Nože, svatu!...“ „Nebudem,
 nie! nebude,“ mu Eljaš. „Zbytočný
 som nikdy nebol — Potom na svadbe!“
 No Blažko pochýlil; a sblíživ sa
 oddancom, začal dukať: „Už ty len —
 vraj — mojou musíš byť, — vraj — bársby tvá
 rodina proti tomu...“ „Nepravda!“
 vykrikoval Eljaš. „Tá sa nehodí
 sem — negaudž! Mojím musíš, mojím — skôr!“
 Vstal od stola; chcel mentieku brať: však
 Bockovci oba zas ho zdržali —
 vraj, kto to videl s oddávania ísť,
 keď hlásnik leda prešiel s desiatou?...

— Na druhý deň, len vyšli z kostola
 (hned' z húfu; s knihou pod pazuchou), už
 vpálila známa Tera k Estere.
 „Ste neboli, šak — začla — v kostole?“
 „Nie; nemohla som —“ „Nuž tak neviete,
 tetička, ani: čo tam nového?“
 „Čo?“ „— Ved' vám Eža s kancel'a shodili!
 hej, užtoveru! že som zmrzla až,
 na ciagol' skrahla ani krkoška —“
 „A — nezabil sa?“ Zrela na tetku;
 neznala, ako brať jej otázku:
 za žiadosť srdca či za dáky žart?
 i zrapotala ďalej: „preboha!
 čo nerobíte proti tomu? Ved'
 v kostole všetko len sa zdívalo,
 ba zhíkal skoro každý! Iba on,
 ten starý hrdzavec — ved' viete, kto? —
 och, ten si pyšno drnčal v stolici!
 Zakážte! — predsa môžete synovi!“
 „Ja nemám syna!“ vrkla Estera
 pošmúrne; „a ty, pošta Jóbova,
 choď! Nemátať ma ustavične...“ „Ach —
 tak odpusťte! (a kľučku chytala).
 Len chcela som vám sdeliť... Nikdy viac,
 no nikdy vás už mátať neprídem —
 Dobre sa majte! dobrý apetík...“
 Esterou striaslo; peru zasekla,

i ako ľvica v klietke, vzbúrená,
bez cieľa prechádzala po izbe.

As' o týždeň tuť stará Plevuľa
sa rediká dnu s uzlom na chrbte!
„— A veru (zdýmla) idem od Bockov.
Pozdravujú vás na stotisíckrát
a posielajú (upustila kôš
a vykrútila —), tuhl'a, poklonu;
i odkazujú...“ „Nie som zvedavá!
drž jazyk —“ pretrhla ju Estera.
„I nechže bude; ale var' už len
im odkážete dačo?“ „Zhola nič.“
„Nič? Dobrô do oka —“ „Ba odkážem!
odkážem — (Hútala.) A preds a nie!
Ber svoje riady!“ „— Ale to už nie,
tú poklônku; už ju len podržte,
vás prosím! Žofka, chúd'a, ťažko by...“
„Ja dbám! — No, za to šak dar? Počká si!“
„Nie —“ „Znám vás dobre! Ta mi s očí, ta!
kým ešte krotká som, ta...“ potisla
ju dvermi i dost' prirazila ich.
No otvorila vtom a „Katra, pod'
sem!“ zavolala súrne na slúžku.
„Čo rozkážete...?“ „Tu ti poklonu
doniesli! hotuj bôty na svadbu!“
„Kde, prosím pekne?“ „Kde — čis' zabudla,
kde dolapla si vlani zajaca?“
„Zajaca? neviem —“ „Tedy medveďa
či vlka, sprostá! nevieš, v Turíce?“
„Mhm —“ „Chvalabohu! Tam či do Bockov —“
„Ja?“ „Ty-ty...“ „Ale! to var' dáky smiech...“
Tak Estera sa ten raz chovala.
Snáď premohla sa navždy? či to len
pretváрка krátka: smeť kým na tvári
dost' plachý, v srdci táže hryzoba...?
Zasadla pod kúdel', s tým štipôčku
si povlažila a už z vlákeniek
jak hodváb mäkkých (— slnko úkosom
dnu svitnúc, zlátilo ich) siažila
niť po niti, že švižké vretienko
až tančilo si po podlahe; vraj
do štyriadvadsať pásem priadla, i
ver' chýrnou bola priadkou. Ale preds'
jej nešlo ako inokedy. Tu
dač hrubšie potiahla, že musela
hneď aj zhrýzť hľútku; zase ani vlas
sa prez prsty jej šmyklo, vreteno
však odtrhnuté hybaj po izbe
sťa pobláznené, osýpajúc sa...
„Jaj!“ (vrkla) „ký to beťah? — Bodaj ťa
i s Plevuľou; či mrcha povieso...?“

A ešte, so pár dňami pred svadbou,
prihrnul k nej zväč. Toho ale už,
len vstrčil dnu nos, zavrátila zpät,

súc najvyšš rozhorčená. Ako by
 vraj schválne dráždili ju lotrovia!
 Nie dost', že obrali ju o syna
 a šťastie domu podkopali: toť,
 i ešte kliešťmi srdce jej chcú rvať!
 a z urážok sa tešia iste... Zväč
 však ustrnul preds' jaksí v pitvore.
 Pomedzi dlážky šparchal paličkou
 ostužkanou a smýšľal — Naposled
 sa rozhodnul, kus dvere odchýlil
 i zavolať dnu: „Ale Ezechiel
 si pýta aspoň krásnu mentieku
 a prsteň, po jeho čo tatkoví...“
 „Čo!?“ rykla — „Nech si kožuch odeje!
 a prsteň trebas z hlúba ustrúha —
 Tá bezočivosť! Bodaj skáral vás
 boh Otec do hodiny! aby ste...
 Joj, dievky! škrabňu skoro, tieskom ho!...“
 Ten, pravda, nečakal; lež v ten čas už
 bol, kto vie, za ktorým až uhlom? môž',
 u Elov sa už rehtil, rozprával
 Eliášovi toten figel' — snád'
 aj tento sám bol jeho pôvodcom,
 on najskôr; ako Ezech nevedel.

Eliáš zase po oddávkach priam
 tak rečnil Judke: „Judka moja, vieš?
 ženíme Eža, hm — Nuž priprav sa
 mi k svadbe, jak sa k takej náleží;
 nešanuj, neceň, neváž ničoho,
 či v sypárni, či máš ho na pôjde.
 Chcem dokonale všetko! v hojnosti.
 Povedľa — pl'uvnul — dolu potokom
 v ten čas len víno, víno musí tiecť,
 a lávky prezeň budú koláče,
 čo natľapkáš ty — však si kuchárka!
 hm, kameňmi šak vókol pečienky,
 čo — šak si pekárka! ty naškvariš...
 vieš?“ „— Ale ja? —“ „Vieš!?!“ „Mrdla plecami.
 „Či mrd či nemrd,“ dodal úsečne
 i pl'uvnul, „tak chcem! punktum! stane sa.“

*

A svadby nastal deň. (Bol pondelok.)
 Už zrána živý rozprúdil sa ruch
 dedinou. Ženy, zvlášte susedky,
 čo neraz ohníka si navzájom
 požičať zvykly len tak v pokrývkach,
 tu i tam sbiehaly sa po uhloch
 a pod zásterkou ruky, opretek
 si klekotily, v čom im pomáhal
 škrek vrabcov so striech; tváre v oblokoch
 zblýskaly zhusta, poodúchnuc s nich
 kvet inovatý, dvormi pokriky
 nakárajúce —; hor-dol cestou však
 shon detvákov (snád' školy nemaly)

strečkoval, huchkajúc si za nechty,
 hneď v letku chytal srieňu kryštaly,
 hneď zase stuhlou poľadovicou
 sa klzkal: lebo cez noc pritiahlo
 nadobre po čliapkavom odmäku —
 i slnko — jak by predtým bolo dni
 fašiangovalo, s ražňom brúsilo
 i docengané došlo na nocľah —
 len-len že vykľulo sa z osuhle
 sťa z perín valne nebom nastlatých.
 Zväč objavil sa v spechu. Nečudo:
 dnes okrídlené nohy musel mať,
 a keď aj nemal ich, tož hunice
 mu aspoň opálaly kriela, znad
 jej pracky galún snul sa poletný,
 jak stúpaj, vlastne behal z dom' do dom'.
 I deti hybaj! za ním výskokom
 a lúdiac: „Dajte, sváku! výslužku...“

A zanedlho (iste rozumel
 sa rúče povolaniu) tuliti:
 už tu-tam z domu švihol družbovský
 na hradskú, ani keby tulipán
 bol zo záhradky umknul. Nádherní
 tak boli všetci. Títam oddola:
 tí cifrované mali halienky,
 prez prsia krížom každému sa pás
 malebný tiahol, zdobu belások
 lesk podňal návlak, s baranice sluč
 však stužky kynula sťa májová
 by zeleň; pokým zo zemianstva tí
 zas v dolmánach sa skvostných pýšili,
 s prámovím, striebrom, perá u čiapok,
 na ľahkých čižmách hravé ostrôžky,
 za pásom pištoľ, šabl'u u boku —
 Rozleteli sa ani sokoly
 za holúbkami; svorne dva a dva
 šli hľadať páru: švárnu družičku.
 Vstúpili. A hneď jeden zarečnil;
 zaprosil rodičov: by ráčili
 vyhovieť snažnej prosbe, totižto
 ich princípálovej, a pannu... toť
 rozmilú dcéru svoju láskavo
 im prepustili, verným obhajcom,
 za družicu, jej k úcte, k okrase
 však svadobného chóru. Svolili,
 a družku, jak len mihla zo zadnej, —
 kde ako páva vycipkala sa
 pod okom matky, až tak šušťalo
 jej krásne rúcho, bielym hrdielkom
 pruh perál žiaril, veniec na vlasoch
 len skvel sa, s party hravým trblotom
 sa páriac, — zapálenú stydlivo,
 už viedli si ju medzi sebou... Čo
 starejší: tí zas so starejšími,

nu s polovičkami, tiež v paráde
a povedomí svojej vzácnosti
ciepkali zvol'na. I jak do chrámu,
zvlášť ktorí boli zvaní so strany
mladého zaťa, len sa hrnuli
do svadobného domu u Elov.

Eliáš (už tiež v hábach sviatočných;
rukávy mušlienovej košele
sťa dudy majú, prsmi gombí rad
filigrán práce —) vítal príchodzích
čo najvl'údnejšie. Samá svedčnosť bol
i ochota; mal zreteľ na všetko
a všade skrsol. V kročil nový hosť
a pripovedal sa, jak káže mrav:
priam zvirgal k nemu. Najprv obzrel ho
bedlivo; a keď spoznal, utrafil
mu meno, spýtal sa ho, domáci
čo porábajú? (bližším známym aj
prehodil slovce zavše do smiechu),
uveličený, ihneď složiť sa
a pohodlným zrobiť súril; i
vždy zamestnaný hmýril, sporádzal,
nadpriadal reči, núkal, častoval:
vraj guráž platí! dobrý počiatok!
a k veľkej veci treba posily,
na dlhú cestu hodnú merindu!
„Ty, Judka! (kríknuv zčasta), ty zas dbaj
o pani sestry! vážne matróny
i pekné družičky; ja poradím
si s mužským krdľom — ašak? — ľahko sám.
Len, Judka, dôkladne! nech pamätá
svet, kedy boly u mňa výjedky!
hm — Bračekovci, nono, zalejte —
a vy tam duvau-du! hm —“ Gombíkmi
si dlaňou prešiel, sfúkol s lajblíka
zdanlivý prášok, a myk! do bočnej
sa vklzol, kde sa Ezech cifroval,
upravoval si práve nákrčník
so zlatým strapcovím. „Ba vygrimbuj
sa, synku! (škrkol), že ťa vlastná mať
nepozná, hm —“ „Mať? ako?“ „Nonono!
to reč len taká; neboj! neprišla,
a čo nás po nej? — Tisíc! to je už
košeľ a potom! prsty pozlátit'
by hodno, hm — kdes' ju len vypriadol?“
„Hádajte, strýku —“ „A var' neviem, há? —
A oblek — krása, chlape! vicišpán
ho nemal, či vieš? — Tak, hm, zhotuj sa
mi gavaliersky!“ Odpľul, vrzol zpät.
Medzitým hromaždil sa svadobný
sbor: mládež, stárež, osve, miešano.
„Ľad!“ zbručal Efraim, jak uviedol
cipušku svoju v čepci striebornom,
„ten žnie, kde nesial —“ „Veru!“ Eliáš

sa uškrnul, zmnul ruky; „pomôžeš
 mi tedy mlátiť, ašak?“ „Ačida!
 po mlatbe?“ „Hm, tak stroviť, kochliť sa —“
 „Hja, priemyselník! chytrák, ktorého
 nezmôžeš,“ zvolal Peter, bratianok,
 posepnúc plecom. „Jedným úderom
 dve muchy čapil! či nie?“ „Figľuješ,
 hm, braček; ale dneska nedbám nič,
 nič nedbám! (odpľul), veď je veselín
 čas, hm, nie plaču! Buďme veselí!
 cic! kozy, kozi...“ „A preds' pravdu mám!
 Och, prezrel som ťa, zväžil, neboj, hneď!
 čo praktikuješ, voňal —“ „Páchlo? hm,“
 mu Eljaš; „veď ty večný argument! —“
 „Ja ale vravím,“ Nátan vmiešal sa
 (porozvalený sedel za stolom
 a veľavážne zdvihol obrvy;
 jas slnka zbleskotal mu plešinou
 čo v zrkalku —), „ja vravím nedarmo:
 že cesty božie nevystihlé sú,
 a čo je komu súdenô, to ver'
 ho nikdy neminie!“ „Tot' pravda, ľa!“
 priznali mnohí. „Vskutku,“ starejšie
 tiež prisvedčily; „nuž tak,“ dodala
 Efraimova ešte, perami
 ako by zhudúc. „To však ešte skôr:
 že paciencia jest bylina
 hojitedlná —,“ Jakub priťapil
 (bol prvý z pánov bratov prišiel a
 jak obyčaj mal, utiahnuc sa v kút,
 túžobne pestoval svoj kališteť).
 Smiech zhlaholil kol. „Ja tiež súdim tak,
 len tak, hm —“ sponáhl'al sa Eliáš.
 „No, nehádajte! nelámte si hláv;
 hľad' každý, z čoho žiješ — Iba raz
 Eliáš žení! (pľuvnul). Hore! na
 víťazstvo k dnešnej patálii! Hm —“
 „A Ezech!?“ zase Peter šelmovsky —
 „Ak ti tak ufujazdil k materi,
 to bude! Vtedy musíš na sobáš
 ty s Judkou —“ Obzrely sa starejšie,
 až strblotaly čepcov libačky;
 družica hlesla: „Gábor! počuješ? —“
 „Ba! nemät',“ rozpačil sa Eliáš,
 „môj vták je nie hýľ, Petro — príde hneď,
 hm, príde (zobracal sa); vidíš ho!?“
 A vskutku, vošiel vtom, čo mladý zat'
 vo výstroji až radosť. Zarazil
 sa, zblednul trochu; ale zápäť mu
 zasvitlo tvárou: mužne pokročil
 i s každým vôkol milo zvíťal sa.
 „Šak hodného mám syna!?“ Eliáš
 zajasal, „a to moja zásluha,
 môj mozoľ! — Hľadzte, Vkolinských kvet!
 Hm, Judka! pozri len, či nestrepe

ti srdce? — A ten oblek, nikto! hm —
 Sem, chlapče! sem!“ Sám behnul. Podskočil,
 kol krku chmatol ho i prichýlil
 a cmukol v líce — potrel rukávom
 si oči; cmukol ho i na druhé:
 „To moje požehnanie otcovské,
 to...“ („Ani Judáš,“ Peter k susedom.)

I kompánia keď už slávnostná
 pospolu bola celá, Eliáš
 porobil poriadky („Ty, Judka! hm,
 výsluhy pani sestrám! ani dážd'
 nech pršia im z rúk hojne —“,“ rozkázal,
 „vy ale, mrzikanti, za nami
 pôjdete rúče — pozor!“): sobrali
 sa, popárili a s tým pochodom
 odtiahli pre mladuchu do Bockov.
 Prv šli len ticho, ďalej s výkriky;
 no jak už skoro boli u cieľa,
 pred otvorenou bránou: streľba ich
 vraz ohlásila z všetkých pištoľiek
 (až družky zjakly, spešne chvatly si
 ku uškám), zápät' náraz muziky,
 tak vlastný ozyv na to vzrušený...

Na dvore celé křdľe divákov —
 Lež prerobili priechod šťastne si,
 sám Eljaš kliesniv cestu povelom:
 „Hm, nabok, deti! baby! — Tatata,
 šušomät', zpred dvier! Ani červených
 vás myší (pľuvnul), tata! —“ Chceli vojsť —
 však dvere nikam pohnúť; zavreté.
 A v dome ticho; iba dymníkom
 čo skikirikal zrazu ako by
 kys' kohút, za ním teskné ,kotkodák',
 zas krotké ,kl'u-kl'u'... Najskôr družbovia
 šípili figeľ, lebo potajme
 sa pousmiali; tak i Ezechiel.
 No Eljaš, ako na ňom bolo znat',
 nemálo zduril sa, zvlášť starejšie
 keď začaly ho, vodcu, naberať
 a Efraimka „nuž tak —“ zhúdala.
 „Máš, brachu, prisám!“ výskol Peter, „máš!
 Veď nás tu nechcú, nechcú, istá vec!
 Na švorci Ezech — zase dievča frnk! —
 čo stváraš? čo nás držíš za bláznov?
 Že vypýtal si? zhola nemožno,
 nie, to si odpusť! (Smiechot v diváctve,
 bo vtom zas shora nehorázny škrek...)
 Hej, za mnou, svati! za mnou, čeliadka!
 ta — do Tomášov! tam už dadia i
 ver' odprevadia; ešte pribude
 k nám ktosi, a to s radostníkom, ťaj!
 a s koľkým — to len bude hostina!
 netakšia — obráť!“ „Id' si, pokusa,
 kde chceš! hm,“ odsekol mu Eliáš;

„tí ale, nemívaj sa, nepôjdu!
 tí pri mne zostanú —“ Tu palicou
 do dverí trepol, odpľul; zazrel vhor,
 zkiad' znova škrekot hrozný ozval sa.
 „Však čo tu robiť?“ riekol družba. „Čo?
 hm —“ „Ba je pravda,“ Efraim tak, „hej,“
 zas Nátan, pritúživ si mentieku,
 „skutočne podivnô to...“ „Nemúdro!
 hm, sprostô! braček, takto nechať nás
 stáť pred dvermi, akýs' valašský
 zvyk —“ sšprihal Eljaš; „tomu kokošu
 väz vykrútim —“ „To vyskoč!“ Peter mu,
 „alebo hore ciag'om vylez, bo
 ten dneska sotva sletí s pántu! Nuž,
 to radím: pod'me!“ „Kto ťa drží tu,
 há!?“ Eliáš mu s hnevom. „Ale veď
 vám pomrzneme!“ kríkly starejšie.
 „Ja zas len vravím — Jakub prehodil —,
 že paciencia...“ „To, Kubek, to!
 hm —“ „Dobrym dobre, lenže pokiaľ? var'
 do mrku?...“ „Pokiaľ? pokiaľ chcete, hm —
 (tu nasršil sa, zvrátil sem i tam).
 Že pokiaľ? tedy ešte nevíete!?
 Nuž boli ste vy kedy gárdisti,
 há? pri Branisku a či kdekoľvek,
 hou? — Videli ste piky kozácke? —
 Ste chlapci-buci? krevní zemäni?
 ech, prepytujem (pľuvnul); ináč by
 vám netrčalo v pošvách rezivo —
 Čo stojíte!? hm — čo sa dívate
 na dvere, kým hen posmieva sa svet?
 Neviete ešte, ako sa dá vojsť?
 hm, kuľasníci — Ezech, ukáž im!
 Vysúčte rukávy! von fringie!
 sem koly, obuch! — dvere vypáčiť,
 vyrúbať treba! (zdýmnul) dobyť dom,
 však chalupa je a nie Komárno!
 No...“ (odpľul). Ale hrkla závora
 vtom, dvere otvorili šire a
 ako by nič, tým „pekne vítame“
 ich pozdravili všetci z pitvora,
 ba jeden dodal: „Inu, sliepočka
 len teraz zniesla vajko striebornô,
 to žičíme vám, no ho prijmite —“
 „Hm — Eljaš na to — viete, s háved'ou
 nemáte do činenia; figličky
 tie držte pre seba...“ „Šak vajičko
 zas zlatô dajte vy; toť podsypať
 je treba kvoku, chytro!...“ Eliáš
 však zas: „Hm, hovorím, to pre seba...“
 „Hja, braček!“ zvolal Peter, „rozumej!
 dukátov nasyp do klobúka mu;
 dar za dar!“ „Syp ty, ak máš! (pľuvnul) hm;
 ta zpod nôh! dajte pokoj s pletkami...“

Dnu dl'a poriadku pytač Eliáš
by bol mal predviest' svoju družinu
i pozdraviť tam svatov prítomných;
no urazene zdul sa, skrúžil pysk,
prv ešte družbu lakt'om postrkav.
I prvý družba: Gábor od Šimov,
už známy hrdoš, priateľ Ezechov
od mladi onen (pokým Eliáš
čo predný starší strmel popri ňom,
i pohrdlive požmurujú kol,
mu prehodil: „Hm — synku! bez cifier...“)
ten začal takto: „Majúť krátku
vám inštanciu predniesť, prosím vás
o vyslyšanie; tak aj aby ste,
čo potrebujem, na čas ku rukám
mi odovzdali. Náš pán princípál
má totiž, ako vieme, od času
oňahdajšieho istý poklad svoj
v zavarovaní vašom, poctivú
to pannu Žofku; tedy kroz toho
jak sám pán princípál, tak družina
tu jeho celá pekné vzkazuje
vám služby i mnou drahý o poklad
ten všetci snažne prosia, žiadajú.“
Reč prejal Blažko, oddavač; i keď
podniesol hlavu, ruky založil
si krížom prez prsia (čo neveľmi
sa muselo zdať Eliášovi,
bo zhmkal, zdurne odvrátil svoj zrak),
odvetil: „Urodzení páni a
nám zvlášť vzácní! S veľkou vd'ačnosťou
váš prijímame príchod; Hospodin
ráč požeňať sám vášmu vchádzaniu!
Nie menej teší nás, že ráčili
ste prítomnosťou svojou radostný
dom tento poctiť a tým svadobnú
toť ríšu všetku milo prizdobiť.
I prosím vrúčne vaše milosti:
nech ráča posadiť sa medzi nás
a v bázni božej s nami zabaviť.
Nateraz toľko...“
V izbe pohyb vtom
a hlukot zvířil, ako v jazierci,
keď búrka jeho vody sčérila,
či jak by štuchol do mraveniska.
Von jedno, druhé dnu; tam rozišli,
tu shrčili sa; strety, poklony
a chvály navzájom — nuk prednosti
pri miestach — vtipky, smiechy, rozpravy:
to všetko zvrelo jednou vlnou, k nejž,
jak zatočila dvermi, pripojil
už pitvor svoj žvast, podschoď brnkot strún,
kuchyňa ruch a vravu, plameňov
blk zvučný kolo hrncov do kolien,
kuchárok povel strmý, pokrik: „Preč,

vy pačrevy, ta! nepriezočivte!...“
až zmohutnelá fľuskla navonok:
tam ani v pláni k nohám zástupov
uľahla, splašla šírym nádvorím.
Domáci a tí, ktorých úlohou
to bolo, však hneď rozleteli sa
sťa pracovité včely, snášajúc
na stoly však smäčké zákusky
a nápoje, i ponukujúc, zvlášť
rodinku novú, naliehavo: vraj
zd'aleka prišli dosť i premrzli —
od rána je tiež ne-tu, predobed
sa zide každému — a povinnosť
ver' veľká očakáva všetkých — I
kým ujedali, pili, krákoriac
vždy rezkejšie si pritom, starejšie,
nu, pani sestry, ale kávičke
sa zaliečaly (ktorá pocta ich
patrne prekvapila, lebo „ľad“
a „ejha“ hlesly, „nuž tak —“ zistila
Efraimova, tým sa hrdejšie
vypäly, i tým potom viac a viac
si osládzaly vzácny nápoj); kým,
hovorím, jedlo sa i pilo kol:
za ten čas družky v pravom preteku
uvily pierka, stužky pridaly,
i rozprchnuc sa ani veverky,
ich pripínaly družbom, starejším.
„— A mladuchino, sestra?“ „Nevidíš?
na prsiach Ezecha?“ „Ach, bezo mňa —“
„Bez každej — sama mladucha mu ho
musela pripäť —“ „Pavko, zasmej sa!“
„Na rozkaz; prečo?“ „Lebo ináč ťa
bod-bod...“ „A veľmi, Uľka?“ „Do srdca —“
„To Jonáša skôr...“ „Neplet'...“ „Ešte kde!
za klobúk, dievča!“ „Ja viem, kde vám je?
nuž na kožuštek —“ „To! a rozdrap ho,
ti dám! — A čo to za kvet?“ „Dívajte:
to muškát —“ „Vonia?“ „Skúste.“ „Prí — ta s ním!“
„Mačacia kapusta —“ „Či máčik som?“
„Tu zase púčik —“ „Byst'u! nesedel
ten nikdy na šípe...“ „Hja, starejší
nech nepreberá...“ Eliášovi
Blažkova dcéra pierko priniesla.
„A musí to byť?“ vrkol. „Akože.“
„A čia si?“ „Blažkovie.“ „Hm, a zvú ťa?“
„Nuž Markou.“ „Čo nie Dorou? Podivno —“
„Ej, strýku,“ Ezech (snáď čul) pristal tam,
„tak nevrľý ste...“ „Synku, moja vec!
(odpl'uvnul) hľad' si svoje...“ „Dievča, sem!“
zavolať Peter, „ale s bukrétou
nad všetky! Neboj, ja už móres znám;
ja neznevážim venca tvojeho,
nie tvojich bielych rúk —“ „Ej-ej!“ ozvala
sa jeho žena smiechom, „a viac čo?“

Posepnul plec: „Ech! pod', Marienča,
tu pekne pripni —“ „I mne,“ Efraim
zabručal. „Tebe? (tak mu Peter). Ba! —
Či nemáš ľalie tot' na tvári?
a na nose s' a pivóniu...?“ „Jaj,
ty starý — bucháč!“ žena mu v reč. „Cit!
My si už rozumieme, šak?“ „Mne tiež,“
vtom Jakub „Tiež? — a paciencia
je kde?“ „Tá? pri mne vždy; tak Efraim,
nu, štrngme si — čo nás tam po všetkom?“
„Hej, pane Eljaš!“ (Jurák ohlásil
sa, kmotor Bockov). „No?“ „Len toľko chcem
rieť: pekného ste zat'a doviedli,
i družinu...“ „To verím.“ „Ja veď nie
tak spurne.“ „Veď nie, hm.“ Tu Bocková
sa priblížila: „Ale, Eliáš,
môj Jano povedá, vraj nechcete
sa dotknúť ničoho, och —“ „Nie! bo ja
po práci užívam, nie ako tí —
tí kohutiari —“ „Ale, prosím vás —“
„Nič, ani byle!“ (odpl'ul). „Povedal
som ti, že darne —“ (muž jej stranou tak).
„Ach, bože —“ „Hm, či prišli sme sem jest'?
Čo sedíme tu ani najatí?
Kde mladucha? — Hej, Ezech! — Ale ten
len sem-tam brnká s' a by motýľ, hm;
zas myknul do zadnej. Ta na sobáš!
na sobáš, sestra; Gábor, rušaj! ta
pre dievča!“ „Ach, veď (tak mat') príde hneď —
hneď, Eliáško —“ skoro zalkala.
„Potrpte! (Blažko mu vtom), ja už dbám
o poriadok; keď dôjde tomu čas,
pôjdeme v božom mene — Robota
náhlivá nikdy dobrá nebýva...“
„Hm, to sa iste v šarlát a či v kment
oblieka —“ „Kto vie, či nie? Predsa má
sa Vlkolinskou stať!“ „Hm, rozumiem...“
Po chvíli Gábor priviedol ju aj
v mladušskom rúchu. (Ručník hodvábny
jej s ramien splýval; venček zeleňou
pricláňal hviezdky party, tu-tam kvet
si z lístkov sviežich kukal snehový
čo páper, dlhé jeho úponky
však s partovou sa stužkou bavily,
k jej zlatým v bielom poli posiatym
sa radiac kláskom.) Bola pobledlá
a s' a by splašená, a ku očiam,
čo zarosené stále klopila,
zas a zas vzniesla jemný ručníček.
„No, chvalabohu...“ zhundral Eliáš.
A Blažko nadpriadol: „Ten vážny sľub
majúce v čerstvej pamäti, keď sme
oňahdy... pánu Ezechielowi
za spoločnicu žitia sľúbili
pocivú pannu Žofku, aniž ho

dnes chceme odvolať: z tej príčiny,
 i pretože toť z vášho príchodu
 tiež znamenáme pevnosť úmyslu,
 na vašu žiadosť prepúšťame ju
 v Pánovom mene nielen, ale aj
 s tým oddávame do rúk vašich. Prv
 však i jej samej ešte doviem sa,
 stojí-li v sľube a či ruší ho?
 Nuž, milá panna, menom Žofia,
 keď, ako známo vám je, ctihodný
 sbor tento sľubu vášho základom
 vás týmto ku svätému sobášu
 sprevodiť žiada: tak mi reknite,
 pridržate-li sa tých smluvných slov
 i dnes, že šľachetného mládencia,
 urodzeného pána Ezecha
 Vlkolinského, tuť, hľa, tohoto,
 sa manželkou stať chcete pred bohom
 i pred ľuďmi? I oznámte nám to —
 len jasno, dievka moja.“ „Ale id’!“
 sa ozval Bijaš, „inkvizítor! hm —
 Nevidíš, že je v sobáš hotová?
 že mladuchou je, akej sotva si
 i kedy videl, nie to oddával?
 Nač ceremónie a daromné
 tie reči všetky? vskutku... hajde!“ „Nič!
 Tie pekné zvyky otcov — viete? tie
 zachovať treba; k tomu vážna vec,
 nie chleba pojsť — Tedy, mladucho?“
 Snáď hlesla „áno“, vrhnúc materi
 sa kolo krku v rujnom nároku (čo
 zarosil priam i tváre družiciam);
 bo Blažko dodal už: „Tak prijmite
 ju v mene božom — choďte; Otec náš
 nebeský, riaditeľ ten najlepší,
 požehnaj vášmu predsavzatiu i
 daj šťastia, zdaru...“ „Staň sa,“ povzdychnul
 si Bocko. „Moja dcéra dobrá, ach...“
 mať skríkla —
 Hudba razom zahrála
 k pochodu — Tam von ale zvonilo
 to množstvom búrne: každé pchalo sa
 vpred, napínalo, vidieť mladuchu
 chtiac čím prv, aký úbor ozaj má?
 či hodne plače? prezrieť celý sbor,
 kto všetko svati sú? jak vedú si?
 kde ľze čo zložiť látkou k besedám
 po teplých kútoch?... Strel’ba z pištoľiek
 zdurkala, až sa strechy otriasly
 a schumelilo srieňom — zápät’ krik
 na slávu: pod tým heslom pohli sa
 pomedzi húfy riadkom nádvorím
 (starejšia ktorás’ pritom znôtkajúc:
 „Pozri si, Žofíka, hen na našu vežu;
 už tvoju slobodu do ručníčka viažu...“);

i pohadzujúc v zástup výsluhy
— pred nimi deti ani strnádky
v poskoku — bodrej mysle odtiahli
dol cestou, po nich slnka hravý jas —

Pred susedstvom as' tretím boli už
len od Beňovie domu, povedľa
ktorého mali prejsť: tu — naschvál či
náhodou púhou — zrazu hŕmavý
zrachotil výstrel, výskot zajasal;
oddola, z dvorov mládež pobehla
však oproti, „už idú!...“ volajúc —
I len že prvý ukázal sa pár
pred domom: oblok rozletel sa vraz;
v ňom pozastala strmo Estera
s hrozivou tvárou ani bohyňa
by pomsty, na Ezecha uprela
svoj pozor takoj, z nehož sršal hnev,
a „nehanblivec!“ rykla. (Zalomil
až hlavu tiažou totej výčitky;
zpred srdcelomný povzlyk mladuchin
zakvílil — ledva Gábor zdržal ju
od pádu.) Spurne odvrátila zrak,
najskorej, aby inam šľahla ním —
v smiech prepukla kýs' horký, vyhla sa
von oknom (— vlas jej hodne pobeľel...
s konárov hrušky šustla inovať —)
a „a tí!“ schrípla, prešla prstom rad,
„tí — hlavní zemani! aj čertovi
ver' svadbiť pôjdu, nech len logať dá
im hodne, suku do dvier zavrzne —
Ha, toť ten Belzebub!... hach! bodaj si...“
no nedoriekla — či hlas zlyhal jej?
len mrskla očma, hurtom cúvla dnu
a treskom-pleskom oblok priklopila.
Sbor ale svatov mlčky odtiahol — —

Keď zo sobáša prišli, Eliáš
bol ani prečarený. Usmiaty
sa vrhol za stôl. „Ezech!“ výskol, „ej!
dala nám, hm, tá striga... Nič to však!
nebanuj, synku — mne to v dolinu!
Aj ostatný to fujtáš z pukačky,
vieš? z chabzdy, che-che! (pl'uvnul) ostatný,
mi uver! — Ale dovedz hneď a hneď
sem totú našu, že ju vykl'ajem
už zprvu za tie plačky v kostole,
hm, hrúza! — Neboj, pekne vycmukám!
veď predsa tvoja je, ty granatier!
Hej, svatu Jano! sestra — Ale hop!
(vstal) tu nás viacej, i znám povinnosť,
znám...“ prihladil si chvistky pri uchu
a škrobnul bradou. „Gábor povedal
toť svoje, hm, ja svoje doložím.
Nu, chvalabohu! vrátili sme sa
tak šťastne, jak sme boli odišli,

so všetkým, nechsi ono náleží,
 hm — komukoľvek. Žiaden nestratil
 nič, tak sa mívam; jeden našiel len —
 môj Ezech! Chlapák! — (Tu si obličaj
 poutrel šatkou.) I jak počiatok,
 hm, nechže bude ten i koniec — nech,
 nech, daj to, bože! — Teraz ale, hm, —
 kdes', nevestičko? Podaj pyštek svoj! —
 nu, číra radosť, rozkoš! — Sadnime
 a...“ Blažko ale vetil: „Uslyš, Pán,
 by tieto krásne vinše docela
 a dokonca sa naplnily! Všet
 at' ráci, prosím, vaša milosť nám
 i ďalšie svoje veci oznámiť —“
 „Hm, ký hrom!?“ zarazil sa Eliáš,
 „čo smýšľaš zase, Ondro?“ „Horký ja,
 to vymysleli dávno iní — Nuž,
 tie ,pekné dôvody‘ —“ „A nato ty
 zas svoje ,poneváče', ašak? rád
 bys' kikiríkal znova? vreskáč — ta
 (odpluvnul) hybaj!“ — „Ako Hospodin
 dl'a svedectva, čo Mojžiš poznačil,
 učinil ženu — ako ostríhal
 mladého Tobíáša anjelom —
 Čo Šalamún kráľ praví o žene,
 keď múdra, statočná je...“ „Ale mlč!
 hm (v reč mu skočil). Pri oddávkach som
 povedal, čo som povedal! ni kňaz
 nekáže dva razy — Ver' za rector!
 id'! Vieme my to všetko netakšie,
 jak ty, môj milý, ech! —“ „Ja jeden nie,“
 prehodil Peter; „no aj svedčí sa
 ti perorovať, predsa starejší
 si prvý, hónor! —“ I viac ešte ich
 zniekalo vôkol. „Ja dbám! (pľuvnul i
 sa strhal). Ktorý nevie, do školy
 nech ide! A môj hónor vo mne je,
 tu! premilení (búšil do prs sa).
 Hm, Jano! sestra...“ „Ezech ale, toť
 pán principál váš (Blažko nadpriadol
 hneď zase vážne; mnohých schytil smiech —),
 ten, ovšem, podľa totých príkladov
 sa choval, za dar Ducha svätého
 vše prosil: aby vôľu Otcovu
 tam na nebesiach mohol spoznať i
 naplniť jeho príkaz. Stalo sa;
 bo, ako trôfam, vyšším vnuknutím
 obrátil zrak svoj našu na Žofku:
 ju vyžiadal si vrúčne od boha,
 i jeho pomocou, hľa, dostal ju —“
 „Hm, kazár!“ pretrhol ho Eliáš.
 „Nezabud', že i ja som pri tom bol!
 čo, Ezech? —“ „A on, dúfam, skrze vás
 nám všetkým hotový je sľúbiť, že
 v zármutku, v biedach akýchkoľvek...“ „Čuš

už toľko!“ Eljaš mu až urputne.
„Či neprisahal na to pred chvíľou
u oltára, či nie je na dost' muž?
Ba radi bud'te, že ho máte! hm —
Ty, Ondro, tos' ty kotkodákal prv?
Nik iný, poznať! ved' už pípeť máš;
i bodajže ti prischnul k jazyku!
Hej, sestra, obed už raz! —“ „Teraz však
(zas Blažko) na tú peknú prípoved',
čo predniesli ste, nech ja odpoviem.“
„Juj, nešeredník!“ vreskol Eljaš, „ty
sa osmeľuješ mi var' posmievať!?
(tu odpľul). Coky! čerte, — Ale, hm,
viem trafiť domov; pod'me, deti —“ „Hô!
hô!“ zdržali ho. „Nikam!“ — „Čujme však!“
A bársi Blažka ženy prosily,
zvlášť jeho vlastná, k tomu švagríná,
tiež na svojom stál. I čo oddavač
snul reči ďalej šírou odvetou.
Siracha spomnul: aký šťastný je
muž, naleznuvši ženu dobrú, bo
ver' pekný počet bude jeho dní
a roky... Vyňal z knihy Prísloví:
vraj žena mlčanlivá, pobožná
je zavše vzácnym darom od boha.
I Apoštol jak súdi, vyznačil.
Oproti tomu, hrozil, nezdarný
jak manželský stav školou kríža je!
a kameň hrubý, ťažký na bedrách,
čo odvaliť sa nedá... Nakoniec
však poznamenal, ako Kristus Pán
tam v Káni Galilejskej požehnal
bol svadbujúcim láskypľne, jak
v kaňviciach vodu zmenil na víno,
že rozveselil sa húf... „Predsa raz!“
zazdýmal Eljaš, „sme už na svadbe.
Ten trápelník, hm — Nono, dajte jesť
a piť, šak čas aj! Chasa, za stoly!“
Ruch krížom-krážom. „Prosím, ešte nie!“
tak Blažko zvolal. „Ešte jedno —“ „Čo!“
vyvalil oči Eljaš, „pochabieš?“
I iní divili sa. (Družice
,už pod'me' kynuly si navzájom;
družbovia ,do roboty!' súrili,
nu, muzikantom.) „Ako oddavač
som v práve —“ sekol Blažko. „Nepravda!“
Eliáš podskočil; „už z kostola
idúcky mohli sme ťa odpeľat' —
Ja som tu doma! — A to kúria,
vieš?“ (odpľul). „Ale paciencia...“
mu Jakub. „Id'! hm — glgáš od svitu...“
„Preds' úvod nemôž' vystať —“ „Pravdaže!“
utvrdil Blažka Peter, požmurkav
naň potajomne. „Ty čuš! Uviedol
ju rúče farár; ak nie, uvediem

si ju sám! i toť Ezech si ju uvedie,
 šak, synku?“ protivil sa Eliáš.
 No Blažko nechcel nijak odstúpiť,
 tým menej, bo i samy starejšie
 to za neodbytné voskrz uznaly.
 „A predsi nie tak,“ Nátanova sa
 ozvala; „uviesť treba nevestu,
 hej, lenže potom, keď už v čepci je,
 len potom —“ „Nuž tak —“ Efraimova
 hneď doložila. „Vidíš!“ Eliáš
 až spišťal, „Nátanova múdrosť! hm —
 id', pokušiteľ!“ Za stôl prisadol
 si pevne. „Inu, mravy otcovské,
 ved' viete? navlas treba zadržať —
 len preto —“ Eljaš ale ujedal
 už vtedy hltkom —
 „A čos' nehrabal,
 keď druží?“ mu tak Peter. „A čo chceš?
 hm — Ja jem, keď jem, vždycky po práci,
 nie ako zvykli daromníci, znáš?
 a na dnes som už šťastne dokončil —“
 „Tak?“ onen smiechom. „Ale štrngneme
 si var' len?“ „Ja dbám!“ A hneď starejší
 mu všetci zazdravkali, každý dač
 povediac po srsti mu. („Veru hej —
 len trpezlivosť,“ Jakub donôtil,
 „a trpezlivosť.“) „Tak-tak!“ Bocko im
 privolať „Dobrej vôle... prosím vás,
 len dobrej...“ „Ved' hej (Eliáš mu), hm —
 ty ale najprú všetkých kokošov
 posrážaj s pántu, vieš? a henten — ech!“
 „Viem...“ Schechtali sa —
 „A si vystála,
 vystála potrest,“ riekla Petrova
 ku Žofke; „nikdy takých starejších!...“
 „Ach — už sa dobrí, hľa, šak Ezechiel?“
 „A do Eljašov by ste mali —?“ „Tam?
 ja neviem,“ Žofka ľakom vzosrela
 na Ezecha. Ten trpkosť usmial sa,
 i vetil: „Čoby! — Dakde budeme —“
 Mat' pristúpila k nim a v pobledlú
 tvár dcéru popohladiac, s povzdychom
 vyriekla: „Skoro mi nič nezobla
 už pár dní — Dievča, dievča, trápiš ma...“
 „Ja, nedivte sa predsa mladuche!“
 tak Petrova jej, „taká nemôže —
 Až bude po všem, tuto s Ezechom
 si chuti dodajú —“ „Ved' hovorím
 dost' mame,“ Žofka na to; Ezechiel
 však zistil živo: „I ja! —“ poza pás
 zobjatú žienku túliac k srdcu si.
 Vtom Blažková i kmotra, ako aj
 starejšie iné pridružily sa
 a hlásily sa k slovu. Petrova
 však poupomla mladých: „Viete, čo? —

Ta medzi mládež; ešte dnes
si pohovajte — neskôr...“
Medzitým
na krčme hudci vyhrávali už,
až vrelo vôkol. Doma družice
sa rýchle preobliekli; prikvitly
ta v ľahkých, maľovaných sukničkách,
nu, v rúchu podskočnom — a chvíľka len:
už tanec zvířil plným prúdom, jak
na opravdivej svadbe tančí sa;
družbovia krikali si do taktu,
kreskali ostrôžkami zemianski,
tí iní zdupkali však tu i tu,
a tanečnice vľahce zvrťali.
Kedy-netedy objavili sa
i mladomanželia, a zrovna v prúd
vtenuli hravý. Ale museli
mať veľa čo si sdeliť, lebo ples
ich nezanímal, v tichom shovore
— do ktorho vše sa vplietlo usmianie
tu jej, tu jeho jako v šumiace
sa žitko vpletá vzkvitlý orešec —
skôr kráčali len, ako tančili,
pokrajom kola. Vtom sa priplichtil
k nim Blažko; „Dovoľ, synku! (riekol). Vieš?
namiesto strýka musím...“ Uchvátil
mu razom Žofku; poskrúcal ju, vraj:
by ako sama sebe gazdiná,
tak točila sa kolo ohniska
a obracala každej pri práci,
i každoročne mala dlhý ľan —
„A teraz vezmi — ale tancujte!
nie s nohy na nohu — hop! ohnive!
Juj, keď som sa ja ženil, to bol skok! —“
I starešina došla po čase.
Tí hneď tiež pustili sa v zábavu:
so starejšími, až im s belostných
čepčiekov len tak stužky brnkaly
všakových farieb ani motýle,
skackali; ráčili sa, výskali —
Nu, na veselí ľudia veselí — —

Keď noc už bola, sadli k večeri
bez konca, jak to býva pri svadbách,
i muselo byť zvlášte na tejto,
bo keďže vydaj bol tak vybraný,
i o chýr toten išlo Bockovcom.
Počiatok zvedly však polievky
s obsahom znamenitým; za nimi
pritiahla kapusta, no v ktorej sa
ctihodná ťuška hodne váľala —
Tak drobky s plnkou, spolu s kutľami,
z nichž, predsa z knižiek, mnoho múdreho
sa vyčítať dá — po tom medová
a omaslená gríska, pre deti

i veľké prijateľná — Pečienky
tu dvoj-, tu štyronohé (— za pecou
ich Jurákovo vnúča chránilo
čo anjelstrážca, lebo darmo je:
i s ťapše nôžka mykne, vyletí
krídelce snadno — nad prípecok, toť!
až čiahly vrtké prsty barbory! —),
pečienky vonné — k tomu koláče,
ichž tajný obsah neľže uhádnuť
bez zakúsutia: celé sihote
z nich stály po stoloch, k nim túlily
sa bachraté sklá s nápojami sťa
by vlny v svetlách dúhou hrajúce —
v strediskách ale štrúdle: v kolieskach
lenily ani hady v úslní;
to všetko mali stroviť, všetko, čo
len srdce ktoré stihlo zažiadať.
Na dobrej vôle tedy príčinách
veruže nechýbalo; zmohla sa
aj počím dial', tým vzrastom silnejším,
až s tiažou vmiestila sa do izby,
i okny, dvermi strkla parute.
Nedarmo zavítaly k večeri
dievčence ešte s radostníkami:
rozkoše, žartov, figľov bolo až
do nepresluchu, neprevidu, či
za stolom ešte kým si hovelí,
či v trme-vrme neskôr, napríklad
keď ktorý pán brat na stôl vyskočil
i zatančil si podľa nôty (— bo
muzika tiež vše svojím prispela —),
bez toho, by dač rozbil: len čo mu
do skoku všetko hravo scvendžalo.
Už na začiatku ktorýs' starejší
pošteklil družbov: „Čo to za spôsob,
há? (kríknuť) usádzať sa poza stôl?
Družbovskí majú posluhovať a
pri každom jedle, ktoré predložia,
vinš pekný vytresnúť! tak bývava
i má byť na veselí — Do gliedy!
raz-dva-tri — opasujte zásterky!
Pán principál, rozkážte! prikrúťte! —
Až všetci ústa poutreme si,
nech potom častujú sa pod kochom,
nech sami...“ „Pravda!“ v smiechu družbovia
sa ozvali; „tým zbavia ohryzky
a oprsky, šak? Múdri starejší!...“
„To vyšlo z módy —“ hlesly družice.
„No, akokoľvek,“ Blažko staručký
(nie oddavač, lež jeho otec; už
natol'ko sošlý starobou, že ho
dost' málo bolo vidieť, shrbený
jak medzi svatmi sedel v kútiku),
ten znôkal tiahle, „ale za môjho
mládenstva nesmel družba do radu,

hneď bol by stratil pero —“ „Ojojój!“
zajojkal družba Halaj; „akiste
to bolo, dedko, keď bol ešte groš
sťa lopata a...“ „Najskôr na Vida!“
v to druhý; „ale recte synovi,
nech ukáže nám — no, mu zásteru!
družičky, Zuzka! (staršia Blažkova),
veď otcovi!“ „— Nič; žiadnej nemáme —“
„Ej! (vetil Blažko) len by princípál
tak naložiť chcel, ja bych uvidel,
či by ste nešli! —“ „Vivat princípál!
nech žije!“ skríkli razom družbovia,
družice stľapkaly však. Ezechiel
sa zasmial; zdvihol pohár, chlipol i
ponúkol svojej (— Spolu sedeli
si v stredu štíta, zrejme na prvom
to mieste —); ale spešne odtisla
pravicu manželovu, milostným
vzozrela k nemu okom, rumenec
jej tváre blkol v svetle — „S tými si
neporadíte — darmo,“ Juráčka
sa ohlásila. „Veru za rešpekt —“
Petrova k tomu. „Dobre!“ starejší
dotušil onen; „ale kuchárky
keď s obarenou prídu rukou, len
vy do varechy dáte za všetkých!
vy, prisám!“ „Stojí!“ stvrdil družbovský,
„tu ruka na to! lenže najsamprv
pán pytač nech nám mýto zaplatí,
čím dlžen zostal ešte zpreda dvier —“
„Hej, tak je!“ kríkli druzi. Eliáš
podistým nečul, lebo nemožno,
by schválne príležitosť omeškal,
vycuzdiť totých zlostných kohútov;
bol zamestnaný ináč — Bocko tiež
prevolal zápät: „Máme posluhy
dosť! Každý nech si sedí, hoduje —
a veselo si! — Nuž a kuchárky
nech dajú pozor — nie sme doktori —“
Mat' šepala vtom čos' blízko u pece
sediacej starejšej. „Och!“ vetila
jej táto, „hľadte! ani holúbky,
tak z jedného si zobú taniera —
pár užtoveru! —“ „Veru,“ susedky
tiež prisvedčily. „Ale na sobáš
keď vedľa Beňov ste šli, ako to...?“
„Nuž, pletka — verte...“
Práve na drobkoch
si usilovne pochutnávali,
že pravá stála tu-tam ruvačka,
keď Peter prehodil: „Ej, za újest'
to, braček, ašak? — Oči pozájdu
ti od rozkoše, pokým neprežreš —
Nie, takých drobov ešte nebolo
od svadby Korodovej! nech som... nie!

čo?“ Eljaš zhmkal, začrev poznova;
 „Nu, zbavia, zbavia — Ale počkaj si,
 čo všetko moja Judka vytresne!
 Netakšie veci! Iste škvarí sa
 i teraz ešte, chudi...“ polykol.
 „No, uvidíme! — Ver’ aj Hestere
 by pochutily! keby...“ „Smiešno, hm —“
 Vtom vrhol lyžku: „Nechcem, prismudly —
 a (pohár schytiv) víno? z Krupiny —“
 pil ale predsa. „Verím, koťuha!“
 mu Peter; „keď si sa už zasýtil,
 nuž plná škola žiakov — Odtajíš
 var’, ako hrabeš prvý odprvu,
 truc tomu, žes’ mal obed iba sám?
 i smolíš ani dúha? —“ „Nebrnč, hm —
 už dost’ dnes! — Ja viem, čo a koľko mám;
 ty ale sotva...“ „Nuž a fľašu tú
 kto vytrúbi vše!? var’ ja, Eliáš,
 var’ ja? no, povedz!“ „Najskôr vyvetrie —“
 tak Blažko. „Abo fľaša deravá —“
 zas Jurák. „To ju sošiť treba, hej!
 starejšie, chytro! skoro, družice!“
 doložil Ferdo a sa zrehotal.
 Smiech všeobecný nasledoval. „Hm —
 čušíte?“ kríkol Eljaš; „každý hľad’
 do seba! — A ty tu máš, krutihlav,
 keď ľúto ti, hm — (nalial Petrovi),
 streb...“ „Krajšie, braček, krajšie akomak,
 tu nie sme sami —“ „Ja dbám —“ „Ezechiel
 tot’ svedok na to, že som pravdu mal,
 šak?“ „Nie je, nie je! ani nebude!“
 „I jeho mladá žienka —“ „Ani tá!“
 „Nech rečú sami...“ „Cit’te! kašičku
 vám nesú,“ Nátanova preriekla,
 „no ale iba dobrým deťom, hej,
 len dobrým! —“ „To sa chytro pomerme,
 Eliáš! braček zlatý, premilý —“
 „Hm, nejdem, natož!“ „Ale —“ „Najlepšie!“
 sa ozval Nátan, „vše sa popriečiť
 a zase smieriť; čím viac prieku, tým
 viac lieku! Múdre ste to navliekli,
 ver’ múdre!“ „Čuješ? — Štrnk-brnk do trňa!
 no —“ „Ja nie vráb, hm...“ „Darmo, kaša je
 mať naša! ašak, Jakub?“ opýtal
 sa Ferduš, vzdychnúc. „Jedzte, družičky,
 ta jedzte — družbom nenechajte nie! —
 je sladšia ako med, je masťnejšia
 od masla, aj-aj! Čo vy, Jakubko?
 paciencia?“ „Hej, tá — ja len tak
 potichu: pod’ sem, chlebe, zjem ťa — pod’
 sem, vareničko, vypijem ťa —“ „A
 či slúchnu?“ „Čida — ak nie, počúvnem
 ich ja; i vždy sa pekne sídeme —
 Len trpezlivosť vedie ku ruži —“
 „Ach, hej, tu i tu po kaluži —“ Checht

a výskot strhol sa. Tu na slávu
kričali Jakubovi, tu zas ho
o ďalšiu unúvali náuku,
i dali takoj vyhrávať mu tú
,Červená ružička...‘
Že Efraim
tiež časom zbručal, rozumie sa. Tak
Eliášovi riekol: „Čo to tá
Hestera povedala?“ „Kedy?“ „Dnes —“
„Hm, mne nič aspoň.“ „Komu inému?“
„Najskorej tebe.“ „Mne? a čo?“ „Hm, čo?
choď sa jej spýtať —“ „Choď ty, lebo to,
ja viem, že iba tebe patrilo,
ja viem —“ „Vedz, keď vieš —“ „Ale, Efraim!“
vtom Peter — „napime sa! Počul si,
jak tvoja ,nuž tak‘ rekla? tedy — tak!“
„Nu, vďačne, vďačne; lebo ja som ten,
čo nikdy nezohrdil nikoho —“
„Viem, zvlášte keď ťa ten kto ponúkol,
napríklad takým... Ved’ aj slušná vec!“
„Aj inokedy, inokedy — vždy,
vždy —“
„Idú! idú!“ Ferdo zatúkal;
„hej, zahrajte im predsa k príchodu,
vy zazerajte!“ „Ktože ide? kde?...“
sa pýtali ho. „Nuž, hľa, pečienky!
či nevidíte?...“ „Miesto! miesto im,“
narazil iný z pánov bratov; „ach,
premilá známosť vskutku!...“ „Óvi-ó!
a kaša na vidličkách už nič...?“ „Čuš!
sedliakom kaša s mliekom! —“ A to bol
len ešte pravý podnet k smiechom a
neviazanostiam! Hádky vznikly: vraj
kto ako zaslúžený? komu česť
a komu trúba? ktorý labôčku,
kto krílco, iné kto má právo vziať?
A pravda, usnesený prísudok
mal rozmanité, pádne dôvody
vše, do rozpuku; lebo starejšie,
nu, prispely tiež svojím dômyslom,
a stojí: ni čert nevymyslí, čo
má žena v svojej mysli! O jednom,
len požmurknutie, a sa dohodli:
gágorce — tie vraj božím pod slncom
nikomu kremä Jakubovi len
sa dostať smejú; toť i v polievke
ich bečeloval! a jak ide chýr,
i doma sám ich šúl’ka na brde...
Dost’ odhrňal sa, že ver’ d’akuje,
že jemu lepšie oná bundica
sa hodí, ktorú šura nosila
vyfutrovanú mäkkým páperím,
tým viac, keď vonku uhly praskajú:
nič nespomohlo, musel ustúpiť
pred argumentom, že to práve sa

až radosť pári s pacienciou!
 No nad prasiatkom, ktoré smialo sa
 so smejúcimi — nad tým ešte len...
 zasadli v radu! Panská stolica
 vraj — „Štatárium!“ skríkli napospol.
 Los, kto má viesť súd, exekvovať aj
 priam jeho výrok, padnul nevdojak
 na Eliáša. „Nechcem!“ spišťaľ, „hm —
 i oponujem!“ „Nejde! nemožno...“
 ho presviedčali. „Prečo?“ Blažko mu.
 „to predsa hodnosť, aká patrí vám —“
 „Hm, prečo? preto, nie som mäsiarom!
 Tys' nejedno už skántril, tak si kol,
 dri!...“ naňho zazrel. „Dobre! — Kožuštek
 šak ale bude naším; i tak my...“
 „Hm, plno! počkaj, nech si ukrojím
 pre seba prvej, potom synovi,
 neveste („a nám!?“ kríkli družbovia —),
 čo zvýši, nedbám, nech je Mariši...“
 „Hľa, predsa len kat —“ „Pozor!“ privolal
 v to Peter, „žeby nezvirgalo ti
 i s nožom dáko zpod rúk do poľa!
 Hej, chlapi! chvat' te ho...“ „Ved' nekvičí!...“
 „Nuž priľahol ho, zdusil najskorej...“
 A zápät' nové skrsly otázky
 o deľbu; komu sa čo dopriať môž' ?
 Mozg prisúdili Nátanovi; vraj
 je múdry i tak — bude múdrejší.
 „Oj, znamenite! (vetil), to ja rád;
 no kto má v rožku iba trošku, dám
 i tomu...“ Ale nehlásil sa nik.
 „Efraim!“ vrkol Peter, „nechceš?“ „Nie —“
 Rebierka idú novomanželom:
 tak urídili; prečo? neriekli,
 len schichtali sa. (Ezech tušil snád',
 bo zasmial sa tiež; pozrel na Žofku,
 tá naň zas, vľahce zdvihnúť obrvy...)
 A chvostík? Vrieskol Ferdo: „Podobne
 toť Jakubovi! komu inému?
 nech pobavká sa... nech si ovije
 ním pohárik, kvik!...“ „Ty si nie môj súd,
 nek! — A ja apellujem, protest... nek!
 i oponujem, ako Eliáš —“
 „Mňa sa ty nadrž,“ odpovedal mu;
 „čo tvoje — tvoje...“ „Tak je! musí brat'!“
 priznali mnohí. (Mládež medzitým
 tiež šantila, znakom pokriky
 ich časté, ako: „Gábor, preboha!
 ved' nehádž — hľad'te, chleba koľký kus!“
 „Jak vrania hlava...“ „Väčší!...“ „Pavko, sed',
 sed' ticho! vravím, blízko trhu si —“
 „Ej, Fružka-družka — a čo predávaš?“
 „Uvidíš, tŕpky —“ „Ale, Ulička,
 ten Jonáš!“ „Tu som, čo je, kamarát?“
 „Či reku žiješ?“ „Hádam...“ Brtoš zas:

„Ej, ,Dievča, dievča lastovička‘...“ „Nie!
tú ,Dievča, dievča maľovanô‘, tú!“
mu Halaj, „nože spust’te!“ „Ešte vám
záhadám jednu! ale takú, že...“
„Id’, betlehemec, nemrz!“ „Eľad’ ho!
Hrajnoha...“ „Čo som?“ „Chlapci! koterec...
Utrite gamby...“ „A čím? pyštekmi?...“)
A podhrdlinka? — samým družičkám,
vraj, len, by jejich dúšky slávičie
sa pretribily; ktorá pod čepiec
však rada by už, nech vraj mladuche
zpakruky vezme čo-to s taniera,
no tak, by tá to nepobadala —
„No, šiky-myky!“ duril družbovský,
„ved’ nepozerá —;“ ale piesňou mu
odpovedaly: ,Nevydávaj sa
ty, dievča, ešte‘, piesňou zápornou.
Starejšie zbedákaly, že im nič...
Ó, hej! — vraj — zúbky! K zúbkom chrumkalá,
a na to rosy, rosy z plnučkej
tot’ fl’áše, keďže dievča naše je...
Tak reči zamieňali veselé,
nápady, jak čo komu chl’uplo v um,
a nezbedili počas večere.
V to muzika vše zhrala; ktorý ten
uskočil zpoza stola, zhulákal
a zatančiv si, hupol na miesto.
Družice celú piesní zásobu
rozvily, ani stužiek ligotných —
tak jedna:
, Kedy sa mi, vtedy srdce zaveselí:
keď mi predný družba pred dvermi strelí...
Ani mi otec, mať, ani radní páni;
koho rada vidím, nik mi nezabráni...‘
Druhá:
, Náš starejší nevie, čo družičkám treba:
po pohári vína, po okružku chleba.
Tá naša starejšia ošemetná žena:
z mladého dievčaťa urobila žieňa...‘
Tretia:
, A veru sloboda nad všetko panuje;
ktorô ju dievča má, nech si ju šanuje...
Keď sa dievča vydá, ako by umrelo,
ako by ho nikdy na svete nebolo.‘
Iná zas:
, Krásna reč, múdra reč;
komuže sa, moja milá, dostaneš?
Nikomú inému,
iba tebe, šuhajčko, samému!‘
Podobne:
, Náš družbovský pyšný, že má za groš čižmy,
koňa za päť groší, čo sa na ňom nosí...‘
Družbovskí v to:
, Keď sa šuhaj žení, ako by sa topil,
ako by jabĺčko do Dunaja hodil.

Ešte to jablčko Dunajček obráti,
 šuhajova voľnosť viac sa nenavrátí...
 — Ešte ťa len kolembali:
 už ťa za mňa sľubovali;
 ešte si len húsky pásala,
 už si v mojom srdci rástla...
 — Veru by ma dali, keby ma pýtali;
 ale ma nedajú, keď ma nepýtajú...
 — Za päťdesiat toliarov sivé volčatá;
 že som sa oženil, že som sa oženil:
 plačú dievčatá...
 Starejšie
 zas:
 ,Už si ty, dievčatko, už si ty raz naša:
 veď sme zaplatili od tvojho sobáša...
 — Nič si ty, nevesta, nič si ty nemysli,
 len si ty mužíčka ku srdcu pritisi...
 — Už som sa vydala, bože Hospodine!
 mámže sa nachodiť s hrncom po dedine;
 čoby po dedine, ale i po meste,
 ako je to mrzko tej mladej neveste...
 — Už som sa vydala, už je darmo,
 obviazala som si ťažkô jarmo,
 ktorô musím ťahať až do smrti,
 na svoju slobodu zabudnúti.
 Slobodienka moja, drahý poklad,
 oplakala som ťa na tisíckrát...
 — Teraz som sa rozihrala, teraz že mi hrajte...
 Na to starší:
 ,Všetko by to nič nebolo,
 keby dievča naše bolo.
 Už je dievča, už je naše,
 napime sa z plnej fľaše!
 — Bola to nevesta, mala tá periny:
 štyri vozy sena, piaty hrachoviny...
 — Oženil som sa napoly s plačom,
 vzal som si ženu s krátkym rubášom.
 Ľudia ma kľajú — ženu mám malú,
 srdce ma bolí pozerat' na ňu.
 — Oženil som sa napoly s plačom;
 odbavil som veselie s pol druhu kabáčom.
 — Kochal som anjela, čerta som vzal...
 Všetci pospolu:
 ,Nechže náš principál, nech tak dlho žije,
 pokiaľ komár vodu z mora nevypije.
 Piže ju, komárik, piže ju pomaly;
 nechže náš principál žije v dobrom zdraví.
 Piže ju pomaly, piže ju potenku;
 živ boh oboch mladých, mužíčka i žienku.
 Piže ju potenku, piže ju cez zúbky;
 rozmnož a živ, bože, v ich dvore holúbky...
 — Ten náš gazda — dobrý gazda...
 Po hluku, aký sšumel po tomto,
 a pripíjaní búrnym, výskote
 zas radostnice chcely naraziť,

i začaly už ani škovránky
 tú:
 „Zaspievaj si, dievča, kým si na slobode,
 kým ťa neulapia, jak rybku vo vode“;
 ale Eljaš vtom ich zahriakol:
 „Hm, nehúkajte! nie ste v úboči —“
 Odsotil tanier, jaksi srepetil
 sa so sedadla, zlupkal očima
 a pokračoval: „Všetky nôty tie
 som dávno v päťách zodral, dávno! hm —
 už vtedy (odfúkol si nadute),
 keď ešte cez sklo lízaval som med,
 či viete? — Slúcham s chvíľu všaký škrek,
 nu, Doroty je skoro — ale, hm,
 niet piskora, čo utrafil by raz
 i moju nôtu...“ „Ktorú!“ skričali.
 „Hej, hudci! zahrajte, hej, dievčatá!
 nevesty!...“ a sa hupkom prez stoly
 hrnuli k nemu. „Ktorú?“ zhrdlivo
 utrčil spodnú gambu, schmúril sa.
 „Lajdáci! nedouci... Túto! hm...“
 I ukazovák zdvihnuv do taktu,
 započal nôtiť hláskom tenunkým:
 „A tak idú naše časy s hodinami rovno:
 dneska hojne, zajtra štedre — potom veľmi skrovno!
 („Bo,“ skriviv ústa, vrkol, „nemívaj
 sa nikto, že ho ani pavúka
 var’ budem kŕmiť — nie som blázon!...“ „Čo!?“
 viacerí skríkli. „Uvidíme, či
 nedáte, čo nám patrí! Nájdeme
 vám clivô miestko... Pobúrame dom!
 Ba zálohov dost’ — záloh vezmeme,
 hej, vskutku!...“ „Judku? he-he... Slúchajte!“)
 A keď príde ameň:
 privalí nás kameň,
 a tie naše kosti
 pôjdu do radosti,
 duša na exámen —‘

„Ľad!“ Blažko zvolal, „ani na pánte,
 tak skikiríkal; na môj’ hriešnu, on
 to musel byť dnes na povale...“ „Čuš!
 hm, lužeš!“ (pl’uvnul). „Nepľuj!“ Peter mu,
 „si strigôň či čo? Predsa pri stole
 dlíš, a nie v stajni...“ Ale na Blažka
 vždy ešte hľadel stĺpkom, mykajúc
 čel’ustím, a bol ani z varu rak.
 „Ondrisko psisko!“ spišťal, „nazdáš sa,
 že zabudnul som, ako čeliadku
 si moju prijal? — Za tú neúctu,
 hej, na dereš s ním, chlapci! na dereš!
 hm — Hrmen tebe! hrmen...“ „To len tak!“
 mu Blažko, chachocúc sa. „Po všem už,
 už po všem, pane Eljaš! palica
 dnes má dva konce, udrie, koho chce!“

„Jaj, Gábor! Jonáš!...“ „Veru! hajdúsi
sme vari vaši?“ vetil jeden z nich.
„Náš úrad trochu vyšej stavajte;
a potom — jeden Vlkolinský len
bol, ktorý mal moc laskať virgáčom,
len Beňo, váš brat —“ „Vidíš!“ Peter v to,
„i tí ti vypovedia poslušnosť,
dnes druhý raz už... Sadni; generál
si mrcha, braček —“ Odpľul, strhal sa.
„Ja!“ kriknul, „čo som, to som! — Ale tí,
to samý chumaj — („Hoho!“ zvýskali,
„hejk hore! —“) Ja tých kedy zavolám
za družbov...“ „Ale daj už pokoj raz!
Rozmýšľaj radšej o tom, čo si nám
toť spieval: ako složíš exámen —“
„Hm, ako? na eminens —“ „Neverím;
bo assessorom bude, hádaj, kto?
Hestera, braček —“ „Žena neráta —“
„A tá“ (v to Ferdo) „bude prikladať
ver' hodne pod váš tučný kotlíček,
ej, hodne —“ zrehotal sa. „Čoby? hm —
tú pekne-krásne prekabátíme
i tam, šak, Ezech? he-he...“ „Noženo!“
mu Peter. „Akokoľvek, zalejme
tie muky, Eljaš!“ „Za-za-zalejme
ich,“ Jakub na to —
Radostnice vtom
zjasaly znova: teraz velebiac
zas manželský stav v piesňach rozkošných,
prednosti čepca vyvyšujú nad
svoj veniec, predstierajú mladuche,
toť Žofke: jako krásne predsa je,
viac hodno nežli všetka sloboda
a povolnosť, než vlasy spustené
i party blysky, viac — byť nevestou;
za ktorým srdce dievčie túžilo
len z diaľky, oko plachým vtáčatkom
poletovalo, muža milého
môcť zobjať trvale, s ním životom
si kráčať svorne, hravo, bezpečne
a jemu hľadať vôľu, — hniezdočko
spoločné riadiť, pravou gazdinou
si dvoriť, kľúče nosiť za pásom...
V ich chorál ihneď vtrhla družina
a pomáhala, ba i starejšie
sa zamiešaly. Ešte svokrušu
by boli mali kliesniť v piesni — no
vstal práve Nátan, preto zatíchli.
Ten ale riekol: „Tak sa nazdávam,
že deň sa hodne schýlil; večera
tiež žiadna nemôž' trvať večite
a čo by bola Balsazárova.
No mrzko bolo by, keď minulo
by sa nám všetko a my slovíčkom
nespomli by sme tých, z ichž spolčenia

nám tiekol celý dnešný úžitok
i radosť všetka. Čakal síce som,
že povolaný k tomu povstane
a pozdraví ich — („Čuješ? Eliáš,
v to Peter výsknul, „to si mal byť ty!
Neúcta strašná...“ „Hm, mal lebo nie,
mu vrkol; „ja si rúče pozdravím
ich doma, či vieš? hm, a do iných
ma nič, nič — či vieš?“) Ale nevstal nik
poteraz — Tedy obraciam sa ja
hen k mladým, vinšujúc im zo srdca:
by ono slnce božej milosti,
čo svitlo im dnes s nebies bohate
a papršlekov zlatým povrázkom
ich zopásalo tuho v jednotku,
im nezapadlo nikdy — za hole
tie naše mračné, ale svietilo
im neprestajne v cestu života!
Bo stojí: pod tým slnkom jedine
je požehnaný každej práce pot
a jeho svetlo býva ručníčkom
na každú slzu oka najlepším.
A aby toto dostalo sa vám
za podiel, deti moje, viete čo?
bojte sa boha! Bázeň božia je
najlepšia kázeň. Jeho milujte:
a lásky vašej prameň vydolie
v čoakom suchu. Naňho skladajte
starosti svoje a on odnesie
ich a vám za to sťa by čarúnikom
prinesie vašich túžob splnenie:
že blaženosťou usmejete sa,
jak mesiačik vše zrobí na splne...
I žite šťastne matuzalemský
vek! v oddanosti jeden druhému,
pri požehnaní božom, kdekoľvek
zajmete postać. Ako dobrý strom
obrodte hojne zdravým ovocím:
vám k chvále, celej slávnej rodine
k radosti... Toto žiada, vinšuje
vám starý Nátan, sused, pokrevný.“
A zazdravkali novomanželom
napospol búrne, každý doloživ
dač svojho k tomu, ovšem, pojeden
i šteklivého... Ezech nestačil
sa poďakovať. (V kútku u pece
mať zavzdychala: „Daj to, bože, daj...“
a sviece vzbĺkly vôkol v tulejkách —)
Na prívíň ale onen Nátanov,
jak patrilo sa, menom mladých dal
odpoveď Blažko. Dlho hovoril
i rúče; predsa oddavačom bol,
a že aj rečník, podal dôkazov
dost' predtým. Ako skončil, rozumie
sa, opäť hojne skrsly prípitky,

a nielen v počest' mladým, rodičom
 a hodnosťom svadby, ale už
 i navzájom; ved' mnohým šumelo
 to ani v úle v hlave — Myšlienky
 však podobné sú včelám, bleskne-li
 opojné svetlo jara, nestrpia
 viac v hniezde: bzíknu, bzučia... Eliáš,
 kým Blažko rečnil, vzpretý o stenu
 a vyvalené prsia, na tohto
 sa díval, díval, kedy-netedy
 sšmižkajúc iba mihalnicami,
 zhmakajúc, mľasknúc — I keď dokončil
 ten svoju povedačku, zdravkania
 však prúdy stíchly (na ňomž účasti
 mať nechcel žiadnej, vzdorne odsotil
 vše pohárik, čos' zbrbrúc —), na toho
 vtom prstom ukázal, i odfúknuv
 si valne: „Clarissime orator —
 hm, quot sunt partes orationis?“
 sa opýtal ho. „Respondeas, hm,
 luride puer! scisne? —“ „Septem,“ mu
 odvetil Blažko v smiechu (ostatných
 tiež náležite bralo). „Septem, nam,
 domine doctissime praeceptor!
 nam—“ zajakol sa jak by — „Asinus
 es! Blasius, octo! octo —“ Eliáš
 zajachtal. „Non sum, rogo —“ „Sus! sus —“ „Non;
 nam interjectio ulla scilicet
 ,hm' nulla dictio est, nequaquam —“
 „Quid? kvak-kvak — proles ranae deformis! —“
 „Et nobilitas vestra lupi, mox —“
 „Quid loqueris? quid vertis oculos!?
 ulula... Canis tua...“ „Loquor nunc
 de liquore et isto poculo —
 Bibamus tandem...“ „Bibas! bibas — Huc!
 ,Cum steteris coram dominis, haec quinque tenebis:
 junge pedes; compone manus; caput erige; vultu
 ne dispergaris; nisi jussus, pauca loquaris!“
 Audivistine? cave...“ „Pareo,
 omnia jam tenebo certe, sed
 bibamus propter pacem —“ „Apage!
 híf...“ schytil fľašu, ale podniesol
 ju preds' len k ústam. „Braček! (Peter mu)
 už darmo, nepredáš ho — latinák
 to veru! zpod ferule Gallasa —
 vieš? toho ,quare muchy do strechy'! —
 Nuž ,ipse vtip se', to jest chyt' sa vraj
 za noštek...“ „Blízo všetkých bude čas
 polapať za ne, všetkých na úzdu,“
 privolala mu žena. „Nonono,
 len aby vám tam čepce nakrivo...
 to, pozor!...“ Skríkly ženy protestom;
 vraj, skorej im už hlavy nabraté,
 sť'a víby v plúšti... „Ticho! kvočky...“
 S tým

na chvály prešli zdravíc odznevších;
 prv Nátanovej. „Ale! Eliáš
 preds' na ohnivom voze chodieval —“
 „Ten? (Ferdo na to.) Nikdy ináč, jak
 na drabinovci vídam jachať ho!
 Však stojí, voly máva najkrajšie,
 vždy ani ryby...“ Zápät' Blažkovu
 zas ocenili reč; no Eliáš
 sa neohlásil: na stôl podoprev
 si hlavu, dumal dumu hlbokú.
 „Ech,“ škrkol Jurák, „neviem, načo to
 tie mnohé vítancie? kedysi
 to išlo krátko; ale manželstvo
 trvalo zato potom —“ „Do smrti
 var', Mišo?“ „Dlhšie! ani hrubý ráf —“
 „Hľa, kováč! —“ „Ja bych aspoň pokoval
 či odbavil to tiež tak:
 Prišli sme po tú vašu.
 Dajte nám ju k svätému sobášu!
 — Ech! nos fafrnos,
 ústa kapusta — na! —
 Kto chce furmaniť:
 musí cestu nehaniť —
 — Tak? nuž choďte k svätému sobášu!
 Mlatkom buch!
 buch! na nákovu — putko hotovô...“
 „Brrr!“ Eljaš zotriasol sa. „Sedľač, hm,
 len na lopate, čida! —“ „Zemianstvo
 prestalo, pane!“ v odpor Jurák. „Čo!?
 prestalo tebe...“ „Pravda, prestalo!“
 „Nepravda! neprestalo!“ zemani
 skríkli; „nego...“ mrmlal Efraim.
 „A nikdy neprestane, prenikdy!
 vy ale sedľač ste i budete
 vždy! —“ „Bysťu! nie tak,“ výskli títo zas;
 „sme rovní! viete? sám pán Kossuth váš
 tak...“ „Čo nás do Kossutha? my sme my!...“
 „A my sme tiež my!... Rovno porcie...“
 „My za vás!“ „Za čo?“ „Za čo? za tú zem,
 čo po nej črčrete sa...“ „Zemani
 sme tedy takže! Vojenčíme tiež...“
 „Na salaš! na pltnicu! na panskô!
 tam...“ Tak to išlo z reči do reči;
 i bezmála by bolo všakove
 sa dialo, ale vtom vstal Ezechiel
 a utíšiv ich, takto preriekol:
 „Sme rovní! áno — zeman-nezeman,
 v tom rozdielu viac niet. Kto inakšie
 dnes vraví, nezná časy alebo
 je zatvrdilý, čo je nerozum.
 Bo rovnosť má byť v svete, ako je
 pred bohom rovnosť; všetci ľudia sme —
 Ak predsa žiada si kto prednosti,
 to nech ju hľadá v sebe jedine;
 a bárs ju nájde — môž' sa zjavovať

napríklad v pekných skutkoch, v statočnom
 plnení povinností, čoho bez
 otázky i ten roľník schopný je —
 viem, nepôjde s ňou predsa na hradskú
 sa chvastať, znajúc, taká prednosť že
 najkrajšie svieti z tichej komory
 pokory: jak to z príležitosti
 tej práve, ktorú spomenuli ste,
 v novinkách našich krásne vysvetlil
 nám, akže dobre hádam, Lichard náš.
 Nuž prosím všetkých, svorne bavme sa!
 to pristane len spoluobčanom:
 jedine svornosť, bratstvo, priateľstvo,
 úslužnosť, zhovievavosť kresťanská;
 veď chyby svoje, jak sa hovorí,
 na chrbte nosí každý, nevidí
 len cudzie — no že predsa ťarchou sú,
 ocítiač vlastné, cudzie preminie...
 I prosím... A keď i sám ďakujem
 za úctu; a keď odporúčam sa
 i svoju žienku ďalšej do lásky
 vás všetkých, tento pohár, dovoľte,
 nech vypijem ho vaše na zdravie!
 na shodu, pokoj k ďalšej zábave...“
 Blažkovci rástli až, kým hovoril
 Ezechiel. Žofka nežným pohľadom
 utkvela na perách mu zbrnelých;
 chápala lebo nie, no bolo znáť:
 jak v dušu lapá každý jeho hlas
 a otvoreným zpola pyštekom
 jak dychtí urvať z jeho bytosti
 až jagotavej pre ňu... Eljaš zas,
 keď Ezechove počul vývody,
 len laktom zmykal, zmrmlal popod nos:
 „Hm — dalže by ti Beňo nebohý,
 hm — prevrat...“ Ezechovej po reči
 sa zdvíhal, ale zdvihnúť nevládal;
 „hm (cmuknul) nebodajná Krupina...“
 Chcel Ezechiela najskôr zavrátiť —
 či Nátanovi abo Blažkovi
 vyčítať svoje? kto zná? Sed'ačky,
 no podporený jak prv, začal aj
 či vlastne započínal s mnohým ‚hm‘,
 „bří“ — „ale“ — „ja som“ — „ja viem“ —
 „holopysk“ —
 „trhani“ — pričom hádzal posunky
 pravickou však; ale nikam nájsť
 vodiacu nitku v ume — Jazyk mu
 viac lolotal len, až i voviazol
 v mrmlanie púhe — V rozpoložení
 tom kolísal sa za čas na lakti,
 až hlavou razom skĺzol k ramenu
 i stal sa božím...

Bo už k polnoci

či po nej bolo, keď čas čepčenia:
starejšie utiahly sa do zadnej.
Tam Žofku ihneď vzaly do krúžku,
na stolec posadily; samy však,
horiace sviece v rukách, pri speve
tých prenikavých piesní, v ktorých sa
mladucha lúči s vencom zeleným,
s tou krásnou partou z perál, z atlasu,
juž nenosila iba do času,
i rada by ju ešte podržať,
no družba náhli, že ju treba sňať —
so slobodienu zlatou, na kriecach
jejž s' a to vtáča dosiaľ lietala
po dúbavine... takto spievajúc,
sa otáčaly tíško kolo nej.
Že k slzám pohlo ju to, ľútostne
sa rozplakala — nediť; okamih
to predsa veľavážny pre každú!
Okamih, v ktorom všetko zmení sa,
v ňomž zrazu celá panny minulosť
sa zjaví v svetle a jak za hoľu
by mračnú hviezda, hneď i zapadne,
tmu v duši zvíťiac mladej... Ku tomu
družbovský, Gábor, ozaj tiež už stál
tam ani cherub s šablou, aby ju
vypudil navždy z raja mladosti;
kým zo starejších jedna (Blažková)
jej rozpletala vlasy, strehotal
i hodne súril, aby sňala už,
čo jemu patrí, partu zvenčenú —
„No, s buka spadol, oddýchnul si!“ mu
odsekla, „aký vojak! — Čakať, kým
jej odspievajú — Tuto! to ja var'
len s hlavy strhnem a — na!?“ „Nečakám! —“
a dral sa v kolo; ale družice
ho zadržaly, smejúc sa mu: „Nič! —
Ak dáš nám po byločke? ináč nie,
Gáborko!...“ dráždily ho. „Ani zbla! —
no nemrzte ma — Chytró!“ nástojil.
Znal svoju úlohu: že veniec má
nenarušený odniesť v triumfe
a na šabielku pekne zotknutý
s tým heslom „Dobrý boj som bojoval —“
staršiemu prezentovať, i že niet
pre družbu väčšej hanby, ako keď
prepasie skvost ten abo zošklbú
mu družice ho, chtivé vydaju.
I preto strážil tak ni šarkan u
dvier pokladnice, zmáhal prekážky
a odhrýzal sa jašteričkám: až
konečne veniec šťastne ulovil;
zablahorečil mladej, družiciam
sa vymocoval z rúk a s korisťou
čo víťaz hybaj! umknul, plesajúc,
vo dverách ešte sraziv ostrôžky —

A Žofke z rusých vláskov зробили
priam kontík, jak sa češú zemianske
nevesty. „Čepiec!“ riekla Petrova,
„sem...“ „Už-už... tu je,“ priniesla
ho totka. (Biely bol ni ľalia,
okrúhly, s šírou stužkou ružovou.)
„Je krásny vskutku! pristane ti — Nuž,
vo meno božie...“ I už pripraviť
ho mala; ale vtom v pitvore hluk —
Dnu, sprevádzaná matkou, babami
(podistým od posluhy, z kuchyne),
vpálila slúžka, posol Esterin,
s dost' hodnou škatuľou. Až skrahly, tak
ich zarazilo všetky. Zvláštno! Či
tak chytro by sa bola smierila?
Hrom z čista-jasna — Čo viac, hneď i dar?
Skutočne zázrak! — Zvládla zvedavosť,
hádalý — „Stavím, čepiec zlatý, ten
s drahými kamienkami, s perlami —
veď viete? nosila ho Hestera —“
„Skôr k začepčeniu z čipák ako sneh,
vie predsa...“ „Najskôr bude toho viac,
nádobu hodná...“ „Tedy dáme z tých,
musíme!“ „Chvalabohu!“ Bocková
oddýchla — „a ty, Katra, povedz, že
ďakovať dáme pekne — Dočkaj len,
priam výslužku ti...“; ale slúžka šla,
šla rýchle domov. „Veďže otvorte
ju skoro!“ podúrila Petrova.
„Akosi tuho trčí, bodaj ťa —
sťa by ju boli priklincovali —“
„Daj ju mne —“ „Ba mne —“ spely na pomoc
jej razom krdľom. „Ale čakajte —
toť (pustil vrchnák) Sviet'ťe!...“ Poslúchly,
i skoro všetky čiahly v škatuľu;
čo ale bolo, čo ztiaď vytiahly,
zpomedzi množstva všakých papierov?
nuž — klopty. Prekvapenie opätne —
„Ach!“ zaupela matka, dcéra však
tvár skryla v dlane — „Ejha!“ Petrova
mlk prerušila, „bolo to tam! Ten
bol, je i bude predsa najkrajší,
v ten začepčíme — drž sa, dievčička...“
„Za pomsta! (Blažková zas.) Ako by
už v kloptách nebolo žien poriadnych,
viac ich jest... Netrápte sa! Ráno hneď
ich pošleme jej nazpät s odkazom,
že keď už chce dať, v Starých Horách nech
dá aspoň krajšie ukleptovať, hej! —
Toť, mojim dievkam zídu sa, ba i
mne starej ešte...“
Začepčenú už
odviedol Gábor medzi svatov. I
keď pohovoril s Blažkom úradne,
čo mladú žienku Žofku predstavil

Ezechielovi — tento ale sa
 jej priznal zrejme s veľkou radosťou,
 pravicu vrelo stisol druhovi —:
 dal zahrať, i jak rezkú zahúdlí,
 na obe strany vzal sa zvrtať ju,
 nevestu krásnu, mladopečenú
 (až v náruč si ju zajal Ezech sám);
 čím zapríčinil, že aj ostatní,
 čo totiž mohli, s búrnym výskokom,
 tralakajúci, vtrhli do tanca.

No onedlho dali na stôl, vraj,
 že pokladanku: koláč, pletenák,
 rozmerov dúžich, vôkol ktorho si
 roj jabĺk sedkal pekných, červených
 ni detské tváre... K tomu pečienky...
 I chutnali si... Blažko predniesol
 úvodné sady... Ktorás' starejšia
 však zaspievala mladej neveste:
 „Pozri si, Žofíka, hore do povaly...“

— Deň nato týmže hlučným trávili
 spôsobom: zčiasťky bujných pri hodoch
 (ichž chýr už viac ráz obec peruťou
 obohnať silnou, tu-tam upustiť
 páperce, pierko vzácnu za korisť —)
 a zčiasťky na tanci: tu na krčme,
 tu doma u stola. Dobrej vôle im
 skôr pribúdalo než by ubudlo,
 a z jaročkov tak mnohých, vzprúdených
 tok povstať musel valný. Ba i hry
 si v kratochvíľu vplietli rozličné,
 jak nivou mysle štedre skropenej
 i ožiarenej slnkom povole
 im skvitly: zapýril sa vlčí mak,
 nevädza žmurkla, šepka sypačka
 a štrkáč zhrkal... všetko prejavy
 prírody nespútanej. Napríklad
 (snád' Eljašovi zafatinkovať
 sa za včerajšiu chcjúc nehodu):
 do obžaloby vzali kohúta,
 zasadli súdom takoj, po stručnom
 však pokonávaní i vyniesli
 hneď ortiel nad ním: strašný zločinec
 ten že má podstúpiť smrť a to priam,
 bez apeláty, hlavy soťatím!
 Za katov hlásili sa družbovia;
 a ženské zanôtily k poprave
 tak srdcelomnú pieseň, kuracie
 až obecenstvo nárkom sfikalo,
 prúd krielcí stierajúť slz — Eliáš
 do Blažka: „Ty bys' nadstaviť mal krk,
 ty podšťuváč! hm...“ „Prosím! panáček,
 vy máte hrebeň rúči, hrvoľček
 až radosť, k tomu pierka červené —
 A potom každý kokoš zemanom,

šak ostrohy má...“ „Ti dal, Eliáš!“
 k tomuto Peter, „ajaj!“ „Ved' ty, hm —
 prokátor čertov — Ale odoraj
 mi kde raz ešte, nahľadáš sa! Dnes
 sme dvaja...“ Peter sepnul plecami — —
 Zas pošli hajnám (ozaj pod hajnom
 čo mužskí). Najprv ku potoku, tú
 si vyspevujúc pieseň:
 „Keď som išla na vodičku briežkom,
 pripadla mi moja hlávka sniežkom —“;
 zatým však
 ťažalo vzali s jarmom, v tamto os
 zabili, na ňu stokli koleso,
 v to ale s jednej strany dedka a
 oproti pripravili babičku.
 Jak túto z šúpy — formovali (nos
 jej označoval špalok skrivený,
 dve slivky oči, ústa lubu kus
 ohnutý v žliebok, dnuká kolozub —
 a vlasy chlpy z klkov —), Eliáš
 prehodil: „Hm, hm — ja bych poradil
 vám babu! živú, zlostnú, strapatú —
 Ved' viete, včera jakla z obloka —“
 „Var' Judku!?“ kríkol Ferdo s chachotom,
 „a vy zas ded'kom...“ „Ľapták! umýva
 od rána hubu, predsa... Varuj sa
 hm — nihilovať... Prídeš ko mne, príd'!
 dá tebe ona, dá! —“ „A Jakub, ten
 poháňať bude... I tak... alespoň
 nech bičom plieska!“ „To nie! ani nie,
 to naše kiare...“ Halaj odseknul.
 A prestrojení však (jeden z nich
 za slameného kňaza) odišli,
 vraj, po pýtaní oných po domoch,
 z nichž účastníci boli na svadbe.
 Po tomto... ale kto by vyrátať,
 opísať stačil každú roztopaš
 a figle, aké v ten deň spáchali? —
 Niet toho pisára! Len slnko snád',
 čo opäť jasnou tiahlo oblohou,
 zrieť, počuť mohlo všetko vôkol; čo
 jak lúčov, toľko písúcich má rúk:
 to mohlo by byť vstave poznačiť
 ich všetky činy: as' kol na blanu
 nív zasnežených, strání...

Vo stredu
 či v svadby tretí deň (— bo Eliáš
 urputne súril odchod; Bocku s tým
 odpravil, pravda, v žarte: bylo, vraj,
 a není, prejedlo i prepilo
 se, item... item... účet hotový —),
 o polpoludní sobrali sa, a
 pár mladý v čele, jak prv, pochodom,
 no takže s treskom-pleskom, pri speve

tých ‚Ostávajúte zdraví...‘ odtiahli
do Elov. Práve mali do dveríec —
tu Eljaš (lebo navzdor pesničke,
že: ‚Otvárajte vráta... ideme
zd’aleka...‘ tieže boly zavreté)
brnk! vopred fortňou; a jak zhrčili
sa všetci u dvier, už stál za prahom,
a pokyvujúc rezko čapicou,
so všetkou, akou vládol vl’údnosťou,
všemožne pekne vítal príchodzích;
„Hm, Judka, kde si!? skoro chlieb a med!“
s patrným srdom skríkol po druhé.
No tá ni hláska. Iba v kuchyni
sa šerudili — dvere však tiež klop! —
„Nič — hm — A rúcho!? (v čelo trkol sa)
kde, Ondro? Ideš takoj nazad poň!
Nevesta každá...“ „Či som rúšnica?“
ho prerval Blažko. „Nuž tak žena... hm;
hej, Judka!“ zdupkal. „Žena môž’ byť; no
mladucha ešte neodobrala
sa od rodičov — nemám pravdy?“ „Čo?
ty? kedy? — Ale nič to; nože dnu,
dnu — Judka! — nech sa páči — Čertica...“
tak všako nesnádz asi zakrýval,
i tetelil sa, smiech si nútiac v tvár —
A povchádzali. Dnuká pokryté
síc’ boly stoly, ale prázdne. „No,
hm, predsa aspoň toľko...“ S tým
mentieku shodil, dal sa do práce,
usádzat’, zahovárat’ — „Ezechiel!“
prevolal, „nevestička! i vy, hm,
pomocťe, i vy, ako doma... Kde
len trčí devla?“ Judka vošla vtom.
„Jaj, tisíc... kde sa šúľáš, povedz!?“ A
k nej bzíknul, „rec, hm.“ „Ale — na pôjde,“
mu odvetila, celá bez seba.
„Hľa! tiež tam...“ Blažko kríkol. „Lenže, hm,
si nečul šarapatit’... Rozdiel, vieš?...“
K starejším postúpila a omluvou
preriekla: „Ale nečakala som
vás ešte, nik mi neodkázal, nik;
nuž preto, preto — ale vďačne — Mám
hotovô...“ I to občul Eliáš
i splasal: „To je žena! hotová,
hm, kedykoľvek; uč sa, Žofia —
veď tak ti meno? Potom u mňa sa
aj obedúva, viete? ako náš
Kazimier obesí sa — bom-bom, hneď,
nie ako hockde!“ „Chvasty, braček, to!
nič inô...“ Peter mu vtom. Nedočul
snád’, pokračoval: „Ale, Jano, mi
zle nerozumej; si svat! tebe česť,
hm, prvšia u mňa! Nuž a žena kde?...“
„Oj, príde; ešte doma kutí sa...“
„Nač? Lebo všetko tu sa dokončí,

tu bude kyjak! A ja dúfam, hm,
že dom môj bude takým traktírom,
jak žiaden iný! Toľkej čriede aj
hm — treba, braček — ani kobyľky
to, veď vieš, ktorí? — Nono, naložte!
až stoly budú stenať pod ťarchou...
Hej, Žofka! fertuch...“ „Hej, pán strýčik, hneď“,“
sa sponáhľala. „Strýko, dievča, vieš?
alebo — tato. Len mi privykaj,
zmok zlatý, he-he-he, hm — lasička,
tak friškô“,“ potľapkal ju po líci.
„Len, Judka moja, slušne!“ „Ale — viem,
viem, sadni —“ vrkla. „I tým, čo sú dnu
za stolmi; i tým, čo sú v pitvore;
i tým, čo na dvore... Och, to je len,
hm, radosť! ženiť, to je potecha!
môcť všetko rozdať, čím len vládneme,
i voľa, osla...“
Tak bol vzrušený,
tak naklonený svetu celému.
A vskutku vyznačil sa. (Prvý raz
v živote zdarma.) Dával jesť a piť
až zbytkom, že sa každý podivil,
čo znal ho dobre. „Už ten šalie sa“,“
Petrova škrkla, „toľký predrenec...“
„Ja (Nátanova na to), povedal
,a‘, musí i ,b‘...“ „Ale (sused im)
nebojte, že by zašiel po ,zať“ až;
má za ucháľmi...“
Ferdo: „Aspoň raz
z Eliášovho do rozpuku — na
dva týž'ne aspoň! Žena moja, jedz —
Chráň, Jakub! nehaj pacienciu,
až na Hladovku pôjdeš...“ „Dobre!“ ret
k úsmechu podňal Eljaš, „na to je,
len na to! Ferdík. No, aj máme vždy,
vždy po dônovku hodne d'aleko!...“
„To potiaľ bude svadba?“ „Šibal! hm,
má mertaťuk — Dobre! ale budete
mne robiť, svážiť môjho do humna
so všetkých zemí! ako?“ „Nedbám, ak
vždy budú hody...“ „To už opýtaj
sa Judky! tá má štoky pod rukou;
ja čo len na trh odmeriam vše, hm...“
„A vrchovate?“ „Ovšem, bez štrichu,
vždy natrasenou mierou...“ „Bez trasu?“
„Hm, pravda — iba samo sypne sa —“
„Ak do podolkov dnes —?“ „Bár do plachát,
do batohov, hm: sám stôl podrgnem...“
Tak zabával sa s každým, štrngal si,
dal zahúť jeho grošovku. A bárs
aj zapárali doňho vtipy: dnes
(snád', na svoje že prešiel smetisko)
nik nevysotil by ho z koľaje,
čo aký hrubý kameň vrhol by

mu pod koleso vôle tekavej.
No aj mu išlo mnohé po srsti.
Zajedno: Judka posošila sa
čo žena, ktorej povest' mužova,
tá dobrá zvlášte leží na srdci;
ved' bolo ozaj všetko v hojnosti
i dobré, ako uvažoval sám.
Stred obehu však povstal Blažko, i
mu polichotil hodne všelijak:
vraj, to už zemän! pohostinný pán!
muž, hospodár i gazda... Prvý strýk
pod slncom! ktorý ruky obidve
rozprestrel nad synovcom strapeným...
A Judku ešte ako vyzdvihnul!
Že na pôjde keď bola, nebola
tak vysoko: — jej krásne vlastnosti,
jej súcosť, štedrosť, vl'údnosť, milotu...
Len prirodzené: rečiach po takých
že nastal hurhaj; cvengu, výsku že
a dúškom konca-kraja nebolo.
„Si mandragora, Ondro! kýsi čert —“
preriekol Eljaš, utierajúc si
sl'z púte, čo mu tvárou potiekly,
bo pokým vravel tamten, nestačil
ich smazať, meravo stál, počúval
a obe dlane k ušiam nadložil.
„Šak sa ti páčil teraz?“ Peter mu
nadhodil. „Pravda, hm — a čo by nie?“
„To verím.“ „Môž'š.“ A ozaj podivné:
i jemu samému sa rozviazal
vtom jazyk; rečnil — ovšem, bez ,hm'-ku
to nešlo, len s ním. „Judka moja, vieš?
(pokriknul) to tu naše kuratá!
hm — dobrá kôčka dobre fedruje;
i volaj, volaj zobať: cip-cip-cip...“
A dodal: „Nie som taký sprostý, hm,
jak kto by o mne myslel; ačpráve
čo na mňa boli mali naložiť,
šlo na Beňa... Ech! čo tam po tom? hej,
by sme si reči nezabudli!...“ A
zas statne ľulkalo sa. „Zahrajte!“
rozkázal Eljaš a brnk! uprostred
bol izby. „Žofka, hybaj!“ pokývol —
Šla ostýchave. Pochytil ju a
vyzvítal až no — „Vivat!“ kríkli. „Hm —
tak uctievam si doma nevestu...
A teraz — Judka!“ Ledva stihla dať,
čo práve niesla, na stôl; i dost' sa
oddudrávala: voľky-nevoľky
musela zvolíť, tým viac, všetci že
tiež stáli na tom, „tak je!“ zvýskali.
I tancovali. On si skackal, tá
však cifrovala s nohy na nohu,
sťa račica by... „Hm, toť, Judka, sme
nič nezabudli! šak? — hop! zvrťaj sa —“

(„Just mrkva s paštrnákom...“ podštrknul
susede Peter.) „Vivat!“ zhrmelo.
A to ich rozjarilo natoľko,
že zpoza stolov mleli sa, ba čo
viac, prez ne vyskákali do tanca;
i čosi-kamsi, jeden vzprúdil vír,
spev rozliehal sa —
„Ale do krčmy!...“
a skokmo z izby vytratili sa;
čo starší ciepkali, jak vládali —
Len Ezech tíško tajšiel so svojou...

K večeri prišli zpät. Bo Eliáš
ich zrovna zajal: u neho sa, vraj,
aj večeriava! i čo obed by
bol trval po samú až večeru —
V zemianskom dome, vraj, tak býva vždy
— kde totiž ešte nevypriahli —: tam,
vraj, kozub nikdy nevystydá, sťa
by dáky Turek dymník večite
si fajčí, dnu však stola holého,
vraj, nikdy ešte cudzí nevidel.
Jak sedali si, velel Eliáš:
„Hm, Žofka! za stôl — rúce s Ezechom!
Tam vaše miesto, tesno pospolu
sťa tie dva prsty — i tak počujem
vám srdcia pišťať ustavične, a
na obed videl som, čo všetko vieš.
Nu, bude z teba žieňa, bude! hm...
A teraz — celá moja čeliadka,
do ruky! z ruky do úst — do mlyna!
a z mlyna — do nôh a či do hlavy!
kde ako ktorý chce — a nevesty,
hm, pod čepce! hneď krajšie zakvitnú —
Ty, Jurák! ale poklep, ak by sa
čo zhubilo kde...“ „Vďačne urobím...
Kto puknúť mieni, mňa nech prikývne;
i debnára som schopný nahradiť —“
Večera bola žirna. Trvala
až do bieleho skoro rána, a
neveľmi treba snád' už stvrdzovať,
že pri rozmare najstrakatejšom:
ni lúka keď je v plnom rozvitku,
na byl'kách kviet'a, kvietím motýle...
I načo šíriť slová? keď i tak
už čel'ad' známa — Ináč krútnava
to aj, jež žiaden nerozkáže duch:
stoj! na okamih, že ťa vystihnem;
nech zmeriam tvoju šerú hĺbinu,
nech spoznám vlny, svetlom zažiarim
do očí každej, akou dúhou hrá?...
Nie! nepostojí, ďalej ubieha
kolesom, piercom hupká bielych pien,
huk, vrenie... Snád' aj ináč nemôže.
„To jenerál, šak!“ Petra oslovil

vtom Jono, smudiac blkom cigaru,
 „nuž kajúcne var' už raz prisvedčíš?...“
 Bo Eliáš im nedal odlihu:
 tak komandoval — až i povystal
 mu jeden-druhý... „Do špitála s ním!“
 zavolať bodrý vojak. Nátan si
 plešivú hladkal hlavu, prečo? on
 sám vie len. Kľuckal, brnčal Efraim,
 a jeho polovička za každým
 „nuž tak“ sa ovievala ručníčkom
 tým tuhšie — „ovej,ovej, vetričku!“
 sť'a keby bola zhúdla. Mládež zas
 v hrách preberala — až sa dohodli
 most stavať veľký — prez Váh hlboký —
 „Hop!“ Ferdo zhvízdal, „ja som palier, hop!
 Nech oprobujem, či je mocný? či...
 juj, švarná slzaj!“ cmukol družicu —
 Tá nelenivá, švac mu zaucho —
 „Ej!“ ssipel, „požehnaná dlánočka...“
 Tak každý výraz dával nálade.
 A Jakub? V ústach pípku, hojdaľ sa
 na miestku, spadal vždy viac do hrbky,
 no ruky na stole mal stále a
 objímal tuho ten svoj kališteľ.
 „I jak sa máme?“ Blažko ku nemu.
 Pokýval: „Len ta — len ta — držím sa —“
 „A operadla, ašak?“ Ferdo v to.
 „Len domov ako potom?“ „Pomaly —“
 „Ak ani tak nepôjde, Jakubko?“
 „Poslúžiš, synku — pod pazúšku ma
 zaberieš; doma opri o stenu,
 vieš? tak už zájdem...“ „Tisíc! Tedy var'
 len naliat' ešte?“ „Pravda!“ ozval sa
 Eliáš hurtom — —
 Judke bolo už
 primnoho toho; fľochla z kuchyne,
 zas prisotila prudko dvere —
 Deň
 prezeral okny. „Ľaľad', ráničko! —“
 „A kedy zmrklo? prisám! neviem, nek...“
 — Vo štvrtok (ktorý bol aj posledným
 dňom svadby) tamže poschádzali sa,
 kto prv, kto neskôr, ako mohol dôjsť.
 Vraj, na otrusky prišli, ako aj
 ak by tak v bočke ešte ločkalo;
 bo tamtie by, vraj, vtáctvo nebeské
 alebo snehové tot' motýle
 — veď bijú sa von zase mlynári —
 pozobať mohli snadno, súdku však
 by zaťaželo iste v žalúdku.
 „Čo pravda, pravda!“ stvrdil Eliáš,
 „hm — nemyslíte, že ste vyjedli
 ma za deň cele... Z bočky musí tiecť
 tiež ešte jarkom — Judka, dokazuj!“

(Tú skoro puklo zlosťou; predsa, vrah,
 im vykrámila všetko, rabošom,
 a ešte sa ti doredikajú —
 no Eljaš kázal: muselo sa stať,
 a čo by vziať ho mala zpod zeme —)
 „I radostníky ešte majú byť!...“
 „Neboly včera?“ ryknul Eliáš.
 „Nie!“ „Budú dneska; Judka, nakladaj!...“
 A čosi-kamsi: preds' len vypriadla
 i nastolila zdostač všetkého.
 „To žena!“ Eljaš výsknul. „Veru hej!
 hej, veru!“ prisvedčili všetci. „Hm!
 niet druhej na tom svete —“ „Veru niet! —“
 „Hm — ale Žofka bude taká tiež!“
 „Ja, bude —“ Vo všetkom sa srovnali.
 I hodovali znova ochotne,
 spôsobom známym, časom zabehnúc
 do výtržností všakých —
 Podvečer
 dal rozkaz Eljaš: „Chod'te po kúdel'...“
 Za nimi zvolal ešte: „Od piesta
 až počnúc — s ktorou vecou robila,
 to všetko prineste mi! — Zíde sa...“
 „Ja, veďže nie tak —“ Bocko zatočil —
 (bo sami boli už). „Nuž?“ Eliáš
 vypleštil oči. „To, že v oddávky
 sme sa už boli dorozumeli;
 či nemám pravdu?“ „Pravdu-nepravdu!
 hm,“ Eliáš mu; „trvám na svojom:
 tí u mňa budú!...“ Judka poštuchla
 ho tajne; ale obozrev sa, doložil:
 „Co jsem psal, psal jsem!“ „Ale, strýko náš,“
 sa ozval Ezech, „pekne od vás, hej!
 i povďačný som... No ja odprvu
 — preds' mojou vecou je sa udržať
 i ženu, ináč nezaslúžil bych
 ver' mena muža — vravím, odprvu
 ten plán mám: Korodovskô prenajať
 na viacej rokov — (Judke odľahlo,
 až povzdychla si —) A tak prosím vás,
 veď poznáte ma... (tu sa zapálil),
 pri tomto podniku mi pomocťe —“
 reč schvela sa mu. Eljaš zosľkal,
 „si žid? hm, či čo?“ vrkol tupo, „a
 čo za pomoc chceš?“ Ezech mlčal však;
 v tú chvíľu pocítil snád' po prvé
 tiaž kroku svojho — „Nič viac, strýku, nič!...“
 sa sobral. Bocko sa chcel zamiešať,
 no Eljaš predbehol ho: „Synku! hm,
 tu roboty dost', oj, dost'!... Potom, vieš?
 jar príde: vyjdeš pekne do poľa
 a obrázdiš si zeme otcovské,
 priorieš k mojim; i tak patrily
 k nim, synku... A mať nech tam súdi sa!...“
 „Tak nikdy, strýku, nikdy!“ Ezechiel

zamietnul trpkú. „Ale,“ ohlásil
 sa Bocko, „v takom páde čo by ste
 s tým urobili, kde my bývame?
 Bo to som určil deťom a aj dám —“
 „Hm — ak nie ináč, do árendy...“ „Tak?
 To zase nikdy nedopustím ja!
 Priam na Jozefa vytiahneme a
 tí zostanú tam — to si vinšujem,
 i moja žena...“ Žofka túlila
 sa k Ezechovi teraz ešte viac
 i do tváre mu zrela, obojím
 sa zdala prosiť, aby poslúchnul —
 On celou dušou svojej vrúcnosťou
 jej tiskol ruku; ale rozmýšľal
 len ďalej — „Ech, čo?“ škrkol Eliáš,
 „to ukáže sa... Od vás závisí:
 či tu a či tam? — Ak tu, vďačne, hm,
 šak Judka? pravda —“ Plecma zmrdala
 a suchla dvermi. „Stojím na svojom —
 hm, ukáže sa...“
 Rozniesol sa spev,
 a oknom plápol bolo vidieť sviec,
 húf uličkou, ruch — Niesli praslicu
 vysoko vytýčenú, zvenčenú
 i ostužkanú zdobne. Pred okny
 zastali. Hudba zhrala do skoku,
 i zdupali sneh takoj — Jeden ich
 hnal v tanec, vzduchom piestom zamával —
 Po chvíľke vtiahli s hurtom, s povykom;
 zavinšovali: By, vraj, nikdy nič
 sa Žofke nepretrhla! — Točiť ju
 na mĺu! ďalej... Do divého sa
 pustili šantu, letkom krútili,
 vyskakovali, o stôl trkli vše —
 zas dlaňami bac! v trámy, dobre že
 neskydla poval, všetko kopřcky
 nepošlo v izbe čím hore, tým v dol —:
 až Eljaš zhmkal, cele zjašený
 v barboru kopnúc, vrieskol spurne: „Dost!...“

*

St'a skočná srnka z hája na pokraj,
 tak z dveriec švihla; podľa záhradky,
 juž zrána novo skrášilil vďačný máj,
 by ozdobnejšou bola na sviatky, —
 tak švihla z tieňov lípy na cestu —
 Svet videl kráčať — mladú nevestu.

Na nôžkach z kordovému čižmičky,
 čo spevne vrzly každým pri kroku;
 z hodvábu sukňu, po nej hviezdičky,
 snád' vo blankytnom tkanú vysoku —
 skôr látka len ztiaď našské pod ihly —;
 záponku zpredu: kúsok rannej hmly...

Živôtok driečkom rýdzi zlatohlav

a z plecnic stužky — Prez ten kosičky
siet': kvetnou lúčkou čistý jarku splav —
zpod tej však prebleskujú perličky;
na hlave čepiec: samý zlatý jas —
Kam oko zazrie: kídeľ vnád a krás.

Zemianka? pravda, ona. Taký kroj
len ony nosia, strojné zemianky.
Slniečka lúče za ňou... včeliek roj
jak za stydlivým kvietím pohánky;
či vábom pierko v ruke? z rezedy...
Či tvár, kde milosť s krásou susedí?

Turíce boly: sviatky velebné.
Deň ani rosa v kvete. Slušno, k nim
že pripravila sa tak malebne.
Len slušno, vhodne v čas, keď cherubim
prúd Ducha naráža v dol, zo plamu...
Spevníček v druhej — spechá do chrámu.

Hneď za ňou z dveríec kročil mladý muž,
čo svieca — Tiež tak k sviatku hotove.
Pár krôčkov — a ju dohonil by už;
no na hradskú vtom Gábor Šimovie
tiež zahnul z ulíc, v tomže úkolu:
ho zahovoril — I šli pospolu.

Kus nižšie ale, kde toť orgován
nad cestou spriada vetev k vetvici,
dom Tomášovie — Z neho ako laň
vybehla panna — rumeň na líci,
Marienka známa — Hor' sa zopála
a z orgovánu ešte trhala.

A ženáč — bo sa už-už sblížili —
druhovi šepol: „Tys', hľa, mládenec,
a pozri! dievča, kvietok spanilý —
Nuž?“ „Sprevádzať var?“ „Prirodzená vec —“
„Ba! —“ „Slúchni, braček — lebo kto ho vie...?“
„Daj pokoj...“ váhal Gábor Šimovie.

Na „Dobrô ráno“ ženáčovo zrak
sklopila náhle — Bola v rozpakoch.
No Gábor pridružil sa — (rúče tak);
„Smiem odtrhnúť si z orgovánu?...“ „Och...“
A ženáč šibnul, za ženičkou šiel —
Kto boli títo? — Žofka, Ezechiel —

Od Bockov vyšli. Lebo, ako jej
rozhodnul otec, tak aj stalo sa
vzdor povytáčkam Ezechielovým:
tam bývali si sami ani tie
hrdličky v hniezdke. Na majetku, čo
ku domu patrilo, hospodárili,
ba nielen na tom: lebo Ezechiel,
jak úmysel mal, z onej kúrie
vzal do prenájmu predsa mnohý kus,
prednejšie hony (— Otázka len, či

s pomocou strýkovou?...). A pretože
 on hospodár bol súci, rozumný,
 ona však varovčivá gazdiná
 a robotnica, ani včielka vždy;
 pretože žili v láske, svornosti
 a bohabojne, znajúc: modlitba
 že vrúcna zavše nebo preráža,
 i čoby bolo skryté v oblakoch
 tých najhustejších — i že pokora
 je onou palicou, čo na cestách
 života najskôr zdrží od pádu:
 boh požehnával prácam, úsiliu
 ich, vzťahali sa očividne...
 Keď
 im času zbudlo, Eliášovcom
 pomohli zavše — v poli — na humne;
 no beznáročne vždycky. Vtedy vše
 Eliáš zhmkal: „Ani na krok viac!
 tu buďte...“ ale najskôr očistom
 len: bo ich predsia nechal domov ísť,
 jaknáhle bola práca skončená.
 Ved' kto by vyznal sa aj v podivnej
 prírode jeho? ktorý zdravý um
 v tej krížnych pováh hroznej mäteži? —
 Snáď preds' len najlepšie ho Estera
 znázorňovala — Nie div: znala ho
 najlepšie, všetky srdca záhyby —:
 až do tých nazrieť, vniknúť do ľadvín
 mu, nadosť majúť príležitostí,
 odkedy slula jeho švagrinou.

A táto — jakže? — Asi ako ten,
 kto oželel sa, na svet zanevrel:
 tým úmernejšie zaryla sa do
 prác neustajných kolo gazdovstva
 (až služobníctvu u nej vydržať
 len zťažka bolo možno...). Neskoro
 spať chodievala, včasne vstávala,
 a navzdor veku dosť už sošlému
 zas hrdlačila ďalej, oddychu
 si sotva prajúc, spánku. Služobných
 tak neraz harušila: Stará som,
 šedivá, a preds' stačím silami
 i chuťou! no vy, každý ani buk
 a dievka ako kopa: iba ješť
 a drichmať!... Hanbte sa!... Dosť ľahko však:
 skôr nevôľa len z nej tak vybuchla
 vše, rozdráždenosť hlbšej príčiny —
 Snáď zámienkou aj všetko: ako by
 tých zamestnaní hrubých kobercom,
 tou drsnou plachtou klopôt večitých
 pozakryť bola chcela nadobre
 trhlinu v svojej duši, puklinu
 na srdci materinskom, vdovy strasť
 i opustenosť... Prirodzene, i

sporila pritom hodne; na hľbu
 snášala, sotva kedy postaviac
 tú otázku si: kto to poberie?
 kto hovieť bude si z jej mozoľov?...
 Bo z hrozieb známych nevyplnila
 ni jednej dosiaľ. Nepredala zbla
 z majetku a aj sotva urobí.
 Tiež nevydala sa; i že by to
 raz vykonala, veriť nemožno:
 bo jestli ktorá, ona na pranier
 nevrhne nikdy ženskú hodnotu...
 A zolvicino dievča Uličku
 (na Petra-Pavla práve s mnohými
 konfirmované bolo v kostole,
 i z katechizmu ozaj, sť'a by hrach
 bol metal, rúče odpovedalo,
 živôtikom rúčky, vlásy v štipôčkach
 kol čielca, stojac z radu vyzvané
 tam pred oltárom jasným...), dievčatko
 to že či kedy vezme za svoje? —
 Od tých čias aspoň viacej nespomla...

Nuž žila, ako mohla: neozrúc
 sa o nikoho, vyhýbajúc i
 potyku s ľuďmi — Čo viac, v kostole,
 ni tam už nesedala ako prv
 v stolici z predných, ale zakaždým
 hneď u dvier utiahla sa za mriežky.

*

Po rokoch (— minulo ich päť či šesť —)
 Estera v dobe sbierok, podvečer
 — už kosom slalo slnko pablesky
 kol na strniská, nižej stromovým
 obradov preblieskalo zárive,
 vtom osvietiac vše záprah so zbožím —
 šla s poľa práve, uzol na ruke
 opálajúci, hlavu schýlenú.
 I jako drbolila dedinou
 znaveným krokom, jata pomysly
 (snád: čo má ešte dneska poridiť?)
 či akej práce ťarchu zajtrajšok
 navalí na jej chrbát shrbený?...),
 i ku domovu doháňala už
 po prašnej ceste: zrazu šarvanček
 tu tmavovlasý! — Náhle vylúčil
 sa z krdľa detí, ktoré sedely
 u plotu, hučkajúc sa na brvnách,
 a pobehnuv jej v stretky poskokom,
 ju prez jej vetché zobjal kolená
 tak prudko, že až našinula sa —
 „Och, pačrev!“ rykla celá splašená,
 „och, bodaj... tak mi prebrať driemoty!...
 Len toľko, že som neprepadla prez
 ohavu... Ideš zpod nôh!...“ Chlapča však
 tým tuhšie trímalo ju, do rancov

sa vrepíac tlačeníce. „Ja vás rád,
 rád veľmi!“ výsklo, trocha račľujúc.
 „Id'! — kopnem ťa, ty žaba!...“ „Ale no...“
 zas chlapec frnkom, prekážajúc jej
 urputne v chôdzi. „Čie si, potvora!?
 há?“ — Vozrel: „Ezechielov — Bockovie.“
 „A jak ťa zovú?“ „Benkom.“ Strhla sa,
 odtisla hlavu decka strmo: „Ta,
 ta, háďa jedno, plemä jašterčie!
 id'... nezavadzaj!“ vrkla. „Nepustím,
 nepustím...“ chlapča plačky zvolalo
 i túlilo sa k nej. „A kto som ja?“
 „Vy — moja stará matka! moja, hej —“
 „Nepravda! — Zdvihni takoj klobúk si
 a choď, choď, chlapče! Nehnevaj ma, čuj...“
 „Ja nejdem — S vami pôjdem, s vami len —“
 „No! ubijem ťa...“ „Stará matka! nie...“
 „A čo chceš predsa? povedz!“ „Jablčko
 si prosím, stará matka! jablčko —“
 „Nuž, s jablone som spadla var', či čo?
 Choď, nemrz — ani nemám v kešení —“
 „Tak krásne u vás rastú vo dvore
 (tu mľaskol), videl som ich špárou vrát...
 Z tých, stará matka, jedno! — Joj, ja vás
 rád vidím veľmi, veru! —“ „Nuž tak poď!
 poď...“ riekla. A vnuk, v tyle klobúčik,
 keď zobzeral sa ešte po deťoch,
 jak by im riekol: hľ'a, ja budem mať —,
 s vysmiatou tvárkou šiel s ňou, hupkajúc
 i štebocúc jej pritom; sukne však
 jej ani vtedy ešte nepustil.

Len vošla s chlapcom: vzala tyčku a
 potriasla konár. Hodne cuplo ich,
 i guľkaly sa dvora važínou —
 Však chlapec hupkom stačil posbierať
 si do klobúčka všetky; vysadol
 na múrik pavlačky a rumádzgal...
 No pozoroval pritom starú mať
 brnkavým zrakom stále, pokým sa
 kutila sem-tam... „Ča-ča! Pozrite
 len, stará matka, akô krásno je!
 hľ'a —“ ukazoval. „Vidím,“ vetila.
 „To tatovi — a toto mame, šak?“
 sa pýtal. „Nedbám —“ zavolala. Vtom
 povedľa prešla, vrátila sa, v tvár
 sa nazrela mu dobre, na čielku
 mu vlásy zahrnula; drobnými
 len chrustkal zúbky, hmka... „Nehmkaj,
 to mrzko!“ riekla, „kdeže predsa si
 už polapil to...?“ „Už viac nebudem,“
 odvetil okúňave. Vozrel k nej.
 „Joj! (kríkol) stará matka! — Čo vám to
 po tvári — posberkanô?“ „Hja, syn môj,
 nuž, vrásky — starosť...“ „Starosť? — Ale ma

už radi — ašak?“ „Ozaj? — noženo,
ak budeš hodný...“ „Budem —“
Zdnuká kľúč
vyniesla s perom veľkým, zubatým
a do sypárne poslala. Chlapec priam
brnk za ňou — „A tu, stará mamička,
čo máte?“ vyzvedal sa líškave.
„Všeličo, Benko...“ (Brala hydine.)
„A tuto sť a strom! má i jablká...“
„Strom famílie —“ „Čo to?“ „Rodina,
vieš?“ „Hej, viem — Aká jablň! — A či tie
jablčka s neho odpadujú tiež?
keď dozrú — ašak?“ „Tak, môj synáček,
čo dozre, odpadne aj...“ povzdychla.

Ku studni príduc: „Ja vám naťahám
vodičky!“ výskol skokmo. „Veru to,
a spadnúť do nej...“ Kolo zhrčalo.
„Joj, ako brní!... U nás toho niet —“
„A teraz dáme šurám, kačiciam...“
zvolala na hyd. S vreskom sbiehal sa.
„Joj, čo ich máte — Ja im nasypem,
ja, stará matka!“ „Dobre —“ Hŕstočkou
bral z merice a pohadzoval im —
„A to je husár, ako zosipel!
Uštípne...“ „Ó, ty vojak-bojáčik...“

Do izby za ňou vklzol podobne.
„Joj (klobúčik sňal), ako peknúčko
tu máte, stará matka! — Obrázky
jak krásne! (rúčky složil). Na koňoch
to páni, šak hej?“ „Oni...“ „I ja, keď
narastiem, budem pánom!“ „Ešte čo...“
„Ba hej — A tuto čo kníh za tým sklom!
čie sa to?“ „Nuž i tvoje môžu byť,
ak dobrým budeš žiakom — Akože?“
„Hej, budem — Tato dá ma do školy,
povedal — budem —“ „A čím?“ „Farárom!“
„Čo nepovieš...“ „Hej, veru!“ pokýval
hlavičkou dotvrdením, „už aj viem
a b ab! stará matka, tato ma
naučil...“ „Ach-ach...“ Skackal, všetečil
a v každom kúte plno bolo ho.

Medzitým skoro zvečerilo sa.
I keď už pokrmila, všakove
ho nalaskala (robotníctvo tiež
už s poľa dochádzalo, z Dúbravy;
i statky hrnuly sa na nocľah
s mučaním, s klepom), riekla chlapcovi:
„A teraz, synak, choď už domov, choď;
noc bude...“ „Joj, nie, stará matka! nie,
len trocha ešte — Veď som doma, šak?...
Kravičky pozrieť — máte teliatka? —“
„No hľadať budú ťa...“ „Nie, nebudú,
nebudú...“ odhrňal sa. „Slúchni! id’ —“

„Ja nejdem — S vami, s vami budem spať!“
„To nemôž’š! Prídeš zajtra...“ „A vy k nám
prídete kedy? Mama...“ „Táradlo...“
— I mrk už tmavý zvládol dedinou,
jak odniesla ho slúžka k rodičom.

A toten chasník bol, hľ’a, hrdinom
tým, ktorý uzol krutý rozviazal!
Čo rozorvaly liché predsudky
a premrštenosť: priepasť hlbokú
preklenul jeho malicherný um;
zarytú myseľ, srdce zatvrdlé
na lásku stopil jeho prostý cit...
Bo onedlho za tým chlapčat’om
sť’a vodičom by prišli — do shody.
Testiná, ani keby pri svadbe,
si privítala milo nevestu:
na očiach slzy, ovšem, radosti,
bo jasom skvúce sa, už vo dverách
kol krku padla jej a bozkami
ju, uhanbenú, takmer zasypala...
I neobanovala, veru nie:
veď Žofka ozaj bola ako chlieb,
tak dobrá vždy, i sladká ani med;
sť’a dcéra by len, milá, prítulná —
Tak neraz riekla: „Nože, mamičko,
sa neustávajúte; ja urobím,
a tak, že bude i vám po vôli —
Veď dost’ ste sa už napracovali...“
Tá ale vše: „Len nechaj, dievočka;
vieš, uvykla som... Radosť práca mi!
i bude, kým len údy k službe mám...
Aj ufám, nepadnem vám na ťarchu —“
A Ezech bol tiež dobrý syn, jak muž...
Tak neraz riekol: „Ako, mamko, by
ste mienili vy?...“ Ale neskončil,
už odbyla ho: „Ja už nemienim,
môj syn, nie-nie — I so mnou stalo sa,
že ,človek mieni, pán boh mení‘ — Nuž,
si gazda, hlava, otec čel’adný:
i urob, rozkáž, jak sám nahliadaš...“

Nuž stojí: rozumní čo pokazia,
napraví čisto deti nevinné;
hej, ony posloví sú z neba...
Tak,
čo rozdvojilo s bohom človeka
hen v raji: tu, hľ’a, šťastne spojilo
so synom matku — šumné jabĺčko.